

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ioannis Ioviani Pontani. De Aspiratione Libri duo. Charon
Dialogus. Antonivs Dialogus. Activs Dialogus. Aegidivs
Dialogus. Asinvs Dialogus. De Sermone Libri Sex. Belli,
Qvod Ferdinandvs Senior ...**

Pontano, Giovanni Giovano

Venetiis, 1519

[De Aspiratione Libri duo.]

urn:nbn:de:hbz:466:1-12960

2

IOANNIS IOVIANI PONTANI DE
ASPIRATIONE AD MARINVM
TOMACELLVM LIBER
PRIMVS.

T PER COMPATREM Mari-
ne Tomacelle sæpius mecum egisti, & per li-
teras a' me ipse petiisti, ut aliquid tibi de aspi-
ratione conscriberem. Ita q; cum honesta ui-
deretur postulatio ista tua, licet difficile non
parum esset præstare quod peteres, homini
præsertim in castris, & inter inquietissimas
res agenti, decreui tamen grammaticorum me potius maledictis ex-
ponere, quàm ueteri amicitie nostræ ullo modo deesse. Quamobrem
librum hunc de aspiratione, aspirandisq; uocibus, ut iusseras, scri-
ptum nunc ad te mitto, illorum detractiones cum mea hac parendi
facultate pensaturus. Oro autem te, & per ipsorum grammaticor-
um obtestor ferulas, ut ante quàm populo legendum eum præbeas,
atq; in lucem des, et tuum, & amicorum, qui studia hæc non asper-
nantur, iudicium diligenter explores, quo emendatiora hæc in ado-
lescentium manus per te ueniât. De utilitate autem præceptionis hu-
ius nihil dico, quoniam laudatores non quæro, satis quidem conten-
tus si qui literario hoc in ludo sese exercent minus acres eos repre-
hensores inuenero.

ASPIRATIO EST HVMANI SPIRITVS crassitudo, qua lite-
rarû sonus crassior in pronuntiando redditur. Cû autem omnis litera-
rum numerus constet quinq; tantum uocalibus, reliquis uero conso-
nantibus, sintq; consonantes quindecim (nam K' a' latinis repudiata
est) uocales omnes suo loco aspirationem accipiunt. E consonantibus
uero quatuor tantum. Ex omni igitur literarum numero nouem so-
lum aspiramus. Quarum sunt uocales quinq; A', E', I', O', V', &
quæ græcæ dicuntur litera υ . Consonantes quatuor C', P', T', R', qua-
rum tres mutæ, vna semiuocalis, uocalium soni ut aliquando ab aspi-
ratione incipiunt, sic in ea nunquam desinunt apud nos, præterquam
in his dictionibus Ah, Vah, Oh. Cum enim enuntio halo, halas, ha-
lat, ab ipsa aspiratione uox incipit. At cum Ah in ea desinit, quod ite-
fit in consonantibus, quæ in aspiratione desinunt licet ab ea nunq;
incipiant. Fit autem semper aspiratio apud nos aut in principio sylla-
bæ cû a uocali incipit, ut hamus, uehemēs, aut in medio ubi consonati

DE ASPIRATIONE

adhæret, ut *Thetis*, *Rhodus*. Nam in fine uocum nostrarum nunquam aspiratio inuenitur, nisi in interiectionibus, quas dixi. Similiter in consonante densa nulla omnino desinit latina dictio. quæ apud barbaros permultæ. Sed barbari aspiratione ita utuntur, ut sit ipsis peculiaris, et quodammodo propria. Græci non adeo sæpe, nostri, ac præsertim uetustissimi parassime.

C', & T' aspiramus in græcis tantum dictionibus, quasq; à græco deduximus, & in barbaris, ut *Charites*, *Theocritus*, *Thamar*, *Rachab*, Similiter P', & R' ut *Phasis*, *Rhodus*, *Iosephus*, *Rhoboam*. in nostris nunquam. quamuis nonnunquam in quibusdam, quæ nostræ uideri possunt, ut *Rheda* quod nomen cum sit græcum, uel, ut quidam malunt, gallicum, nostrum effectum est.

Licet autem C', & T' in quibusdam nostris dictionibus, de quibus suo loco dicam nunc aspiremus, vsus tamen magis id obtinuit quam quod latine lingue lex id permittat.

Quemadmodum autem literarum sonus, qui cuiq; suus est uel obtusior est, uel acutior, uel exilior, uel plenior, uel leuior, uel asperior, pro contextu, aliarumq; coherentium uicinitate, proq; positu, ac loco, cum aut primæ, aut mediæ, aut ultimæ constituuntur. sic aspiratio, nunc magis nunc minus crassa, & densa est. Si enim pronuntiem *psittacus*, & sonus tenuius in priore sonabit S' quæ præcedente P' tenuatur adeo, ut quasi exsibiletur. Eodem modo si enuntiem *Sol* & *Tellus* facile quidem aures ipsæ indicauerint plenius sonare L' in dictione *Sol*, exilius in uoce *Tellus*, mediocriter autem si expresserim, aut *Lotus*, aut *Latus*, aut *Deletus*. Non erit enim in his L' adeo plenum, ut est in nomine *Sol*, neq; ita exile, ut in nominibus in quibus L' duplicatur. Hoc idem in aspirando accidit. Nam si enuntiauero *Vah* maior est densitas, si *Homo* minor. Item cum dico *Thetis*, *Phidias*, *Rhenus* aspiratio non est in his æque, ac in illis crassa. quod aures ipsæ facile indicant. Cum enim dico *Vah* spiritus ille densior, uegetiorq; est, quam cum effero *Hamus*, & cum enuntio *Rhodus* aspiratio est plenior, q̄ cum *Thomas*. At *Philo*, & *Phidias*, & *Deiphobe* & *Dempho* pronuntiantur labris paulo strictioribus. Et ubi effero *os* dentibus linguam admoveo, quæ quidem cohibetur interius cum enuntiat *Homo*. Accidunt autem hæc tum propter naturam, & situm literarum, quæ aspirationem admittunt, tum quia non parum differt quæ litera statim sequatur.

VOCALIBVS aspiramus tam in primis, & ultimis syllabis, quam etiam in medijs eodem modo. C', P', T', R' consonantibus, de

quibus particulatim postea dicam. Ob hanc enim causam hoc quantumcunque laboris est, mihi desumpsi, ut ostenderem quæ dictiones in quibus literis, syllabisque aspirationem exigant. Quod ante quam præstem Considerandum uidetur an aspiratio id est H' litera sit, habeat ne literæ potestatem, an figuram tantum. quodque in ordine contextusque literarum cum eis scribatur.

ASPIRATIONIS Notam à nostris literam non fuisse habitam illud indicio est, quod olim non uti nunc aspiratio figuram habebat. Sed ut apud grecos hodie sit supra uocalem apex quidam notabatur quam dactylion illi uocant. Atque ea quidem parcius multo, quam nunc, uetustissimos Latinos comperio usos, et ferè in illis solum dictionibus, quibus natura inesset, ut animi motus quidam, et affectus declararentur, quales sunt Heu, hei, heuilo. Posteriores uero figuram aspirationi certam dedere, et inter literas notare maluerunt. Sed neque hi, de quibus loquor, neque nostri etiam temporis grammatici literam esse confitentur. E quibus si quæras, quid ea sit hæcenus definiunt, ut H' aspirationis notam esse dicant. Cur autem literam esse negent, multis ac probabilibus adducuntur rationibus, quas si confirmauerim non erit fortasse inutile latinis adolescentibus. Aiunt enim uerum esse quod L' sit litera lenior, R' asperior. Lenitatem tamen, et asperitatem non esse literas. Eodem modo et aspirationem. Neque enim consequi, si elementum aliquod densiore egeat spiritu, ut densitas, et crassitudo illa sit litera. Nam huiusmodi densitas accidens est ut tenuitas, ut lenitas, ut asperitas, quod si à philosopho aliquo scire quæras quo de genere densitudo hæc sit, respondebit ut arbitror situm sequi, atque positionem quamuis grammaticus quispiam qualitatem significare contendet. Sed quærare hæc subtilius, est alterius facultatis, ac temporis. Ob diuersas enim rationes diuersa sequitur prædicamenta.

QUID Quod si H' esset litera, aut esset muta, aut semiuocalis. Nam uocalem non esse illud plane docet, quod ea sola quod uocalis quidem præstat, syllabam ex se formare nullo modo potest. Semiuocalis autem quomodo? Siquidem semiuocales ex maxima parte cum uocalibus simul nomina terminant tam apud nos, quam apud grecos (Ideo autem dixi ex maxima parte) quæ et in C', et in D' et in T' quæ mutæ sunt alii quot exeunt nomina. ut Lac, Aliud, caput. et quæ pronomina sunt Hic, Hæc, Hoc. Non loquor de barbaris apud quos nomina etiam in Z' exeunt qui quam sint contemnendi in omni præceptione quæ de orationis concinnitate tradatur, illud plane docet, quod qui aut non apte, aut non satis latine, aut incultius loquitur, eum barbarum dicamus.

DE ASPIRATIONE

uerecundius loquor propter Antonium nostrum qui galeaz protulit. ait enim.

Ardeo mi Galeaz mollem reperire catullum.

viat enim in quibusdam consuetudo cui necesse est, ut docti etiam homines, quanquam inuiti assentiantur. Cum & ille ad quem scribebat uel molestissime fuisset laturus, quasi nominis dignitas minueretur si quod latinus exigebat sermo Galeatius fuisset uocatus. Sed concedatur hoc poëtae erudito, præsertim in quo necesse fuit, ut assentiretur multitudini, cum pleriq; barbarum id nomen arbitrètur. Ad aspirationem redeo, si tamen illud præmonuero. cum Z' græca sit littera id est quam à græcis acceperimus non debere aliquam apud nos terminare nomina. Cum apud illos à quibus eam mutuati sumus, græcum nullum finiat. quanquam barbara multa in illà ex eunt, ut Acaz. Nullum omnino nomen aspiratio claudit, quod omnes faciunt semiuocales. Non est igitur H' semiuocalis. Quid? quod semiuocalium omnium præterquam X' quæ duplex est enuntiatio ab E' uocali incipit, & in consonantem, id est in se ipsam desinit. At H' etsi uidetur quodammodo ab A' uocali incipere, non tamen exit in consonantem, sed spiritu suo terminatur. Ad hæc semiuocales omnes præter X' sibi possunt eadem succedere, & geminari in neccendis syllabis. ut in his Annus, Terror, Fossor, Commodum, Tellus, H' uero non potest. nulla. n. syllaba in aspirationem desinit, si subsequens ab illa incipiat. Quin etiam in terminationibus nominum semiuocales omnes præter quas dixi, inueniuntur præcedere S' terminalem ut Puls, Ars, Hiës, Glans, quod H' non facit. Quo efficitur eã nullo modo esse semiuocalem. Ideo autem X' excipitur, quia duplex est. Habet enim uim GS', & CS', At erit fortasse muta, Sed mutæ omnes præter F' à se incipiunt & in uocalibus desinunt. quod de H' dici non potest. Quid? quod mutæ in eadem syllaba coherere sibi duæ tantum possunt, ut in hac uoce Doctus. Mixte autem cum semiuocalibus ad summum tres ut in nomine Doctrina. At cum Erichthonius. tertia eius nominis syllaba A', C', aspirato incipit, qd statim subsequitur T' aspiratum. Quod si H', esset aut semiuocalis ut muta, ea syllaba ex quatuor consonantibus simul coeuntibus componeretur, quod linguæ latinæ lex non permittit. His igitur rationibus efficitur, ut cum H', nec semiuocalis sit, nec consonans, littera esse non possit. Nam si nec muta nec semiuocalis est consonans quomodo dicatur? & uocalem non esse satis manifestum est. Dixerit quispiam eam esse litteram à græcis acceptam, ut Z'. & Y'. quod dictu quidem

absurdum est. Nā quæ ab illis dasia dicitur, non inter literas sed pro
sodias numeratur. Idemq; est apud græcos dasia C' cum aspirant uo
calibus, quod est apud nos H', nec nisi nota quædam est, quæ supra
uocalem ponitur. Licet P', C', T', cum aspirationem accipiunt, nō ut
uocales dasia notentur, sed proprijs scribantur figuris, de quibus suo
loco dicam. Sunt autem apud græcos prosodia octo, quarum nomi=
na, ac notæ sunt. ὀξεῖα. βαρεῖα. περισπωμένη. ἄσπεια.
Ψιλὴ. ἀπόσπορος. ὑφέν. ὑποδιασολή. Addunt nonnul
li βραχέαν, ὤ, ἔ μακρὰν - Harum tres ὀξεῖα, βαρεῖα, ἔ πε=
ρισπωμένη accentum notæ sunt, ut apud nos acutus, grauis, et utrisq;
constans moderatus, quem alio nomine circumflexum dicunt. ἄσπεια
notæ est densioris, ac pinguioris flatus. Ψιλὴ tenuioris, sicciorisq;
ἀπόσπορος uero quæ est dextera pars circuli ad summum literæ po
sita, tum notatur cum ostendendum est deesse uoci ultimam literam,
quod à græcis seruaturs cum uocales concurrunt. Ex qua institutio
ne illud est, quod non modo Plauti, sed etiam Lucretij temporibus,
ἔ dicebatur, ἔ scribebatur in uersu magnū st ἔ multū st. pro eo
quod magnum est, ἔ multum est. ὑφέν cuius notæ est lineola re
panda dictionibus subiicitur cum duas uoces coisse simul, ἔ in unam
transisse, demonstrare opus est. Vt si ostendere uelis maledoctus ἔ
malesanus in unam coisse dictionem. quomodo apud Virgilium ante
malorum. ἔ apud Nasonem Antemii. et apud Propertium semper=
amata. Atq; apud Terentium Semplenitas. Contraria est διασολή
ut si particulam nisi, ἔ sicut, non unam, sed duas esse dictiones
uelis ostendere. Reliquæ duæ notæ sunt temporum idest βραχέα bre
uitatis, μακρὰ productionis. Ex qbus satis manifestum est ἄσπεια
apud græcos, ut cæteras prosodias, non esse literam, sed notam quan
dam, quod idem de H' dicere necesse est.

PRAETEREA Cum accidat literæ potestas, quæ, ut Prisciano
uidetur, ipsa pronuntiatio est, ἔ item figura qua describitur, ἔ no
men quo appellatur, ut non solum pronuntiatione sed etiam figu
ra, ἔ uocabulo alia differat ab alia, neq; propter solam figuram,
neque propter solum nomen. neq; propter utrunq; simul, dicendum
est aliquid esse literam. Nam ἔ numerorum figuræ quædā sunt,
quas literas dicere nemo audeat, ἔ lineæ, trianguliq; sua nomina,
ἔ figuras habent. Itemq; accentus, et prosodia, quas dixi, quæ ta
men literæ non sunt. Eodem modo H', licet figura, ἔ quasi nomi
ne minime careat, litera tamen non est. At scribitur H', in uersu scri
bitur etiam parenthesis, ἔ Lineola, quam uirgulam dicunt, ἔ no

DE ASPIRATIONE

ta interrogationis, quamuis nihil horum sit litera. Neq; illud dederim, ut uerbum scribo de literis tantum dicatur. Nam scribuntur orationes, scribuntur epistolae, carmina, uolumina, quae litera non sunt, tametsi constant literis. Ex eo enim scriptores dicti. An non legitur apud Valerium Catullum.

» Nāq; totius uobis frontem tabernae scipionibus scribam,

» Quod quidem sonat ut plautinum illud

» Quo te legam hoc scipione.

Quid composita quā late proferunt significationes suas, A scribo, Proscribo, describo, ut nō potuit pictor rectius describere, quod Plautus dicit de eo qui hominem quendam quasi suis liniamentis designauerat. & apud Virgilium.

» Descripsit radio totum qui gentibus orbem.

Mathematici enim caeli ambitum, ac stellarum sphaeras, et terrae quā incolumus partes quibusdam distinctas angulis, ac gradibus, figurāt lineis, & intra circulos cogunt, ut autem aliquantulum uager hoc a poëta de Conone Samio nobili mathematico dictum est, nō de Claudio Ptolemæo, ut Maronis interpretes credunt. qui quidē multis post Virgilium annis floruit. Fuit autem Conon hic temporibus Ptolemæi Regis a quo propter disciplinam summo in honore est habitus, qui cum caeli situm describeret, quasdam stellas quae sunt in eo sydere qui Leo dicitur, crines esse Berenice Reginae commentus est. De quo est apud Hyginum in libro de signis caelestibus. Et apud Valerium Catullum.

» Omnia qui magni suspexit lumina mundi.

» Qui stellarum ortus comperit, atq; obitus.

» Flammeus ut rapidi solis nitor obscuretur.

» Ut cedant certis sydera temporibus.

» Idem me ille Conon caelesti numine uidit.

» E' Bereniceo uertice caesariem, & quae secuntur,

Sed ad rem redeo. Sit sane H'. figura quaedam quae inter literas notetur. Non enim id quaeritur possit'ne H', scribi in uersu, & literis admisceri. Sed sit'ne, H', dum effertur elementum. Sit'ne pars minima dictionis, ut A', ut, B'. Dum enim ab aliquo quaerimus sit'ne T' litera, non id quaeritur possit'ne scribi inter literas. Sed num T' sit minima pars compositae uocis, sit'ne elementum formandae syllabae dictionis, & orationis.

SVCCURRIT etiam illud quod praetereundum non uidetur, hoc est opinari quosdam debere tum literas appellari cum scribun-

tur elementa cum pronuntiat, quorum opinio non me impedierit, quominus elementum pro litera, & literam pro elemento indifferenter accipiam. Nam si origo nominis consideretur litera à uerbo Lego deducta est, à quo & Lectio, quæ profecto absq; pronuntiatione, & sono esse non potest, quamuis tamen tacentes interdum legimus. Sed qui primus literam à Lego uerbo deduxit, non illud attendit, quod interdum sine pronuntiatione literarum figuræ percurrantur oculis, quin tacentes sæpe nobiscum loquimur & disputamus. Loquitur enim secum animus, & disputat, & tacitus legit, quæ nescio quo pacto moueri, & affici tunc in nobis ipsis, uocis instrumenta sentimus, adeo tacita etiam lectio non sine motu quasi quodam pronuntiationis, atque affectu esse potest. Ad hæc apud eruditissimos grammaticæ artis scriptores indifferenter literam pro elemento poni reperio, ut cum ab eis dicitur litera B non potest continuari cum litera M in eadem syllaba, non id dicitur non posse eas sic scribi. Siquidem possunt, sed nequaquam posse una pronuntari. Ipsæ quoq; Cicero literam nominat quod si litera solum diceretur cum scripta est, uel quod scribitur, falsum utiq; esset, quod à grammaticis dicitur literæ accidit potestas. Nam si potestas, ut hi ipsi dicunt, ipsa pronuntiationis est, propter quam figuræ, & nomina inuenta sunt, literæ potestas accidere nullo modo potest. Similiter si dicitur, quod elemento accidat figura, ne id quidem uerum fuerit. Nam si tum dicitur elementum, cum pronuntiat, figura nullo pacto elemento accidet. Igitur cum doctissimus grammaticus dixit literæ accidit potestas, figura, & nomen, literam, & elementum simul comprehendit. Quamobrem dari mihi hoc uolo, ut literam & elementum hæc præsertim in parte dicere indifferenter liceat. non tamen desunt qui literam à litura dictam uelint, quod apud uetustissimos fuerit consuetudo scribendi in tabulis ceratis, quorum opinioni non temere quæ accesserit, ut ab eo quod est Litus, Litam, Litum, litera dicta fuerit. Cuius uocis apud Virgilium manifesta significatio est.

” Ut paribus lita corpora guttis.

Hoc est maculis notata & distincta, quod idem dixit alibi.

” Sparsis etiam nunc pellibus albo,

” Et maculosæ tegmine lyncis.

Illud autem minime probauerim ut inde dicta sit litera, quod deleteretur oblitterareturq; è tabulis, in quibus ut dixi, scribebant. An non absurdum est id asseuerare, ut litera appellata, fuerit ab eo, propter quod ipsa esse desineret. Desinit enim esse litera, ubi deleta,

DE ASPIRATIONE

Et obliterata est. Manifestum est igitur ex ijs, quæ dicta sunt, licet H' & figura, et quasi nomine minime careat, tamen si potestas ei desit literam esse non posse, quam deesse probandum nobis est.

QVEMADMODVM Dixi, placet grammaticis, literæ aut si maius elementi potestatem esse pronuntiationem ipsam, nec aliquid aliud ex accidentibus eius esse quod ostendat elementi cuiusq; proprietatem, qua quidem carere aspirationem affirmant, qua si non careat cum & nomen fere, ut dixi, habeat, & figuram certam propriamq; nimirum literam esse necesse esse. Primum quidem definitio ipsa plane declarat, aspirationem neq; dici, neq; esse pronuntiationem. Si quis enim te interroget, quid est aspiratio, respondebis. Opinor eam esse quandam humani spiritus, status'ue densitatem (Nãq; utrunq; dici recte potest) aut si id malis, crassiorem quandam spiritum. Si quis rursus ex te quærat, quid densitas illa sit, scio responsum nullo modo uideri tibi eam densitatem esse pronuntiationem. Itaq; cum densitas spiritus pronuntiatio non sit, & aspiratio sit densitas spiritus. H' quæ aspiratio est, pronuntiatio esse non potest. Non aliter quàm Suspirium, Scloppus, Anhelitus, Suffitus'ue, qui spiritus, & soni quidem sunt, non tamen pronuntiationes. Fit autem nomen aspiratio ab eo quod est aspiro. Rursus aspiro fit à uerbo spiro. spiro autem à spiritu, ni forte malis spiritum dici à spirando. Pronuntiatio autem est uox literam, uel syllabam, uel dictionem, uel orationem proferens (non loquor de oratoria pronuntiatione) qui autem exspirationem exprimit nihil tale pronuntiat. Est igitur crassitudo spiritus, sicuti tenuitas, lenitas, asperitas, non pronuntiatio, sed soni, uocisq; accidens, ut dixi. Atq; ut dem H' esse pronuntiationem, dicas uelim quonammodo efficietur ut H' si pronuntiatio est, litera sit? Quod enim accidit literæ, non est litera. Cum autem pronuntiatio, idest potestas accidit literæ, non erit ipsa litera, sicut nec figura, nec nomen, quanquam literæ accidunt, non sunt tamen literæ hoc est elementa. Itaq; etsi concessum sit H' pronuntiationem esse, cum pronuntiatio, id est potestas accidat literæ, non tamen H' erit litera. Nam potestas accidat literæ, & non est ipsa litera, quàm ut esset litera, necesse fuerat & pronuntiatio id est potestas ei accideret, non ut ipsa esset pronuntiatio. quod enim potestas est, litera esse non potest. Nam cum potestas sit accidens commune quidem literæ cum syllaba conuerti nõ potest. ut dici uere possit potestatem, idest pronuntiationem esse literam. Ex his, ut arbitror, effectum est H' id est aspirationem nullo modo habendam esse literam. quæ tamen si li-

tera non est, non tamē à grammaticis quod tu ipse concedis. plene definitur, ut ea sit aspirationis tantum nota. Nam hæc definitio solum complectitur cum scripta est, uel quod scribi potest. non id ipsum quod est. Quamobrem quoniam scio te uehementer cupere eius à me definitionem accipere, faciam id libentius causa tua, qui non contentus doctissimorum hominum definitione, expectes meam.

EST IGITUR Id ipsum quod H' dicitur aspiratio, qua literæ alicuius sonus crassior in pronuntiando redditur. cuius figura inter literas scribi potest. Quam quoniam superius dictum est solere præponi uocalibus, consonantibus postponi. Cur id fiat ratio reddenda est, ostendendumque; cur illis interiectionibus, quas dixi postponatur.

VOCALES Literæ dictæ sunt, quod plenam, absolutamque; uocem habeant. Quin & homines uocales dicimus, & Citharam uocalem, Vnde Horatius.

» Vocalem temere Insecutæ Orphea siluæ.

Et Propertius de equo.

» Qualis & Adrastu fuerit uocalis Arion.

Aspirationis autem ea natura est ut præposita cum sit sonoritatem uocalis densitate sua obtundat, atque diminuat, quæ res efficit ut uocalitas illa cum reprimenda est. Aspiratione præposita quasi freno quodam coercetur. Consonantium uero alia natura est. Hinc enim consonantes dictæ, quod cum uocali sonent, cum ipsæ per se nequeant uocem perficere. Itaque si quando opus sit ut. C', P', T', R', suos auferant sonos, ualentiusque; quam sua ipsarum natura fert, sonent. aspirationem accipiunt intrinsicus, quæ cum postponitur auget sonum qui consonanti minor est. Atque hinc effectum est, ut quia uocales maiore non indigent sono, quam qui suus ipsarum est, aspiratio eis præferatur. Contra uero postponatur consonantibus, quarum soni cohibendi non sunt. Quippe qui parum sonent, sed laxandi potius, quam quidem aspirationis adminiculo consequuntur.

CVR Tamen ex omnibus consonantibus quatuor tantum aspiromus hæc est ratio, quod cæterarum natura non ferat aspirationem. repugnat enim natura ut B', ut D', ut M', ut L', ut S', ut N', adijci sibi eam patiantur, multo etiam minus F'. Nam G' in dictionibus quibusdam quas ab exteris nationibus Italica accepit lingua, uulgus aspirat, ut Ghinolphus, quod proprium est, et multa eiusmodi, idque; maxime usurpant hi populi, qui galliam, quæ cis alpes est, incolunt, quæ hodie dicitur Longobardia, quoniam Longobardi ea loca sub Desyderio Rege, aliisque; gentis suæ duabus diu occupata tenuerunt.

DE ASPIRATIONE

Vnde id genti nomen nunc est. Hispani quoque hoc est, qui hodie uocantur Catalani aspirant sæpissime G' sequente aut I' aut E' ghi et ghe dicentes, ut Berengherius, Figherius, Se gherius, & id genus multa. Quin etiam apud eosdem Catalanos multa inuenias nomina quæ in aspiratione desinant. Sed ad Italicos redeo, Ligures, in sibusque sic hodie locuntur, ut quod latinus sermo non patitur, in plurimis uernaculis uerbis ghe, & ghi pronuntient, quid quod cum litera G' apud latinos nunquam iungatur literæ V' ante uocalem in prima dictionis syllaba. Sed aut in media ut Langueo, aut in ultima dictionis syllaba. ut Pinguis. eo deuentum est, ut omnis Italia non paucas quidem dictiones habeat à GUA, GUE, & GUI incipientes. Video mihi necesse esse, ut uernaculorum etiam uerborum, & eorum quidem barbarorum afferam exempla, quod quanquam in uitis facio, ueritus ne Latini sermonis candorem nouorum, ac barbarorum nominum admixtione contaminem, tamen quia præcipiendi ratio cogit, accedam non quo uoluntas, sed necessitas traxerit. Doctorum tamen hominum uenia prius implorata, neque enim ipse sum condemnandus, sed factorum uis, ac fortunæ improbitas accusanda, quæ dominam quondam gentium, ac nationum Italiam seruire barbaris cogit, ac patrio oblitterato sermone, in suetas asperimasque accipere dictiones. Est igitur quotidie nobis in ore Guardia & pro Custodia, & pro Excubijs. Idque nomen multorum etiam oppidorum est, & Guerra pro Bello, & quod licet latinum tamen corruptum. Guastare pro Vastare, & Gualterius, & Guido, & Guilermus. Quid quod Varinus Veronensis doctus uir, tamen in hoc à multitudine non dissentiens nomini suo quod Romanum est. (A) V ar o enim seu malis V ar io sit V ar inus) G' præponebat semper, & Guarinum scribebat.

ILLE uero tres interiectiones Ah', V ah', Oh' in aspiratione desinunt. siue quæ uetustissimi dixerunt, V aha', Aha', Oha', demptaque ultima uocali aspiratio manserit, siue quæ is animi affectus magis declararetur si in aspiratione hoc est densiore sono ipsarum pronuntiatio finiat. Nam ut à barbaris eas uoces acceperimus, dictu quidem absurdum est. scilicet latini non prius hos animorum affectus, aut expresserunt, aut exprimere potuerunt, quam has dictiones à barbaris mutuati essent. Vanum hoc est, siquidem hæ uoces nostræ sunt non barbaræ. Sunt etiam, qui huic interiectioni pro, quæ exclamandi uox est, aspirent. quod contra usum maiorum est. Differt enim à præpositione Pro, non in aspiratione, sed solo accentu.

Quaquam autem hæc a me in hunc modum dicta & probata sunt, non desunt tamen, qui contendant H', multum habere literæ, ut quod literæ proprium sit in aliam conuerti, ipsa quoq; in literam mutetur. ut in his Traho, Traxi, Veho, Vexi, & cum dicitur vesper pro eo quod est Hesper, & pro cheta seta, et pro Hex Sex. quodq; nonnunquam ita locetur in uersu, ut eius ui syllaba, quæ breuis præcedebat, producat. ut apud Virgilium.

» Dum trepidant it hasta tango per tempus utrunq;.

Quo uno exemplo in primis utuntur quod in hoc uersu syllaba IT' producat. ut tantum in sequentis aspirationis, non quod natura metri toleret breuem illic syllabam posse collocari. Nam apud poëtas in tertijs, quintis, septimis nonisq; syllabis, quas tritimerim. pentimerim. heptimerim. enneamerim isti uocant grammatica. Latine autem dicuntur cæsurae, breues interdum statuuntur nulla sequente aspiratione. quod metri lex non semper prohibet. ut apud Lucanum in tertia syllaba.

» Dum sanguis inerat.

Apud Tibullum in quinta.

» Te canit agricola magna cum uenerit urbe.

Apud Virgilium in septima.

» Et furis agitata amor, & conscia uirtus.

In nona apud Catullum.

» Iam ueniet uirgo iam dicitur hymenæus,

Quaquam sit hic aspiratio. sed aliud in præsentia non succurrit. Licet igitur in his syllabarum imparilitatibus etiam correptas aliquando collocare. Scire autem oportet in metris dimetiendis duas correptas pro una producta accipi. Nam etsi pentimeris uideatur nonnunquam exire in syllabam quæ est septima numero, tamen si de duabus breuibus unam productam subduxeris, quintam esse ratio ostendet. Spondaici enim uersus licet diuersi sint generis, tamen qui proprie dicitur Heroicus, constat spondeis sex, qui sex consiciunt metra. Unde dicitur Hexameter. Recipiunt tamen spondei in sede sua dactylos propter temporum parilitatem. Itaq; cum sex spondei. XII contingant longas syllabas, hac ratione Hexameter heroicus XII constabit syllabis. Cum autem dactyli recipiuntur si numerum syllabarum ad spondeos recenseas, & pro duabus breuibus unam productam numeres, inuenies pentimerim, & quas dixi metrorum figuras cadere semper in locis suis. Loca autem earum proprij sunt principia cuiusq; metri. singuli namq; siue dactyli, siue spondei singula con-

DE ASPIRATIONE

fiunt metra. In virgiliano igitur de quo nunc agimus dici non potest tritimeterim, id est primam caesuram cadere in locum suum, hoc est in principium secundi metri. Vbi brevis syllaba potest aliquando collocari. Nam IT' particula quae est secunda syllaba secundi metri, natura sua correpta est. Ex hoc igitur probatum esse uolunt. H'. aliquando literae uim habere cum accessione sua praecedentem syllabam, quae breuis sit producat, in ijs praesertim locis, qui caesurarum, quas dixi proprii non sunt.

CONTRA autem sunt & docti quidem uiri, qui opinentur. H', quoniam litera non sit, uim literae habere nequaquam posse. Negant enim in his praeteritis Traxi, Vexi, H' in X' uerti. quod enim litera non sit non posse in literam transire. Dicunt enim omnium praeteritorum terminationes exire aut in syllabam, quae duabus pluribus uel structa sit literis, ut Amati, Nupsi. Aut quae ex sola, & laevigata constet uocali, ut Docui, Habui, hac uero terminationem. Hi' neque ex duabus pluribus uel literis fieri, neque ex pura, & tersa uocali, placuisse propterea latinis in formandis his praeteritis Traxi, & Vexi mutuari sibi hanc mutationem Xi' quae multorum praeteritorum esset propria, ac tamen si alias sibi potuissent mutuari, ut Bi', ut Ci', ut Vi', ut Psi', tamen auribus consulentes iudicasse aptius exire Traxi, Tractum, & Vexi, Vectum, quam Tragi, Vegi, aut in aliam terminationem, proptereaque maluisse in Xi' praeteritum mittere a' Traho, & Veho, non quod Hi' in X' uerterent, sed quod ab alijs uerbis mutuareretur eam terminationem, quae aptius caderet. Idque minime mirum uideri debere aiunt, cum aliquot etiam uerba integra, praeterita mutuantur ab alijs uerbis quae sunt Furio, Insanij, Sum, Fui, Fero, Tuli, Ferio, Percussi. Quid enim absurdius esse, quam cum H' litera non sit, id asseuerare, ut in X' quae duplicis literae locum tenet, conuertatur. His addunt quod cum prisca dixisse inueniantur Trafo, & Vefo, nihilominus Traxi, & Vexi praeterita faciebant. ac propterea multo minus dicendum esse quod H' uertatur in X' in his praeteritis. Cum non H', sed F' esset olim in praesentibus temporibus. Nam cum illi Trafo in praesenti tempore, & Traxi in praeterito dicerent, non H', sed F' potius in X', uersum esset. In illis autem nonnibus Vesper, & Sex similiter affirmant H', non uerti in literam, sed loco eius S' esse positam, quod ut ita esse ostendant. Alius quidem repetunt.

PRINCIPIO scire licet non e' caelo in terras rerum nomina delapsa esse, sed cum homines ad loquendum aptos natura produxisset ipsi sibi,

rebusq; indidere nomina, quod uel ex hoc licet cognoscere, quod cū artibus simul sua ipsarum nomina, & instrumentorum quibus artifices utuntur, item rerum earum, quarum artes sunt efficitrices, uocabula inuenta sunt. Ante texturam enim inuentam cum homines pel libus, aut librorum, foliorumq; tegumentis operirentur, nec telæ, nec texturæ, nec ipsorū textorū exstabant nomina, multominus textorio- rū, ferramentorum, ac uestiū, quarum rerū uocabula, ne nūc quidē apud Canarios sunt, apud quos nuper cōpertum est ab Hispanis prædonibus nullum esse telæ genus, sed nudos eos uitam agere pecudum tantum pellibus quadam corporis parte tectos. Contra uocabulis illi abundant, apud quos plures artes, disciplinæq; exercentur. An non hodie uidemus genera armorum quibus nunc utimur noua pleraq; habere nomina? Sunt enim nuper inuenta. Idē dico de uestimentis, nauigijs, et rebus plurimis. Ex quibus planē perspicia posse dicunt nō naturam, aut Deum aliquem, sed homines ipsos rerum nomina fuisse commentos. Quod si quæ sola natura absq; hominum artificio laborēq; gignuntur, pro situ regionum, ac locorum, quanquam eadem ipsa sunt, qualitates tamen easdem non retinent, sed illas ita mutant, ut fere contrarias induant, quid de illis dicemus, quæ homines ipsi communiscuntur, ac præsertim de uocabulis? Videmus enim unā, eandemq; rem aliter Græcos, aliter Latinos, aliter Syros, aliter Germanos, aliter alios, atq; alios uocitare, ut illos hi, hos illi nō intellegant. Quid quod idem uocabulum apud eos, qui eadem utuntur lingua iisdem literis non pronuntiat? Hetruscū in quibusdam uocibus pronuntiant ui, populi quidam Italiæ bi, germani si efferunt, quod inde fieri uolunt, quod apud alios sit hæc quàm illa litera magis, minus ue familiaris, & usitata quod e uernaculis quibus nunc utimur uerbis aperte potest intellegi. Si enim unum, idemq; uerbum ab Hetruscā, et Longobardo, et Apulo proferatur, mirificam uideas, et literarū et pronuntiationis diuersitatem, ut penē nō idē quāuis idē sit, esse uideatur, quæ res efficit ut minus admiremur si quidam Italiæ populi quondam O non habuerint, sed loco eius (ut grammatici tradunt) V uterentur. Quā tantam uarietatem, non esse dicunt ex hoc, quod fiant literarum conuersiones (quid enim habet Apulus, Hetruscus ue cum Alpino commercij?) sed ex gentium pronuntiationibus diuersis. quodq; hæc quàm illa litera sit uni, quàm alij nationi familiarior, aut minus cognita. Siquidem diuersas gentes diuersis modis uti ad sentiendum, sic ad loquendum pro temporibus etiā, atq; ætatibus affici phisicis placet. Itaq; cum dictio Hesper a latinis

DE ASPIRATIONE

fuit recepta quoniam aspiratio uideretur asperior, praesertim cum esset rarissimus eius usus placuisse quibusdam lenire eam, & quod V' dum consonans est in uerborum principijs esset latinis admodum familiare, ut valeo, venio, vendo, vereor, vates, vita, vinum, volo, vitulus, vicus, vitia, uoco, vultus, vultur, pro eo quod est Hesper, vesper dicere maluisse, nec tamen defuisse qui graece libentius Hesper dicerent, pro quo cum vesper dicitur, uolunt non uerti aspirationem in V' sed abici eam, ac repudiari, & eius loco positam esse eam literam, quae priscis esse tantummodo peculiaris. Hispani a quibus propter Regnum Neapolitanum non pauca nomina accepimus, dicunt Hernandum pro quo nos Fernandum. Dicemus igitur aspirationem uersam esse in F? minime profecto. Nam italica idest uernacula lingua, nullos ad hunc diem praecipuos habuit, quorum institutionibus formati hanc doceamur facere conuersionem. cum tamen natura magistra hoc faciamus. Et ut artioribus nos rationibus urgeant, nihil causae est inquirunt, Cur H' mutetur in B', & tamen pro Helena, Belenam dixisse uetustissimos constat, uidelicet, quod illi aspirationem horrebant. B' Familiarius utebantur. Nam et Bruges pro eo, quod est Fruges, dixisse manifestum est. Addunt etiam opinari se, si Ciceronis temporibus cum Helena dicebatur, aspirationem Romanus uitare uoluisset, uelenam fuisse dicturum, quia homines illius seculi V' consonante magis uterentur. Quae quidem omnia nationum, aetatumque diuersitate fieri affirmant. Quid? nonne latine testudo dicitur & capparis? At Neapolitani non T', sed C', primam testudinis faciunt. Contra Hispani primam capparis, T', fecerunt. iude etiam Neapolitani primam syllabam Capparis quam est CA' interposita aspiratione & I' chia exprimunt, & pro fortuna fortunam dicunt. Seruat hodie quoque Neapolitanus latinam pronuntiationem huius imperatiuae uocis Audi, pro quo Florētinus dicit Odi. Ex trās-
spadanis uero multi oldi pronuntiant, pro au ol dicentes. Quis haec docuit? natura, non praecipitor aliquis. quod latine planum dicitur plurimus modis uernacula lingua uariat in prima syllaba. Hetruscus enim loco L' ponit I'. & pia non pla exprimit. Neapolitani loco P'. & L' ponunt. C' aspiratum et I'. At Succāni dempta aspiratione CIA' dicunt, idque in plurimis dictioibus facile inspicies. Quin etiam soni mutati sunt. Nam O'. & E', cum finales sunt ab Italis in uernaculis uocibus ita quidem pronuntiantur, ut deprehendas eorum sonos, qui latine pleni, & clari sunt, obtundi, & obscurari. Afferunt etiam, Aeoles solitos hiatus causa interponere, F', maiores autem nostros. V'.

tem nostros V' loco F' ut in nomine dauus. nec non O' et C' inter
 iecisse, ut in his Redeo, Prodeo sicubi Comburo. et quod Plautus dixit.
 mederga. et quod hodie etiam dicimus redintegrare. Dicit hic aliquis
 Cur potius D' transibit in F' ut hoc in uerbo afferro, quam H' in
 V' ob id profecto quod D' literam in F' literam transire naturale
 sit pronuntiatione ipsa hoc exigente. At H' quod litera non sit. in li-
 teram ut transeat, naturam minime pati. Eosdem Aeoles Breton pro
 Rhetor, et Brodos, pro Rhodos dixisse constat, ea ratione quod aspi-
 rationem frigentes pro ea digamma ponerent in dictionibus ab R' in-
 cipientibus. quodq; recusarent digamma in eadem syllaba conso-
 nanti praepone in B' uertebant brodos, bretonq; dicentes. Quibus
 adducti rationibus conantur probare aspirationem non uerti in li-
 teram. sed uitari potius et abijci. Affirmantq; Aeoles B' magis q; ali-
 am literam, pro eo quod est digamma posuisse, quod in nominibus ab
 R' incipientibus libenter B' uerentur. Addunt etiam opinari se et pro-
 certo habere, si Delmatae ab Aeolibus, quas dixi uoces mutuarentur,
 quanq; nullos hucusq; habuerint pronuntia di magistro, no pronun-
 tiatos B' ut aeoles, sed V' consonans quod sua ipsoru lingua sic exi-
 gat. Est enim naturale Delmatis V' consonans praepone literae R'
 ac simul cogere. ut cum dicunt urasi et ureche, quae nomina apud
 Delmatas duarum sunt syllabarum, quod latina lingua aspernatur,
 et horret qua quam hodie non paucas uoces itali sic pronuntiant. Ef-
 ferunt etiam Delmatae V' consonans ante L' in eadem syllaba, ut
 in his nominibus V ladislaus, et V lachia quorum prius apud eos te-
 trasyllabum est. Posterius trisyllabum, quae nos proferre haud possu-
 mus. Na de priori V' abijamus et ladislaus dicimus. Posteriori autē
 addimus, A' & dicimus Valachia. Est enim cuiq; nationi sua pro-
 nuntiatio, suusq; struendarum syllabarum ordo, & compositio.
 Quid qd cum I' apud Latinos efficiatur consonas, nulla consonate an-
 te se in eadem syllaba collocata, ut Ianus, Iecur, Troia, Peius, Conitio.
 In uernacula qua nunc utimur lingua C' ante I', ponimus & Cia,
 Cie, Cio dicimus. Quin etiam praeposita semiuocali S' Scia, Scio, atq;
 interiecta aspiratione Schia Schio proferimus. Sed Illyria, et Dalma-
 tae de quibus dixi suas habent literas. Et cum scribendum est Scia
 hac utuntur figura C Cum autem schia, his S S . Nam
 Hieronymanis et Cyrillianis utuntur literis. Similiter cum scribunt
 Glia utuntur harum notarum alterutra A A duabus tantum fi-
 guris eam scribentes syllabam, in qua nos quatuor ponimus, Apuli-
 ita loquuntur hodie ut in principijs multarum dictionum loco I', con-

DE ASPIRATIONE

sonantis S' pronuntiant, & non Iugum, sed Sugum, non Iannem sed Sannem dicunt. Quin etiam in nonnullis Latinis uocibus ante I', uocalem S' ponunt, & Sire pro eo quod est Ire dicunt. Multa quoque cum aetatibus simul mutantur. Aetas enim ex Messana, Messalam fecit. Ex Valesio Valerium, ex Fusio Furium, ex Scitibus Lites, ex Sclow Locum, ex Remulibus Lemures, ex Sordeo Ordeum, ex Casantra Cassandram, ex eo quod erat Odysseus Vlysem, ex Lebero, Liberum, ex Here Heri, ex Sibe Sibi, ex Coerauit Curauit. Itemque ex Voloce, Velocem, ex acusatuo Mee, Me. ex Duello, Bellum. ex Aiiio in quo duplicabatur I' Aio. ex Comperce Compesce. ex Creduis Credas, ex Duis Des. ex Hesperug Hesperugnem. & mille talia. Quid aetas nostra? nonne ex Nicolao Colam fecit. ex Ioanne Iannem. ex Lodouico Loisium. ex Bartholomaeo Meum. Quidam est populi stante integro nomine, pro B' pronuntiant M' abijcentesque e' medio syllabam Lo, pro Bartholomeo Barthomeum dicunt. ex Thoma quoque fecimus thomaeum, ex Antonutio nutium. ex Antonio tonium. Siculi ex Iacobo fecerunt Iacopinum, de quo demptis prioribus syllabis, nunc non Iacopinum sed pinum dicunt. A quibusdam etiam ita defleximus ut ea non sine obscenitate proferaamus. Quorsum igitur haec tam multa ab illis afferuntur? ut ostendat aetatum nationumque diuersitatibus fieri uarietates pronuntiationum, ipsarumque literarum sonum potestatem ordinem aliter, atque aliter uariari, possent his plura addici, quae ab illis quidem adducuntur, sed debemus istis, quae dicta sunt esse contenti. Nunc id agatur quibus adducti rationibus opinetur in illo Virgiliano uersu H', ui literae non habere. Is si recte meminere erat.

» Dum trepidant it hasta tango per tempus utrunque.

Hoc in loco contendunt particulam it' praesentis temporis non esse, sed praeteriti, quae sit conasa de praeterito Iuit, cuius prima sit producta naturaliter. Quoties enim concisio fit in hunc modum, quantitas syllabae non mutatur. Cum enim dicatur existimauit ipsa pronuntiatione docet a' produci in penultima syllaba, cui si adimas vi, dicasque; Existimat pro Existimauit, syllaba Mat seruabit productionem suam, retinebitque accentum, quem habebat stante integra dictione. Hoc exemplum ideo posui quoniam Donatus dicit Terentium in illo suo prologo posui esse existimat pro existimauit. Similiter Imugit pro Imnuguit, & it, pro iuit. quanquam cum dicatur Imnugit, et ijt demptum litera V' corripitur. Nam uocalis ante uocalem more nostro corripitur nisi fuerit diphthongus, paucis quibusdam exceptis. Quin

etiam affirmare audent virgilium reliquisse scriptum non it sed ipe cum duplici i Cū sequatur uersus habens præteritum tempus, q est.

Stridens aduersoq; hæsit tepe facta ærebro.

Nam non hæret dixit, sed hæsit. Siue igitur it, pro Iuit, siue Iit legatur, uolunt ob eas quas dixi rationes H' in hoc uersu uim literæ nullam habere.

Ut autem post hæc omnia pueris ipse tibi aperiam quid de aspiratione sentiam. id est, an quam uim literæ habeat, ac ne ab officio, & cognitione grammatica recedens, subtilius quam grammatici captus ferat perscrutari hoc uidear. Siquidem existimo uideri aliquando H' sapere aliquid, quod sit literæ, cum tamen litera ipsa non sit, ueluti cū in locum literæ substituitur, ut in his uocibus, Hircus, et Traho, in quibus loco F' aspiratio posita fuit. Nam Fircus, et Trafo dixerunt. & in hoc nomine Hallux, quod fit a uerbo Salio, de quibus postea latius dicam, aut cum loco eius ponitur aliqua litera ut in his sex pro hex, vesper pro Hesper. Quid? quod quemadmodum C' & D' interijciuntur in compluribus dictionibus hiatus causa, ut in Prodeo, Redeo, Redibeo, Sicubi, Necubi. Eodem modo & H' ut in his mihi, Prehendo, in quibus eandem habet uim ad hiatus, H', quam in illis D' & C'. Ac ne de grammaticis præcepta tradens philosophum uidear agere, haud negabo habere aliquando H' similitudinem quandam literæ, quod quamuis non negem, ut dixi, non tamen dicendum, aut tenendum iudicio H' propterea esse literam. quod quidem superius ostensum satis est. Nam & coruorum, & Psittacorum uoces quædam, uerba nostra immitantes, uim quidem habent intellegibilem, & suam ipsorum uerborum significantiam exprimunt, cum tamē humanæ illæ uoces neq; sint, neq; dici possunt. Sed iam ad alia quæ dicenda relinquuntur, transeundum est.

DICTVM Est à me P' C' et T' cum aspirationem exigunt proprias apud græcos figuras habere, quæ sunt χ' pro ch, φ' pro ph, θ' pro th. quod cur in his consonantibus probauerint in semiuocali uero R' repudiauere. Placet grammaticis hanc esse rationem, quod his elementis aspiratio ita hæreat ut ea ablata pars quasi quædam substantiæ ipsorum adimatur, tollaturq; propria uocum significatio. Si enim cum pronuntiandum est Chærea quod est nomen proprium C' non aspiraueris, uis propriæ significationis interit. quinimo pro Chærea quod ut dixi propriū est, pronūtiabitur Cerea, quod est foeminiū huius nominis Cereus. & pro Chære quod est salutaris di uerbū, dicetur Ceræ qui est genitiuus nominis Cera, quamuis græ

matici affirmant abicasse priscos illos aspirationem e' uerbo chære,
 & cere dixisse, ut apud Virgilium.

» Qui cerete domo.

Vnde & Cerimonias dictas uolunt. Pro eo autem quod est chiron
 si aroni dixeris, non significabatur Achilles magister, sed profertur
 quartus casus nominis quod est Cyrus R' uero cum aspirationem
 accipit, aliam non habuit figuram quam cum tenuatur, quod cum
 si semiuocalis, licet subtrahatur aspiratio, uocis tamen significatio
 ipsa maneat. Qui enim Rhodon sine aspiratione pronuntiat, quan-
 quam peccat is quidem, rem tamen cuius est nomen illud quod ipse
 profert, audientibus notam facit. Græci igitur siue his, siue alijs addu-
 cti rationibus hoc seruant. Nos uero antiquum secuti scribendi mo-
 rem, nec eas ab illis figuras accepimus, nec alias ipsi formauimus.
 Et quoniam ad promissa propero, aspirationis nota apud priscos su-
 per ipsam literam cui aspirari debebat, figebatur, quem usum hodie
 quoq; in uocalibus græci seruant. Longo uero post tempore figu-
 ram suam aspiratio adeptæ est. & inter literas ipsarumq; tex tum
 recepta est. Figura autem hæc fuit H' quæ postea mutato scribendi
 usu e' literarum serie eiecta est, et in geminas partes diuisa. Sinistraq;
 pars figuræ eius super literam cui aspirabatur notari cepta. quod in
 uetustissimis codicibus licet inspicere. Sunt etiam qui hunc aspiran-
 di morem, hodie quoq; sequantur. Græci ut dixi eam notam dastian
 uocant. nostri tum statilem, tum spiratilem dixerunt. & quam illi
 psilen, ipsi tenuem exilemq; uocauerunt. Ipsa autem spiratilis nota,
 idest sinistra pars quam dixi hæc erat F. Recentiores uero cum eti-
 am formandis literarum figuris ab antiquis illis deslexerunt, hanc
 nouam aspirationis notam introduxerunt quæ est H'. Nam quam
 à priscis inuentam memorauimus, tunc utimur cum aut poeticus uersus,
 aut orationis ambitus ab aspiratione incipit, aut ubi maiusculis lite-
 ris) Nam maiusculas nunc eas uocamus) utendum est.

SCIRE etiam oportet Barbaros aspirationem semper proferre,
 græcos neq; semper ut barbari, neq; adeo rarerent ut nos, qui quàm
 rarissime eam proferimus, præsertim cum uocalibus. quotus nanq; est
 qui Hamum, Hædum, Hinnitum, Hominem, Humum ita enuntiet.
 ut aspirare eum primis literis possis cognoscere? quanquam cum aspi-
 ramus C' ante E' uel I' ut Cherea, et Chiron aspirationem ipsam
 efflamus, & similiter cum post O' sequitur statim L', & post L'
 alia uocalis ut Parthia. At O' ita proferimus ut eius sonus aut pa-
 rum, aut certe nihil ab F' differat. Licet autem grammaticis placeat

F' non adeo fixis labijs, ut **F'** efferrī. Nemo tamen nostrum adeo pronuntiationis studiosus est, ut id seruare eum possis agnoscere. Nam prima Fabulli, & phalerij eodem labiorum statu, ac motu a nobis pronuntiat.

VETVSTISSIMOS autem parassime usos aspiratione fuisse, testis uel in primis locuples est **Quintilianus**, qui etiam tradit his uocibus quæ sunt **Hircus** & **Hædus**, minime illos aspirasse. nunc tametsi ea in scribendo frequentius utimur quàm illi, rarius tamen eam efferrimus adeo hominibus nostri temporis hæc spiritus densitas inimica est, & a latina pronuntiatione aliena. De qua nostrum quod sciam nemo ad hunc diem particulatim præcepit, quanquam adolescenti mihi **Paduæ** cum agerē in manus peruenerunt pauca quædam & ea plena errorū quæ **Apulei**, cuiusdam grammatici satis obscuri de aspiratione tantum uocalium esse titulus indicabat. Sed ut ad rem proprius accedam aspiratio quibusdam dictionibus naturalis est & ab ipsa formatione hærens ut huic uoci **heu**. Quibusdam adiuncta est differentie causa ut huic nomini **Hæra** quæ uox per aspirationem differt ab **ara**, cum altare significat. Non pauca etiam uoces trahunt eam ab origine sua, ut sunt dictiones compositæ & deriuatæ, ut **habito**, & **inhabito** ab eo quod est **habeo**. Aliquot dictionibus adiuncta est hiatus causa, ut his **vehemens**, & **Mihi**. In multis etiam usus præualuit ut in his **hostis hostium hospitium**. In grecis autem, & barbaris grecos, & barbaros sequimur. Sunt quoque nonnullæ dictiones quibus aspiramus hac ratione quod placuerit maioribus nostris in locum detractæ, aut commutatæ literæ aspirationem ponere ut **hordeum**, quod **fordum** **Sabini** dixerunt. Inest igitur aspiratio dictionibus aut natura, aut origine, aut differentie causa, aut etiam hiatus, aut usu, aut imitatione, aut detractionis commutationis gratia.

HIS explicatis ad ipsas uoces quibus aspirandum est uenio. Primum quidem de uocalibus, quæ aspirationem exigunt. Deinde de consonantibus dicturus, literarum, & syllabarum ordine seruato. Initium autem erit a diphthongis, quas apud nos esse quatuor nemo ambigit hoc est **æ, oe, au, eu**. uelim autem scias secundum ueterem & rectum loquendi usum uerbum **aspiro** exigere post se datiuum potius quàm accusatiuum casum. **Aspiro** enim huic uocali libentius quàm hanc uocalem dixerunt. quod ego hic etiam sequor.

Æ diphthongus exigit aspirationem ante **C** in pronomine hæc, & cum foemininum est, & cum neutrum. ut hæc arbor, et hæc mu-

DE ASPIRATIONE

nera. Similiter aspiramus hae quod est foemninum numeri pluralis. Graeci quoq; aspirant ai qui apud eos est articulus foemninus et numeri pluralis. Quae autem apud nos est diphthongus ae. apud illos est ai. Fuitq; haec causa cur latini diphthongon hanc soluētes in ai uerterent, graecos immutati, ut

» Aulai in medio libabant pocula bacchi.

Pro eo quod est aulæ. Et apud Lucretium Animai, siluæ, aquai, pro illis genitiuis Animæ, siluæ, aquæ, quid quod in huiusmodi solutionibus utraq; uocales produxerunt ad illorum morem. Cum latina regula uelit uocalem ante uocalem corripipi ut supra dixi. Exstant Beneuenti lapides in quibus scriptum legitur latinis literis. COLONIAI BENEVENTANAI Pro coloniae beneuentanae. Quae inscriptio declarat Samnites quanquam latinis uterentur figuris immitatos fuisse graecos in scribenda diphthongo ae quae licet apud eos sit ex A' & I', tamen ut nos ae pronuntiant. Festus etiam refert antiquos latinos, ae' syllabam graeci imitatione per ai scripsisse. In urbe theate legitur CAISARIS nomen per ai non per ae scriptum. Gellius tamen refert animaduertisse se in commentarijs P. Nigidij ita scriptum, atq; praecipuum ab illo. Si huius terrae scribas in litera sit extrema. Si huic terrae per e scribendum est. quae res indicat non defuisse qui aliter generandi, aliter dandi casus eorum nomnum quae primae declinationis sint, scribi uellent. Quae de re nihil dicturus sum, quoniam tempus hunc ipsum scribendi morem iam pridem obliterauit. & huiusmodi Nigidij regula fortasse ambitiosior est. Aspiramus etiam haecine. ac ne de his pronomibus hic, haec, hoc alijs dicendum relinquatur ubiq; aspirare conuenit, & similiter huiusmodi & huiusmodi. Inest autem his pronomibus aspiratio natura. Graeci item aspirant ω' r' u' ó. Prisci tamen non hic haec hoc, sed Hicæ, Hæcæ, Hocæ dixerunt, ut etiam apud Terentium inuenias dictum hisce plurali numero pro eo quod est hi. Cui ait hisce arbitrantur nunc hoc munere suam esse Thaidem. Et apud Plautum in captiujs.

» Hisce autem inter se confixerunt dolum.

Nam qui opinantur hæcæ in genere foemnino aspirationem habere ut differat ab aduerbio ecce, ij falluntur omnino. Eadem enim fuit ratio aspirandi hæcæ, quae et hicæ, et hocæ. Aspiramus etiam diphthongo AE' ante R' in uerbo hæreo. Itemq; in deriuatis, & compositis. Sed & de his, & de alijs, quae aspirationem exigunt ante diphthongon AE' in posterioribus suo loco, et tempore dicam, idest cum de asp

randa E' præcipiam.

A V Diphthongus admittit aspirationem ante D' in hoc aduerbio Haud, quæ differt à coniunctione aut. Nam quanquam nunc differunt ultimis literis, apud priscos tamen pro utraq; re cadebant in eadem litera idest T', quos etiam constat uocem Ad' & Cum' esse præpositio, & Cum' coniunctio, & interiectio uisdem literis scripsisse. Posterioribus tamen quos nunc sequimur placuit, haud, Cum' esse negandi aduerbium, & Ad' cum esset præposito per B' scribere, ut terminalibus literis differrent. Aspiramus etiam uerbo Haurio solo quidem usu. Nã ut differret aspiratione à nomine Auris, à quo fit auricula, oïno ineptum est dicere. Auris eni à uerbo haurio ducitur.

U' ut uocemq; his auribus hausi.

Sonus enim hauritur auribus. ἀυσρὸς græcum est, & aspiratione caret. Auster, Australis, Austrinus aspirationem non habent. licet, ut multis placet, auster ab hauriendo dictus sit. Sed in his non uicit usus ut in uerbo haurio, quod qdem uerbum aut nostrum est, idest latinum aut est deductum à græco quod est ἀύω cuius primam syllabam græci tenuant. Itaq; si à græco ducat originem aspiratione caret, sin latinum est, non natura, sed usu habet aspirationem. Si enim naturalis esset aspiratio uerbo haurio derivata ab eo illam retinerent Auris, Auritus, Auricula, quibus non aspiramus. Ex quibus efficitur, ut uerbo haurio præponatur aspiratio non natura aut alia causa, quàm solo usu.

HEI interiectio traxit aspirationem à natura, quod is animi affectus aspiratione melius declararetur. Qui autem opinantur additam huic uocì aspirationem, ut ea differret à pronomine ei in tertio casu, u' falluntur mea sententia. Hanc uocē inter diphthongos ideo locaui, quod apud uetustissimos latinos ei' diphthongus habebatur. Nos autem desinimus ei' scribere, sed pro ea productum I' ponimus. Illi enim scribebant heic, nos hic. ut hæc indicant monumenta quæ Capuæ exstant. Q. TIBVRTI Q. L. MELONAVI CVLTRARI O SSA HEIC SITA SVNT. STABERIAE P. L. FLORAE O SSA HEIC SITA SVNT. ROGO TEMI VIATOR NOLI MI NOCERE. FERIAE CN. FILIAE MAIORIS HEIC O SSA SITA SVNT. In tertijs quoq; & sextis casibus maiores illi nostri ei' scribebant semper ut dixi. Inspice antiquas inscriptiones, et ita rem habere intelleges. Venusiæ etiam exstat monumentum, maiore tamen parte dirutum, in quo scriptum est. AMICEIS SVEIS, pro amicis suis, & SIBEI

DE ASPIRATIONE

pro sibi. Et item Capuae legitur. HEISCE MAGISTREIS VENERVVS IOVIAE MYRVM AEDIFICANDVM COIRAVERVNT PEDES CCLXX, ET LOIDOS FECERVNT SERVIO SVLPITIO MARCO AVRELIO COSS. vides heisce pro hisce, & magistreis pro magistris scribere illos consueuisse. Illud etiã annotandum est, quod apud Campanos uenus emittebat genitiuum in vs', non in is', & quod loco v' in nomine ludus ponebant o, & i Loidos pro eo quod nunc est ludos dicentes. Et cum latini & finitimi populi dicerent Coerare per o & e pro quo nos dicimus curare v pro Oe ponentes. Campani ponebant o' & i' & coirauerunt non coerauerunt dicebant pro quo nos curauerunt. Multa etiã ex antiquis grãmaticis in hũc locum conferre possem, sed non uidetur necessariũ. Est enim res satis manifesta. EV Diphthongus aspirationem habet in interiectione Heu, eadem qua hei ratione. Similiter in hoc aduerbio heus. in quo fortasse usus prãualuit. quando Festus uult ductum esse à græco ai. quæ uox doloris est, tenuaturq; apud græcos. Vnde & ægritudinem deductionem esse tradit. Eu græca dictio quæ multorum nominum compositionem imit. ut Eugenius. Eusebius. Eustachius. Euxinus. Eutyclus. Eudemus aspirationem non habet.

O E Diphthongus in omnibus latinis dictionibus abhorret ab aspiratione. Sed de his dictionibus quæ ante diphthongos exigunt sibi aspirari, tam in primis, quàm in medijs syllabis, plenius dicam in posterioribus suo loco. Nunc satis sit hæc perstrinxisse.

DE VOCIBVS igitur quibus aspirandum est præceptorus, illud præmoneo. composita, & deriuata, itemq; obliquos casus, & tempora, quæ quidem tum per deductionem, tum per mutationem literarum formantur, acceptam à primitiuo aspirationem retinere in primis præsertim syllabis de quibus nunc præcipiam. Ac primum quidem de A' quæ est uocalium prima.

A' ante B'.

VOCALIS, A' sequente statim consonante B' habet aspirationem in uerbo habeo qua differat à uerbo Abeo Abis Abit, ut multis placeat. Deriuata quoq; & composita retinent eandem aspirationem. Habena, Habitus, Habitudo, Habilis, Habitior, Habito, Inhabito, Inhibeo, Exhibeo, Cohibeo, Prohibeo, Adhibeo, in quibus A' uersa est in I', quæq; alia & ab habeo, & ab habito deducuntur, aut cum his iunguntur. Redibeo tamen quamuis ex habeo & re particula constet aspirationem abiecit, accepitq; hiatus causa D', quæ litera nullo

facto aspirationem recipit post se, natura ipsa hoc prohibente. Quā obrem non parum admiror nostrates quosdam doctos sane homines, & accuratos in uerbo redibeo h semper notare solitos. deceptos, ut opinor. quod existimarent primam uerbi huius syllabā quæ est Re', cadere in D', quod erroneum quidem est. Syllaba enim nulla apud Latinos (de primis loquor, ac medijs syllabis) finit in D', nisi quæ sequitur à D', incipiat. excepta præpositione ad quæ multarū uocum compositionem inuit, ut in his A diuuo, A duerto. In uerbo autem Redibeo litera D', interiecta est hiatus causa. ut in his Prodeo, & Redeo. in quibus D', non finit priores syllabas, sed inchoat posteriores, quod cum sit, aspirare nullo modo debemus I' in uerbo redibeo. Siquidem litera D' neq; ipsa aspirationem tolerat natura prohibente, neq; statim post se in eadem syllaba uocalem aspiratam collocari patitur. Nulla enim latina dictio habet syllabam aliquam incipientem à D', sequente statim uocali aspirata. Sunt qui uerbo abundo aspirationem præponant. quod ratio prohibet. fit enim ex ab præpositione, et Vndo Vndas Vndat. Aspiramus de peregrinis Habraā, quod Iudæum nomen est. & Habramos, & Habronichus quod est græcum, & hominis proprium.

A' ante C'.

A N T E C', uero aspirationem exigit A' in illo tantum casu Hac, quæ uox transit etiam in aduerbium loci. retinetq; aspirationem in aduerbio hæcenus. Sed de obliquis casibus, ac de uocibus compositis, non est mihi particulariter præcipiendum. Cum ea originis suæ naturam sequantur. Sunt qui Istanc, & Istunc, & Istac, & Istic, atq; Istinc aspirent. quæ uoces, ut ego sentio, simplices sunt, non ex pronominibus Iste, Ista, Istud, & Hic, Hæc, Hoc connexæ. Nam uetustissimi dixerunt Istæce, Istæce, Istæce, ut Hicæ Hæcæ Hoce, pro quibus nos dicimus Iste, Ista, Istud, & Hic, Hæc, Hoc. Necesse igitur erat ut in quartis casibus dicerent Istunce, & Istance, quod quidem dicebant, paulatim tamen ultimā dementes literā, dixerunt Istunc, & Istanc donec Istum & Istam diximus. Istic autem, & Istinc, & Istac dicimus, ut Illic, Illinc, & Illac. Quæ propter cum simplices sint uoces, neque cum pro nomine Hic, Hæc Hoc aliquid commixtum habeant, nullo modo aspirandum eis iudico, quod latine lingue lex minime patitur. Litera enim T', in latinis dictionibus aspirationem post se non recipit, ut suo loco dicemus. Sed in græcis & barbaris tantum.

A' ante D'.

S E Q U E N T E autem D', aspiramus A', in his dictionibus quæ

DE ASPIRATIONE

à græco ductæ sunt. Hadria masculini generis pro sinu maris, & foemini pro oppido, & quæ ab his fiunt. Hadriaticus, Hadriacus. Itemq; Hadrianus proprium hominis. Significat autem apud græcos nomen ἀδριός, quod habet apud nos. Sed necessarium non est ut enumerē dictiones quibus græci aspirent, satis sit eas notare, quas ab illis accepimus. Grammatica nostri temporis pro ea, quæ fuit Ariadna, Adrianam dicunt, et quidem imperite. Nam græce non Adriana, sed Ariadne nomen est ei, quam desertam à Theseo Bacchus rapuisse dictus est à poetis, quod hic tetigisse uisum est non inconueniens, nequis aut existimet Hadrianae illi nomen fuisse, aut si forte dicat ex Ariadna Adrianam factâ mutato literæ ordine fallatur credens ei aspirari debere. Nam Hadriana tunc aspirationem exigit, cum est foemininum factum ab eo, quod est Hadrianus, quod nomē supra posui, pro eo autem quod est Ariadne, tenuari debet.

A' ante E'.

SEQUENTE E' non aspiramus A' in nostris dictionibus, nisi cum in diphthongum coit. De quibus quidem & dixi paulo ante, et dicam in posterioribus.

A' ante F' & G' & I'.

ANTE F' aut G' aut I' in nullis nostris dictionibus aspiramus. A' Græci tamen aspirant ἁγίος idest sanctus. & item ἄγιος idest purus & castus, à quo nomine ducatur proprium nomen Hagnes. Cui aspirandum est, Haia nomen proprium mulieris, quod uetus in dicat inscriptio, HAIAE RVFINAE PARENTES INFELICISSIMI.

A' ante L'.

ANTE L' aspiramus A' in uerbo Halo, Halas, Halat, ut differat, sicut quibusdā uidetur, ab Alo, Alis, Alit. Mea tamen sententia huic uerbo aspiratio natura inest, quippe cui conueniat densitas illa quâ significat. Est enim exhalatio uaporum, crassiorumq; ut sic loquar, spirituum densitudo, & Cicero terræ halitum aspirationem uocat. Aspiramus etiam Halitus, & Exhalo, necnon & Hala pro eo quod ait Horatius.

Hirsutus cubat hircus in halis.

& Catullus.

Valle sub halarum trux habitare caper.

Similiter Halium genus oleris. est enim ab halando dictum. Ab eo quod est Halo ueteres Halito dixerunt. Itemq; Hallux qui est pedis digitus aspirationem habet, ex eo dictus quod super proximum digitum saliat. In qua uoce maiores nostri loco S' aspirationem posuerunt.

Alij uolunt à græco ἄλλω, siue ἄλλομαι dictum quod latine dicitur Salio. Scias tamen græcorum alios uocibus quas supra posui, aspirare, alios uero non. Aspiramus etiā Hallucanor Hallucinator Hallucinatio, ut Gellius est author. Ex ipsa enim aspiratione intenditur exprobratio. In græcis autem Halys lydiæ fluius. & Halicarnassus urbs, Halonnesos insula ægæi. Halec piscis. Alecus fluius, tenuatur similiter et Aloeus gigas, cuius filij Martem dicuntur uulnerasse, et ab eo patronymicum aloides. Haliartus uero urbs σαρείαν habet, & Haliscæ mulier, et Haliçones gens, aspirant etiā græci ἄλο pro mari, unde & nos Salem dicimus, & salum, ut

Et sale tabentes artus in littore ponunt. Et

Perq; undas spumante salo, perq; inuia saxa

Dispulit. In quibus dictionibus placuit maioribus nostris sponere magis, q̄ acceptam à græcis aspirationē retinere. Vnde sunt q̄ putent satis aduerbiū ductum à græco Halis esse. Halias genus scaphæ. Haliçon fluius. Haliactes nomē persicum. Haliacmon fluius Macedonia. Alcyon pro aui græci nō aspirant. licet fiat ab eo q̄ est ἄλο. Illi enim ut grammaticas placet nunq̄ aspirant A' ante L' sequente cappa. Cheroboschi grāmatici qui græce de aspirandis uocalibus scripsit uerba hæc sunt. Alcyon uero etsi ab eo, quod est ἄλο derivatur, tamen quia sequitur cappa. tenuatur, et similiter præteritum ἄλο, licet fiat à uerbo ἄλλομαι.

N A M A' ante L' sequente consonante, semper tenuatur, nisi fortasse statim sequatur liquida, nihilominus apud Theocritum est uidere græcos ueteres huic nomini aspirasse, ac licet ipse uiderim in uetustissimis codicibus nostris huic nomini aspirationē esse prænotatam, hodie tamen aspirat nemo, & similiter huic dictioni Alcedonia quæ significat tempus, quo Alcyones aues nidificant, quo quidem tempore quanquam media sit hyems, maximā tamen ferunt esse tranquillitatem, vnde ait Plautus.

Alcedonia sunt circum forum, Dixerunt autem ueteres & Alcedo Alcedinis, unde Alcedonia, & Alcyon Alcyonis in quā poetæ ferunt alcyonē æycis uxore fuisse conuersam. Dies autē nidificationis huius alij undecim esse uolūt, alij nouē, sunt q̄ septem tantū, De conuersione et aliter q̄dā sensere. Tradunt enim septē fuisse Alcyonis gigantis filias noiatasq; Phosthoniā, Anthen, Methonen, Alcipā, Palenen, Drimon, Asterien, quæ post patris mortem e' canestreo quæ pelles arx erat dolore uictæ, in mare se deturbarint, hinc locum fabulæ datū esse, creditūq; eas in aues uersas, quæ de patris noiē Alcyones di-

DE ASPIRATIONE

etæ sint. Ferunt etiam Marpissen Idei uxorem Alcyonem fuisse cognominatam de qua hæc traduntur in fabulis, eam cum forma præstaret, Ideo qui & ipse formosissimus iudicabatur, in matrimonium parentes collocasse, Apollinem uero eius amore uictum rapuisse illam, uimq; attulisse. At Idem iniuriæ huius memorem conatum Apollinem sagittis petere, Erat enim sagitandi peritissimus, Parentes uero cum diu, multumq; deflerent eam, cognominasse Alcyonem, quod & ipsa in infelix Alcyones fatum incidisset, Sed ante quam rapta esset genuisse ex Ideo Cleopatram, quæ postea Meleagri uxor fuit, In cuius amore, delitijsq; requiesce illum dicunt, Post maternam exsecrationem, Meleager enim cum auunculum occidisset, in Altheæ matris iram, exsecrationemq; inciderat. Qua re commotus, Cum patria hostilij obsidione laboraret, non prius arma capere uoluit, quam uxoris precibus expugnatus est. Unde & apud Nasonem Briseis ait.

» Coniugis oenides uersus in arma prece est.

» Res audita mihi nota est tibi fratribus orba.

» Deuouit nati, spemq; caputq; parens.

» Bello erat ille ferox positus secessit ab armis.

» Et patriæ rigida mente negauit opem.

» Sola uirum flexit coniunx foelicioꝝ illa.

Et quæ se cunctur. Sed nos ea quæ de altera forsitan Marpisse, uel de hac eadem diuerso tamen modo dicuntur referre non negligemus, præsertim cum latinis hæc adolescentibus ignota sint, & Propertia ni illi uersus grammaticas nostris parum sint uoti.

» Non Idæ & cupido quondam discordia Pphæbo.

» Eueni patrijs filia littoribus. Fabula hæc est. Euenus Apharei filius Aetoliæ Rex cum Marpissen filiã locare in matrimoniu uellet, eaq; propter formæ raritatem a multis peteretur. Hanc proci conditionem proposuit, ut curuli certamine inuito, præmium illa uictori cederet, uictus uero capite plecteretur, quod domus suæ fastigio affixu penderet. Itaq; pluribus interfectis. Idas neptuni filius, licet a multis Apharei filius haberetur, equis uelocissimis a Neptuno patre acceptis puellam rapuit, conspiciatus eam Dianæ festo die cum alijs uirginibus choreis indulgere, Quo cognito Euenus dolore, atq; ira percitus equos ascendit, Idam insequitur, quem ubi assequi posse desperat, equis confossis in Lycarbon se flumini, qui post Euenus appellatus est, deturbauit, Idam autem uoti compotem, non passus est Apollo, & ipse Marpisses forma captus, quam etiam rapere cogitasset, securum

gitasset, securum abire, sed obviam factus in itinere illum aggressus est. Sed nec Idas certamen detrectavit. Et cum diu pugnatum esset Iupiter ægre id ferens, Mercurium misit, qui prælium dirimeret, potestate facta Marpisse, ut eius optio esset, utrum sequi ipsa uellet. quæ rem hanc animo uolens reputansque sese mortalem esse, Apollinem uero Deum, ac timens ne ubi uetula facta esset, repudiaretur ab eo, decreuit potius Idam sequi, mortalis mortalem.

A' ante M'.

ASPIRAMVS etiam A' ante M' in nomine hamus, ut aspiratione differret a uerbo amo in tertio & sexto casu, quanquam differunt & tempore, mihi magis placet quod natura ei aspiratio insit. Itemque Hamatus et Hamoteahones. qui ut grammaticis placet dicti fuerunt quod uel pisces uel caduera traherent Hamo. Nam ut est apud Suetonium eorum qui supplicio afficiebantur caduera iussu principum unco sæpe traherentur in locum quem tum gemonias dicebant. quod significare uult etiam Iuuenalis cum ait.

Et latum media sulcum deducit arena.

Remanent autem tum in puluere, tum in arena uestigia eius, qui trahitur, & propterea dixit, sulcum deducit. sulcum pro uestigio tracti caduæris ponens. Similiter et hamota piscator ab hamo dictus, Plautus in rudente,

Saluete fures maritimi. Conchitæ, atque hamotæ,

Famelicæ hominum natio.

Ammon et Ammonius apud græcos aspirationem nõ habent. quam obrem nec nos quidẽ aspirare conuenit. Animaduerti tamen hoc nomen Ammon apud festum positum esse inter uoces aspiratas, quod uel ex eo est, quod ueteres contra usum græcorum huic uoci aspirauerint. uel quod is qui uolumen Festi ad hanc tantam breuitatem redegit ut indoctus, & parum accuratus in hoc prolapsus fuerit, ut id nomen inter aspirata collocauerit. Hamadryas aspirationem exigit quæ ex eo dicta quod una cum arbore nascatur. Est enim arboris nume. αμα enim græce aduerbiũ una significat. et habet δασειν. Hamaxampeus proprium fluminis. Amilcar sunt qui affirent decepti librorum ignorantia.

A' ante N'.

ANTE N' autem in nullis nostris dictionibus aspiramus A' præterquam in accusatiuo hanc. Veteres tamen parua delubra dixerunt Hamula loco F' ponentes aspirationem. Fit enim hæc uox ab eo quod est fanum. sunt enim dicta Hamula quasi Fanula. Annibal apud

DE ASPIRATIONE

græcos aspirationem non habet, neq; apud nos aspirare conuenit. Hanno quod punicum est maiores nostri aliquando aspirasse inueniuntur. Sūt et nunc qui aspirant. mihi magis placet non aspirare.

A' ante O' & P'.

ANTE O' et P' latini non aspirant A' Græci tamen ante P' aspirant A' in aliquot uocibus, ut in hac uoce Hæspis Hæspidis, quæ uox ab Astrologis nostris recepta est. Est autem Hæspis curuatura, & circuli & camera, & rotæ. vnde legitur aurea summa curuatura rotæ pro eo quod græce est ἀσπίς curuaturam poëta dixit græce. ut Chereboscho placet ἄσπετος habet quod fiat à uerbo ἀσπόμενος. quanquam sunt qui non aspirant. ἀπαλόν id est tenerum, & molle aspirant græci Neapolitani ouum hapalum dicunt, quod absq; testa gallina peperit.

A' ante R'.

ANTE R' uero aspiramus A' in nomine Hara cum auem significat differēq; ab ara in qua rem diuinam faciēbant. non solum tēpore sed etiam aspiratione. Deducuntur autem ab eo quod est hara id est auis. Hariolus. Hariolor, Haruspex, Haruspiciū, Haruspiciāna. quæ uoces omnes aspirationem habent. Similiter & Haringa, si significabat autem Haringa apud priscos hostiam quæ inde dicta erat quod eius adhærentia impicerentur exta. Arena caret aspiratione. Fit. n. ab Areo uerbo. Nam epitheton ei est ob ariditatem bibula. Caret. n. omni humore, & succo. unde & plurimum aquæ ebibit. nec mouere aliquem debet, quod arena habeat primam breuē. Areo uero productam. Nam Tegula producit primam. licet Tego illam corripiat. Et Laterna licet à uerbo Lateo dicta sit. quod habet primā correptam. Nihilominus producat. Est autē dicta Laterna, quod ea lumen lateat, & inclusum noctu feratur. vnde Plautus ait.

” Vbi tu es qui uulcanum in cornu conclusum geris?”

Non desunt tamen qui arenam ab hærendo, id est quod calci cohæreat dictam uelint. quod minime probauerim. Aspiramus etiā quæ græca sunt Harpe gladij genus. & ἀπράξω uerbum quod significat surripio. Harpasa quod fuit oppidū. Harpalus hominis propriū. Et Harpago Harpagonis quo est genus teli habentis ferrum incuruum. Est et Harpago ferramenti genus, qđ nonnulli populi canem uocant, quo ferramento circa Cupis aptantur. Sunt autem Cupæ uasa uinaria maiora ex ligno, quas satis improprie multi uegetes uocant. Vocari autem Cupas id genus uasis Lucanus ostendit cum ait. Nanq; ratem uacue sustentant undiq; Cupæ. Cupis enim naues impositæ sustentantur in mari. Cum ipsarū latera

carinæq; resarciuntur. Dictæ autem fuere à priscis *Caupæ* à *cauo*. unde *Caupones* dicti à *Caupis*. Item *Harmonia* *Harmonicus*, *Harmonides*, *Harmodius*, *Harpa*. Aspirant etiam *græci* ἄρμασιων. quæ dictum est ab eo, quod est ἄρμα id est *carrus*. Nos uero *armarium* ducimus à nomine quod est *arma*, qua uoce etiam significantur *ferramenta*. ut apud *Virgilium*.

» Dicendum & quæ sint duris a gressibus arma.

» Quæ sine nec potuere feri nec surgere messes.

Et propterea non debemus aspirare.

A' ante S'.

RECIPIT etiam aspirationem A' ante S' in hoc nomine *Hasta*. ut ea differat, à uerbo *Asto* *Astus* quod multis placet, mihi magis uidetur huic nomini aspirationem accessisse antiquo usu quod etiam monumentorum tituli declarant. Sunt qui opinentur uocem hanc ductam à *græco* uerbo, quod est ἵστυμι, & ab eo aspirationem traxisse. quæ non probauerim. *Græci* *Hastam* tum ἄστυ, tum ἀστυίον uocant. Eadem ratio est huius nominis *hastile*. Idemq; seruatur in his uocibus *hastatus* sub *hasto*, et *subhastatio*. Volunt autem multi *hastam* dictam ab obstando. *Varro* putat dictam quod stans soleat ferri, ut cuiusq; sit. Certe non modo antiqui codices, sed etiam monumentorum inscriptiones declarant huic nomini aspirari iam inde ab antiquis seculis solitum esse. Sunt qui aspirant huic nomini *Hastdrubal*, quæ puto ex *librariorum* ignorantia natum esse.

A' ante T' & V'.

ANTE T' autem nunquam nos aspiramus. A' ante V' uero consonans placuit maioribus nostris aspirare. A' in hoc uerbo *Haue*, ut differret à sexto casu *Auis* nominis, ut quidam arbitrati sunt. Indicat hodie quoque *epi grama* quæ est *Salerni*. FLAVIA CALEMERA DVL CISSIMA HAUE. Nunc autem uix inuenitur quæ aspiret. De uerbo *haurio* supra dictum est.

A' ante Z'.

GRAECI autem ante Z' aspirant A' in hoc uerbo ἄζομα, quod significat *ueneror*, & *colo*.

E' ante A'.

A C D E A' quidem in quibus dictionibus aspirationem exigat satis dictum est. consequens est ut eodem ordine de E' dicam quæ ante A' recipit aspirationem in *græca* dictione ἑαυτον id est se ipsum. Unde ἑαυτοντι μωρον μωρον.

E' ante B'.

ANTE B' autem in ijs quæ nostræ uoces sunt *hebes*, id est *retu si ingenij*. *Hebeo*, *Hebeto*, *Hebetudo*. In quibus aspiratio ipsa na-

DE ASPIRATIONE

tura inest. Auget enim ex probatione in hoc nomine aspiratio. ut in illo nomine Heluo, Heluonis. de quo suo loco dicitur. Hebiones etiam ueteres pauperes dixerunt. quæ uox indicabat contemptum quendam. Sunt tamen quibus placeat Hebiones dictos à uoce græcæ βουδν quod sonat modicum. quod si sit, aspiratione caruerit, oportueritq; nomen ebæones scribi per æe diphthongon ante O'. Ego hoc in medium relinquo, quando hæc uox ab usu iam recessit. Græca uero immutatione aspiramus hebdomas, Hebdomadarius, Hebe dea iuuentæ uxor Herculis. Hebræus, & Hebraicus. Ebenus aspiratione caret. est autem genus arboris apud Virgilium.

» India nigrum fert ebum.

Apuleius grammaticus tradit uerbum Hebeo, Hebes aspirationem exigere. ut ea differat à uerbo Ebeo Ebeas, quod Ebeati sint ut ipse tradit, qui in miseriam ceciderint. quam opinionem haud scio cur probare aliquis debeat. Nam ebeatum hominem, aut ebeatam foemnam nunquam ueteres dixisse inuenio.

E' ante C'.

E SUBSEQUENTE C' in nostris uocibus aspirationem non admittit. præterq; in illo pronomine hæc ut dixi cum de diphthongo æe præciperem. Aspiramus autem quæ græcæ sunt Hecate. ἑκατή quod apud nos sonat centum, Hecatæus, Hecaton propria hominum. hecatontapylon centum portarū. Hecuba, Hector, Hectoreus, Hecamede Arsinoidi filia quæ dono Nestori data est, Hæc autē capta fuerat apud Tenedum dum ab achille diriperetur. Sunt qui putent huic nomini aspirandum, Hecatombē trahit aspirationem ab eo quod est ἑκατόμ. Erat autem Hecatombē sacrificij genus in quo ritus hic seruabatur. ut centenæ sui generis mactarentur uictimæ, ut puta centum sues, centum hedi. Vnde apud Iuuenalem existunt, qui promittunt Hecatomben. Iulij Capitolini in uita Pupieni Maximi & Balbini IMPER. uerba sunt hæc. Tantum sanè lætitiæ fuit in Balbino, qui plus timebat, ut Hecatomben faceret, quod tale sacrificiū est, centum aræ uno loco construuntur ex æspite. ad eas centum sues, centum aues mactantur. Iam si imperatoris sacrificiū sit centum leones, centum aquilæ, & cætera huiusmodi animalia centena feriuntur, quod quidem græci quondam fecisse dicuntur cum pestilentia laborarent, et à multis imperatoribus celebratum constat.

E' ante D'.

ASPIRAMVS Etiam E' ante D' in nomine Hedus, uel ut differat à uerbo Edo, Edis. uel quod aspiratio loco F' posita fuerit. Sabini enim

Sabini enim Fedum ut Fircum dixerunt. Tradit tamen Quintilianus priscos edum sine aspiratione protulisse. cuius primam syllabam nonnulli diphthongum faciunt, quorum opinioni non uideo cur assentiar. Aedifico, et Aedificium aspiratione carent, sed non carent diphthongo. ab æde enim faciēda dicitur Aedifico. Hedera uero aspirationem exigit, qua differt a uerbo edo in illis uidelicet temporibus ederā, ederās, ederis, edere. haud sane recte opinatus ē Apuleius uocē hanc deduci ab hæreo uerbo, & ab eo aspirationem trahere. Non debet, inquit, uideri mirum quod prima hederæ corripitur, licet eadem in uerbo hæreo producta sit, quando unum, idemq; uerbum in præfenti tempore Aē diphthongum habet. in præterito uero ē breuem, ut cædo cædi. Quod absurdissimum est. prima enim syllaba cædi præteriti, extrinsecus accepta est. ut in his fefelli momordi tetendi spondi, quæ in omnibus eodem modo breuis est. Quæ uero fuerat præfenti syllaba præfentis ex diphthongo uersa est in I' productam et de Cæ factum est cæ in præterito. Nam quæ est cæ breuis in præterito ea ut dixi extrinsecus accepta est. Volunt alij Hederam dictam quod edat, id est consumat ea quibus inhæserit. Alij quod edita petat, seu quod hæreat, hoc ut dixi, non placet. Nā si ab hærendo dicta esset. cum hæreo diphthongum habeat, nequaquam poetæ primam syllabam corripent. Ne autem credam dicā ab edendo, id est quod edita petat. repugnat etiam quantitas syllabæ. Verbum enim edo unde dicitur editus habet primam productam quæ res me inducunt ut accedam opinioni eorum qui dicunt hederam ex eo dictam quod edat, id est exedat ea quibus inhæsit. quod uerbum habet primam breuem. Conuenitq; etiam tempore cum prima hederæ cui postea addita fuerit aspiratio ut differret a temporibus quæ supra posui. Forsitan & a græco deducta est ut quibusdam nimis ambitiose placet quod est ἰδρωῖς id est insideo. Edonius aspiratione caret. Fuere autem Edoni & Edones populi Thraciæ. Vnde apud Virgilium.

Ac uelut edonij boreæ.

At ἰδρωῖς pro eo quod est apud nos uoluptas græci aspirant. Et ἰδρωῖς sedes. Vnde ἠδρωῖς.

E' ante F' & G.

ANTE F' in nullis nostris dictionibus aspiramus E' sequente autem G' aspiramus in aliquot græcis Hegeſippus. Hegeſander, hegeſias, Hegeſipyle. in quibus I' in E' uersum est apud nos.

E' ante I'.

ANTE I' uocalem non aspiramus E' nisi in interiectione hei de

DE ASPIRATIONE

qua dixi. At ante I' consonantem aspiramus in his, Heiulo Heiulatus, Heiulatio. quæ uoces fiunt ab eo, quod est hei, quæ uox est doloris & gemitus.

E' ante L'.

SEQUENTE Autem L' aspiramus E' in hac uoce Heluo, heluonis. licet uerbum eluo à quo ducatur aspiratione careat. addita tamen est nomini aspiratio. ut exprobrationis uis aspirandi augetur. Vnde & Heluari ueteres dixerunt. Est, inquit, Festus heluo dictus immoderate bona sua consumens ab eluendo, cui aspirant ut auiditas magis exprobretur. Fit enim uox inatitior. eademq; ratio fuit ut dixi hebes nominis aspirandi, ut aspiratio uim exprobrationi adderet. Veteres etiam huic nomini quod est Heluacia aspirarunt. Erat autem heluacia genus ornamenti Lydij dictum à colore boum qui est inter rufum, & album. Appellabaturq; heluus. quanquam hæc eadem uox apud ueteres Saburram etiam significaret. Heluius autem & Heluia propria nomina in sepulcris nunc aspirata inuenias. ut in hoc. M. HELUIO CRESCENTI. M. HELUIVS HERMIAS LIBERTO FECIT. Nunc sine aspiratione. ut in hoc. AVRELIAE VALERIANAE VIXIT ANNIS XXIII. MENSIB. VII. DIEB. XIII. ELVIA CHRESIA FILIAE DVLCISS. Heluetos galliæ populos in antiquis codicibus aspirationem habere inuenio. In græcis autem aspiramus E' ante L' in his Helena, Helenus, Helinū, herba quæ è lacrimis helenæ nata dicitur. Libuit hoc loco notare uetus epi gramma quod Capuæ exstat. CESELLIAE CONLIBERTAE HIMNINIS OSSA HEIC SITA SVNT HELENA LIBERTA DE SVO FECIT. Heliotropium nomen herbae, quæ ex eo dicta est quod mane ad solis spectans exortum iter eius sequatur etiam ad occasum. Helia des, Heliodorus, Heliopolis. Helioabalus, Heliocopis nympha, Heliocryfos herba floris aurei. & quæ dicuntur à nomine Helios, Aelius tamen, et Aelia romana nomina aspiratione carent. habētq; diphthongon AE. Hellas nomen fluminis. Hellenes, quo nomine fuit Deucalionis filius à quo græcos ἑλληνας nonnulli credunt fuisse nominatos. Hellanicus, Helle, Hellepontus. Sunt qui uelint Elis Elidos aspirationem habere. Helorus Siciliae fluius. fuit & Helorus istri fluminis filius, qui ab Aiace occisus est in ea pugna quam Græci cū Telepho Rege mysorū habuerunt. Helice urbs Arcadiæ, quam mare absorbit, de cuius nomine uisæ sydus fortasse uocatum est à poetis. uidelicet quod Calisto Lycæonis Regis filia, quæ ex uisæ cum

filio in stellas uersa est Arcas fuerit & fortasse Helicensis. e. graecis tamen poëtae sunt qui tradant Helicen & Cynosuram cretenses fuisse iouemq; nutriuisse, quo merito à ioue in caelum ambae ualatae fuerint. Est & Helice promontorium, Helicon mons Boëtiæ, Heliconiades. Elleborus herba caret aspiratione. Helpis nomen proprium. licet graeci non aspirent, tamen in quibusdam epigrammatibus aspiratum inuenies. ut in hoc **CLODIAE HELPIDI CONIUGI INCOMPARABILI GENIALIS MARITVS.** Similiter Helpidius & Helpidianus, in quo maiores nostri uidentur graecos non fuisse secuti. Eruditorum tamen, quos ego noui nemo nunc his nominibus aspirat. Fuit & Elpes Boëtij nostri uxor. cuius epitaphium est.

- » Elpes dicta fui siculae regionis alumna.
 - » Quam procul à patria coniugis egit amor.
 - » Quo sine maestâ dies, nox anxia flebilis hora.
 - » Non solumq; uiro spiritus unus erat.
 - » Lux mea non clausa est tali remanente marito.
 - » Maiorūq; animæ parte superstes ero.
 - » Portibus sacris iam nunc peregrina quiesco.
 - » Iudicis æterni testificata thronum.
 - » Ne'ue manus bustum uiolet'ne forte iugalis.
 - » Hæc iterum cupiat iungere membra cinis.
- Hellanodices idest iudex certaminis. Helisabet Iudæum nomen.

E' ante M'.

ANTE M' autem aspiramus E' in hac uoce hem, quæ latina dictio est, traxitq; aspirationem à natura. In graecis autem Hemina genus mensuræ. hemicyclus genus sedis. hemispherium quæ uox cæli dimidium significat. Hemolius quædam arithmetica proportio. continens aliquem totum numerum, atq; eius dimidium ut se habet tres ad duo, & quindecim ad. X. hemistichius uersus imperfectus & omnia quæ fiunt ab hem quod graece significat semis. Hemus mons. hæmonia prouincia, & hæmonides proprium hominis. atq; in his tribus AE' diphthongon scribimus. hæmorrhoides genus morbi, & uæ enim sanguis ab illis dicitur, recipitq; AE' diphthongum. in de αἵμορροῖς. uerbum, quod significat idem quod fluxu sanguinis laboro, & profluuium patior.

E' ante N'.

ANTE N' aspiramus E' ut eniochus, huic tamen uoci henetus si at tios sequi uoluerimus aspirationem non præponemus, sin æoles. Nā

DE ASPIRATIONE

hi diagrapha ponebant ante E' loco eius aspirationem ponemus, quāquam pro Heneto, Venetum tunc dicimus. Male qui aspirant huic dictioni Enyio' de qua apud Lucanum.

- » Aduersaq; risit Enyio'.
- » Hendecasyllabus uersus undecim syllabarū, qualis ille Catullianus.
- » Passer deliciae meae puellae.

E' ante O' & P'.

O' QVOQVE patitur sibi praecedere E' aspiratum in hac uoce graeca Heōus, Heōa, Heōum, quae uox fit ab eo, quod est iōs, idest dies, & aurora. pleriq; tamen graecorum iōs idest mane non aspirat. P' uero in nostris dictionibus non patitur sibi praeponi E' aspiratum, nisi in quibusdam, quas à graecis mutuati sumus, quae sunt Heptas, & Heptimemeris. omnibus autem, quae fiunt ab eo, quod est iōs aspirandum est, ut Heptaphorus nomen hominis proprium. & item Heptaporus Troiae fluuius. Est & Ἡρακλῆς proprium uiri, & nomen vulcani. Epodos aspiratione caret. Inuenio in quodam ueteri sepulcro nomen hepennia aspirationem habere.

E' ante R'.

ANTE R' autem aspiramus E' in his, Herus, Hera, Herilis, Hercules. Herculeus, Herculanus. Fuit & Herculanum Campaniae oppidum. Placet hoc loco mentionem facere cuiusdam uetustissimi sepulcri quod ipsi in Pelignis inuenimus, in quo titulus inscriptus hie erat. P. MEMISIANAE VXORI CASTISS. ET INCOMPARABILI AFFECTIONE FEMINAE. CUIVS DE OBSEQUIIS DICERE MINVS SUPPLET DOLORE Q. HERCVLANVS MARITVS, CVM PIGNERIB. DE EA NATIS LOCVM CONSECRAVIT. Quo in epigrammate cum sit uetustissimum, apparet apud uetustissimos Latinos pignus emisisse genitiuum pigneris per E' non pignoris per O'. Et hoc uerbum supleo unde dicta est supellex habere unum p. Heraclitus, Heracléa, Herilus, Heros, Herōus, Herōicus, Herōis, Herōine, Herodes, Herodotus, Herostratus, Herophilus, Hermus, Hermei populi, Hermes, Hermaphroditus, Hermagoras, Hermione. Hermiones olim populi, Hermocrates, Hermolaus, Hermippus, quae qd fiunt ab eo, quod est Ἡρμῆς idest Mercurius. Itemq; Hermæ, qui sunt lapides quadrati, quos Athenienses solebant ponere tum in priuatarum, tum in sacrarum aedium uestibulis, ut significaretur rationem, & ueritatem perinde, ut forma quadrata recta semper stare. Dicti autem Hermæ à Mercurio, qui esset Deus rationis et ueritatis Ἡρμῆς interpret-

tatio, unde liber $\pi\rho\iota\epsilon\rho\mu\nu\gamma\alpha\sigma$ Aristotelis. Hercinia sylua Germaniae, & Hercinij populi, habent υ . Herfa, Hersilia uxor Romuli quae in horam uersa templa cum Quirino tenuit. Est autem $\eta\rho\sigma\eta$ apud graecos, id quod apud nos est ros. Eridanus, et Eremus, et Erigone, et Erebus aspiratione carent. Haeresis, & Haereticus aspirationem retinent ante diphthongum Ae'. Fit enim haeresis a graeco uerbo $\alpha\rho\rho\alpha\iota\mu\alpha\iota$, $\upsilon\mu\alpha\iota$ quod est eligo, & capio. Aspirant etiam graeci $\epsilon\rho\pi\omega$ pro quo nos dicimus serpo, & $\epsilon\rho\pi\alpha\lambda\lambda\omega\nu$ Serpyllum, et Herpes quod animal inde duxit nomen, quod eo praecipue sanentur ea, quae serpunt. Aspirant etiam huic uerbo $\epsilon\rho\sigma\omega$ quod tum facio, tum sacrifico significat. a quo puto ductum nomen proprium Herdonius. De latinis uero aspiramus Haereo, cuius aspiratio inest natura cum diphthongo Ae', et quae ab eo ducuntur, haeres, haereditas, haereditarius, haeredita, haerediolu, id est praediolum, Exhaeredo, exhaereditio, Haeres nomen deae, cui ueteres post acceptam haereditatem rem diuinam faciebant. At Eriscundus, quam uocem apud iuriconsultos saepius reperies, & Ericius quem alio nomine Iouem penetralem romani uocauerunt aspiratione carent. Eracum enim antiqua dictio, unde eriscundum dici uolunt, a coercendo tracta est. unde & Iouem Eracum puto dictum quod mala crederetur arcere. Herennius proprium hominis aspirationem habet. quod etiam indicant sepulcroru inscriptiones, et heri quod a graeco dici uolunt, et Hernicus. fuere autem Hernici Italiae populi ex eo dicti, quod asperam, & saxosam incoherentem regionem. Marsi enim saxa herna dixerunt, et Hernu duru, unde uolunt hernia dicta a quibus cum ipso uocabulo aspiratio accepta est. quis Macrobius uelit hernicos a duce quodam pelasgo dictos. proptereaque a Virgilio pelasgum quendam hominem Hernicus ducem datum. Et ut ad uerbum haereo redeam. tametsi ego existimem esse huic uerbo aspirationem naturalem, tamen non desunt, qui arbitrentur additam esse aspirationem, ut differret ab aere, qui est sextus casus nominis es in secunda imperatiui persona. Trahitur ab eodem uerbo herba, quod fixa solo haereat, & ab herba Herbidus, Herbosus, Herbacus, Herbularius. Et quoniam herba est uiride pecoris pabulu a ueteribus Herbilisander, dictus herba pastus, quasi grauidior, quam pastus frumento. Eruca autem, & crugo ut dicam quod sentio, aspiratione carent. Neque enim fiunt ab haereo uerbo ut Apuleius uult. Nam aerugo ab aere dicitur, habetque diphthongum Ae'. Ea, ut inquit Plinius, fit pluribus modis. Nam & lapide excoquitur, ut aes deraditur, & in aere candido perforato. Atque in cadis super acetum aereo obturatum operculo, nul

DE ASPIRATIONE

» to probatior quam si hoc idem squamis fiat. Quidam uasa ipsa candi
 » di æris fictilibus condiunt in aceto raduntq; decimo die. alij uinaceis
 » contegunt, totidemq; dies radunt. Alij de lima æris scobem aceto spar-
 » gunt, uersantq; spatijs sæpius die, donec absumatur eodem scobe.
 » Alij terere in mortarijs æris ex aceto malunt, ocysissime uero contin-
 » git tenacior resamentis, in acetum abditis. Hæc igitur Plinij uer-
 » ba declarant æruginem ab ære dici, quando ex ære fiat. Eruca ue-
 » ro aut quod urat dicta est. Nam & linguam pungit, & sanguinem
 » exurit, ut sit eruca quasi uruca V' in E uersa. aut qd fortasse dicta sit
 » ab esu, hoc est ab edendo & cum principio esset esuca, postea com-
 » mutatione literæ facta est Eruca, ut ex Valesio, Valerius, ex Fusio Fu-
 » rius, ex Auselio, Aurelius. et ex Asa, Ara ut Varro est author. Ait
 » enim aras primum ansas dictas, quod esset necessarium a sacrifican-
 » tibus teneri. Ansas autem solere teneri uasa quis dubitat? Commuta-
 » tione igitur literarum aras dici coeptas, ut Valesios, & Fusios &
 » Plusima, pro quibus dicimus Valerios, Furios Plurima, & ut Festus
 » etiam refert, pro Laribus Ferijs, maioribus, melioribus ueteres di-
 » xerunt. Lasibus, Fesius, Maiosibus, Meliosibus, & Arbores pro quo-
 » nos Arbores. Virgilius quoq; hoc ipsum significare uidetur cum ait.

» Talibus orantem dictis arasq; tenentem.
 Ergo ut ex ansa remota litera N' Asa primo. post uero conuersiones
 S' in R' Ara dicta est, Sic ab esu primum Esuca, postea Eruca uideri
 potest dicta, Eruum sunt qui putent aspirationem habere quod ab
 herba dictum sit, ut sit eruum quasi Herbum, mihi magis placet ab
 eruendo dictum esse. Nam ut legumen a legendo, id est carpendo. et
 Lenticula quasi Legenticula, sic Eruum ab eruendo. Carpitur enim
 & manu uellitur, ut alia legumina. Nunc Eruillum uulgo dicitur.
 Sunt tamen qui putent e' græco dici quod est ἑρβος & aspiratio-
 ne similiter carere. Heritius, & Herinatus, sunt qui putent ab hor-
 rendo dici, atq; exinde aspirationem trahere.

E' ante S'.

D'ICTIONES vero quæ habeant e' aspiratiū ante S' sunt hæc ui-
 delicet. Hesternus ab eo quod est heri. & Hesito ab hærcō. habetq;
 diphthongon Ae'. Itemq; Hesperus, Hesperia, Hesperides, Hesperugo,
 Hesiodus. ἠΐσις, hestiodorus. Hestica oppidum quoddam Aetoliæ.
 Hesionē Laomedontis filia, quæ uoces omnes supradictæ a græco tra-
 hunt aspirationem, Hesaias, & hester.

E' ante T' & V' & X'.

E' ante T' apud nostros non habet aspirationem, Græci tamen aspirant ἔτερος idest alter, & Heteroclitum quod nos ab eis accepimus, & ἑτερογενής. Prisci Hietam dixerunt quasi Hietam rem nimii pretij, ut est oscitatio, & hominis halitus. Hietam alij uolunt esse pustulam illam quæ in coquendo assurgit ut uidemus in ahenis & caldarijs dum feruent. Ante V' aspiremus E' in his solum Heu, & Heus de quibus dixi. At ante X' in aliquot græcis, quæ sunt Hexameter, Hexameron idest sex dierum, et Hexagonus. Fiunt enim a uoce ἕξ pro qua diximus sex.

E' ante Y'.

ANTE u' græci non modo non aspirant E'. uerum si in aliqua uoce sit E' aspiratum recipiaturq; post u' aspirationem abijciunt. Ipsi enim aspirant ἤκλιος idest quietus. cum tamen interijciunt u' & dicunt ἀκλιος aspirationem amouent. Simili modo dum pro eo quod est.

ANTE Z' quoq; aspirant huic uerbo ἕλωμαι idest sedeo, male, qui E' Ζετίας & Execiel aspirant.

I' ante A' aut B' aut C' aut D'.

ENVMERATIS his dictionibus quæ aspirationem exigunt ante E' Dicam eodem etiam ordine de I' uocali, idest in quibus dictionibus ei sit aspirandum. Ac primum de illis, quæ habent aspiratum I' ante A' aut B' aut C' aut D'. Aspiramus igitur huic uoci Hiatus, quæ fit ab hoc uerbo Hio, Hias, Hiat. Dixere etiam ueteres Hietare, Hiarbas, & Hibex, et Hibictus sunt qui aspirent. Iberia autem, & Iberus & Iberna aspiratione carent. Hic pronomen etiã cum transit in aduerbium aspirationem habet. Hiccæton cuius filius Melanippus de quo apud Homerum. exstat epigramma in quo est nomen hidis. D. M. AELIUS ANTIOCHVS
HIDI BENEMERENTI QUAE VIXIT AN
NOS. LI. MENSES IX. LUCIUS SEPTIMIUS SA
TURNIUS COIVGI CARISS. Quo in moni
mento dictio coniugi est sine litera N' scripta. Hidymeles proprium hominis.

I' ante E' aut F' uel G' uel L'.

SEQUENTE Autem E' non aspiramus I' in latinis uocibus, nisi in illis temporibus Hiem, Hies, Hiet. Sed de obliquis casibus nomi

DE ASPIRATIONE

num, & temporibus uerborum sat sit præcepisse illud, quod obliq
 sequantur rectos, acceptamq; ab illis aspirationem retineant. quodq;
 eodem modo cætera uerborum tempora à suo præsentis aspiratione
 non differunt. De græcis autem aspiramus Hieron, Hieronymus,
 Hieropolis, Hieremas, Hiericho nomē oppidi, quod erat in Iudæa,
 Hierosolyma, Hierusalem, Hierarchia. Hiera una ex insulis æolijs.
 Fuit & uia sic quondam dicta, quod ea irent sacerdotes ad eleusi-
 niâ Cererem. Appellata est etiam Hiera uxor Telephi Regis myso-
 rum, quæ à Nereo interfecta dicitur, cum marito ferret opem, qui
 ab Achille uulneratus fuerat, ea, ut fabulæ tradunt, tantæ pulchri-
 tudinis fuit, ut etiam Helenam superaret. Hieria scythiæ populi. Hie-
 ropicra genus medicinæ. Hierax uero nonnulli tenant I. In qui-
 bus quidem dictionibus si græcos imitari uolumus primam literam
 uocalem faciemus, eiq; aspirabimus. Sunt tamen qui in consonantem
 uertant. & e' duabus syllabis unam cogant. Nam græce Hieron-
 trium est syllabarum. Hieronymus uero quinque. I' autem cum est
 consonans aspirationem nullo modo recipit, quæ res efficit, ut nomen
 Ianus aspirationem non habeat quam habet Hio primitiuum. Di-
 ctum autem esse Ianum ab Hiando, Festus auctor est. Eadem ratio
 est Ianuæ. Ipsi Festi uerba sunt. Ἰάνος appellat Hesiodus consu-
 sam quondam ab initio unitatem hiantem, patentemq; in profundum
 ex eo Ἰάνειν græca, nos hiare dicimus. Vnde Ianus detracta aspi-
 ratione nominatur, eo quod fuerit omnium primus. Cui supplica-
 bant uelut parenti à quo rerum omnium factum putabant initium.
 Quamobrem in hoc nomine Hieronymus si primam, quæ græce
 uocalis est, consonantem fecerimus, aspiratio demenda erit. Nam I'
 consonans, ut dixi, aspirationem non recipit. Ad hæc scire etiã oportet
 I' cum sit consonans ab aspiratione semper abhorreere, ut à se lon-
 ge aliena. Hiempsal, quod punicum est in uetustis codicibus, aspiratū
 inueni. Nullæ latinæ dictiones ante F' uel G' habent I' aspiratum.
 quanquam græci aliquando aspirant, ut Ἰνδύμῃνος idest dux, seu
 præfectus. At ante L' aspiramus Hilum cui uoci aspiratio natura
 inest. Dixere autem ueteres Hilum, id quod est in grano fabæ. Fuit
 ab hac uoce nihil nihilumq;. Aspiramus etiam græcos imitantes Hi-
 laris, & Hilarius, & Hilarodus quæ uox apud prisicos signifi-
 cabat lasciu, & elumbis carminis cantorem. Hilaritas, Hilaritudo,
 Hilaria. quod nomen apud ueteres erat pluralis numeri & generis
 neutri. ut Saturnalia, & Dionysia, Hilaræ Hilarū quæ est prisca uox.
 significabatq; genus sarcannis, siue, ut Festus dicit, intestina quæ ue

teres hoc nomine appellabant, a qua uoce boillas uicium dictum putarunt, quod eo bos intestina trahens aduenerit. Quod si est, hoc quoque nomen aspirationem tenet in media syllaba. Ego in uetustissimo lapide scriptum uidi non boillas, sed bouillas cum litera u'. Hila Varro putat dicta ab hilo, idest minimo. Hilum aspirationem habere docet nomen filium, quod cum ab hilo dicatur, ut Varro est auctor, in F' mutauit aspirationem, Illyrium, Illyria, & Illyricus aspiratione carent. Dixere etiam prisci Hilare, ut in uetere Afranij uersu propter patruelem tuum constituit anhelans hilare deiecta coma. Quin etiam ab eo quod est hila protulere diminutuum hilla, idest intestina. ut inquit Festus a graeco uerbo, quod licet graece σαειαρ non habeat, tamen inter aspiratus dictiones ab antiquis collocauntur Hilla, & Hille.

I' ante M' & N'.

ANTE M' uero in nulla uoce nostra aspiramus I' in graecis autem aspiramus Himer a urbs Sicilia, Himerensis. Imbros aspiratione caret. At ante N' aspiramus I' in aliquot nostris dictionibus, quibus aspiratio ipsa naturalis est, Hinnio, Hinnitus, Hinnibudus. Hinc aduerbium quod fit ab eo quod est Hic litera N' interiecta, u' sus quoque eruditorum aspirat etiam his dictionibus Hinnus, qui ex Equa, et asino nascitur, & Hinulus, & Hinuleus.

I' ante O'.

EX OMNIBUS latinis dictionibus unam tantum inuenias in qua I' aspires, ante O' ea est Hio, Hias, a quo fit Inhio, Inhias, cui aspiratio naturalis est, quod id uerbum uegetiore spiritu debeat proferri. Iocasta caret aspiratione. Iosephus Ioannes, Ioacini, in quibus I' uocalis est non consonans, apud graecos aspiratione carent, quanto magis carebunt apud nos si primam literam consonantem fecerimus.

I' ante P'.

ANTE P' aspiramus uocali I' in graecis plurimis Hippasus, Hippolytus, Hyppolytion, Hipparchus Hippocrene fons Bœotiae. Hippocoon, Hipponous, Hippotion. Hippodamas, Hippodama. Hippodes populi scythiae. Hippo oppidum Africae. Vnde Hipponensis, Hippomanes, Hippago genus nauis ad equos deuehentos, Hippias, Hippotoxota, idest eques sagittarius, Hippodromus, Hippocrates, Hipsicratea uxor Mithridatis, Hippocampus equus marinus, Hippopotamus equus fluuiialis. Hippomanes. quod ut ait Virgilius.

» Saepè malæ legere nouercæ,

DE ASPIRATIONE

- » Misceueruntq; herbas, & non innoxia uerba.
Ferunt enim hippomanes uel legi e' fronte pulli equini statim cum aluo materna missus est. vnde ait Virgilius.
- » Queritur & nascentis equi de fronte reuulsus.
- » Et matri praeceptus amor.
Vel certe uirus esse defluens ex obscœnis equarum, dum libidinis ardore feruntur. vnde apud Tibullum.
- » Hippomanes cupidæ stillat ab inguine equæ.
Quod quidem uolunt habere uim insanie, Hippus Neptuni cognomen ex eo inditum, quod ex Tridentis eius percussione natus fuerit equus, quem græci ἵππov dicunt. Hippocœmus puer qui & equum comit, Hippocœum genus uini dictum ab Hippo loco eius insulae quæ Cos ab antiquis dicta est. Hippacno idest celeriter animam duco quod equorum anhelitus admodum sit cœtus. Iphis uero, & Iphias, & Iphi a' nassa, & Iphitus habent I' tenue.

I' ante R'.

A'SPIRAMVS etiam I' ante R' in his uocibus Hirsutus, et Hirtus, quibus aspiratio à natura hæret. Sunt tamen qui uelint Hirsutum dici à uerbo horreo, Dixere etiam prisca Hirtipilum, idest Hirtos habentem pilos. Huic nomini Hircus aspiratio loco F' præponitur. Nam Sabini fircus dixere, quanquam, si Quintiliano credimus, principio Romani non aspirabant huic uoci. Eadem ratione aspiramus hircus, cum significat eam partem oculi qua palpebræ committuntur, quod nomen satis quidem inepte Apuleius grammaticus in de uultu dictum, quod illic hæreant oculi. Tradunt etiam Grammatici uocem hanc, in hac significatione scribi debere per Q. cum uero significat animal per C. quod quanquam non improbo, tamen existimo ueteres in utraq; significatione scripsisse per Q. Nam & Hircuitulos dicebant pueros ad uirilitatem accedentes ab Hircorum scilicet libidine, quæ res aperte indicat etiam Hircum pro animali per Q. pronuntiasse illos, et Hircos dixisse. non quod ibi hæerent oculi, sed quod signa libidinis, quæ maxima in Hircis, idest Hircis est, illic essent, eorumq; motu declararetur. Arcum etiã per Q. scribebant, & cum cœlestis arcus significabatur, & cum arcus quo sagittarij utuntur. vnde arqtes uocabantur ab antiquis, qui postea uocati sunt sagittarij. & qui nunc dicitur Acipenser ab illis dictus est per Q. Acipenser, ab aquis uidelicet. est autem Acipenser piscis, aliquando in conuiujs laudatus. Quid? quod pecuniam per Q. scribebant, quod inscriptio hæc manifestum facit. Q. FILIUS L. FILIUS

RUFVS Q. AGRIVS Q. FILIVS CELER PRAETOR DVVMVIR LANARIAS, ET QVAE IN HIS SVNT SVA PEQVNIA FECIT, VT EX EO VECTIGALE QVOTANNIS COLONIS MVLSVM ET CRVSTVM NA TALE CAESARIS AVG. DARETVR. Quo in elogio duo in primis notanda sunt. hoc est consueſſe ueteres pecuniã per Q scribere, qđ ego alibi quoq; notavi, & Ablatiuos casus nominum tertie declinationis, quæ neutri eſſent generis, & in E' rectum casum haberent, in E' quoq; exire literam finalem. Nam cum dicerent hoc uectigale in recto, pro quo poſte a uectigal dictum eſt, dicebant ablatiuo casu uectigale, ut hic cernitur. Et primo casu mare, sexto etiam caſu mare. Ut apud Lucretium.

» E' mare primum homines è terra poſſit oriri.

» Squamigerum genus, & pecudes erumpere cælo.

Hirpinus ſecundũ quorũdam opinionem habet aspirationẽ. Hircus nomen propriũ aspirationẽ exigit, ſiue dictum fuerit ab Hircõ, ut ab Aſino, Aſinius, et à Vulpe Vulpus, ſiue ad Hirto, quod ſi ſit per T' ſcribi oportet forſitan & ab eo dictus eſt, quod apud priſcos erat Ercaus, mutata litera, de qua uoce ſuperius dixi, quod ſi ſit, aspiratione carebit. Græci per T ſcribunt, nec aspirant, quæ res declarat maiores noſtros non aſpiſſe huic nomini Hirudo ſi dicatur ex eo quod hærendo ſanguinem ducat, aspirationem habebit. ſed non conuenit in quantitate ſyllabæ. Hirundo auis uidetur dicta eſſe à Vere qđ vere ad nos tranſeat. qđ ſi eſt. litera V' mutata eſt in aspirationẽ, quã uis hodie non eſt qui aſpiret. Dixere etiã ueteres hiriſſe quod tractũ eſt à canibus rabioſis. Iros nomen oppidi, quã Homerus ouĩũ matrem dixit. Et Irus proprium hominis, et Iros ideſt uer. Itemq; Iris aſpiratione caret. Et Ironia & Ironicus. Hiros tamen cum ſacrum ſignificat Iroẽ apud græcos habet. Hira oppidum Argolidis.

I' ante S'.

ANTE S' quoq; aſpiramus I' in uerbo Hiſco, quod traxit aſpirationem ab Hio uerbo, de quo dixi, Hiſpidus, Hiſpida, Hiſpidũ aſpirationem habet natura ſibi hærentem. qđ qdam ab horrere dicũ uolũt. De græcis autem aſpiramus Hiſtoria, Hiſtoricus, Hiſtopus genus nauis. Iſter uero Iſtrio Iſagoras Iſauria à qua deuicta Seruilius Iſauricus dictus eſt Iſopleuros triangulus habens latera æqualia. Iſomerinos circulus æquinoctialis. Item Iſpania, & Iſpanus hæ uoces omnes habent I' tenue. Licet quidam huic nomini Iſpania contendant debere aſpirari, quod ego probo, & in uetu-

DE ASPIRATIONE

stissimis quibusdam monumentis aspirationem habeat Hispania, & Hispanus. Caret etiam aspiratione Isæus nomen oratoris, quod nomen habet Aë diphthongon post literam S'. Nam quod istrio ponatur apud Festum inter uoces aspiratus, aut fuit error eius, qui id uolumen in hunc ordinem, quem nunc habet, redegit, aut certe uoluntas hominum illius temporis, qui contra græcæ institutionem aspirare uoluerunt.

I' ante T' & V' & X' & Z'.

ANTE T' uero & V' & X' & Z' non aspiramus I' nisi in nomine Hiulcus, quod a uerbo Hio aspirationem trahit. Græci tamen aspirant aliquando I' ante X' & Z' ut in his uerbis Ἰσομαί, & Ἰσάω. ac de litera I' satis dictum est.

Ypsilon.

RESTANT pauca quædam dicenda de litera Y' quod græci u' a soni tenuitate uocauerunt, quoque nos in græcis tantum dictionibus utimur, aut in quibus græcos immutamus. unde græcum Y' a posterioribus dicitur. Sane igitur oportet græcos de se nota re u' in omnibus dictionibus quæ ab eo incipiunt, quanquam Aæoles hoc non seruauerunt, qui Ἰσομαί fugiebant. Aspiramus igitur Y' ante A' in his, Hyas, Hyades stellæ quædam in fronte Tauri dictæ ex eo quod ex ortu suo pluuias exciunt, uel quod in speciem Y' literæ positæ sint in caelo. De quibus alij quidem loquuntur in hunc modum. quod hæ Bacchi nutrices fuerint, et cum Iunonis iram uererentur, fugerentque Lycurgi Regis sæuitiam, Iupiter eas caelo intulerit, & stellæ esse iusserit. Alij autem tradunt Atlantem ex Aetra uxore Hyam filium suscepisse quem a Leone deuoratum, cum sorores miserabili lamentatione prosequerentur, & mœrore uitam finirent, Iupiter illas miseratus in stellæ uerterit, ut earum pietatis perpetuum hoc esset testimonium, quæ de fratris nomine Hyades ab omnibus dictæ sunt. Hyantis, Hyacanthus & lapis, & flos, & nomen proprium, Hyacinthinus a colore, Hyacinthia sacra Hyacinthi. Nec uero me latet multos contēdere, ut prima litera I' sit iota secunda sit u' Hyantheus, Hyæpolis urbs Phocidis. Hyalos uitrum, hyalinus uitreus. hyolenses Siciliae populi ANTE B' in his Hybla mons Siciliae & oppidum, & pars Attica. Hyblæus Hyblon nomen Regis a quo hybsei. Hybrida ignobiliter natus, Hybris enim tum contumeliam, tum flagitiū, tum stuprum apud græcos significat. ANTE D' in his Hydaspes fluminis, Hydra, Hydrus, Hydrops, Hydropticus, Hydromantia, hydraulos genus

draulos genus organi musica, Hidria uas, Hydrus mons. Hydrus oppidum. Hydarnes proprium hominis, ac demum in omnibus quæ sunt ab Hydor, ut Hydrochous signum cœleste, idest aquarius.

ANTE E' Hyems, si uerum est quod & hyems, & humber a græco uerbo ducantur, quod uerbum & pluuosum significat. Mihi magis uidetur ab hyando hyemem dictam esse, quod, ut Varro ait, animam a nobis flatur, tum appareat, Spiritus enim ipse noster dum spiramus hyeme quasi in nebulam concretus cernitur, ueteres autem Latinos arbitratos esse hiemem ab hiando magis, quam a uerbo græco dictam. Hoc satis declarat quod in uetustissimis codicibus per I' Latinum scripta semper inueniuntur, & hyems, & himber, & hibernus. idq; seruandum ipse iudico. Hyems enim est dicta quasi hians, & quod non solum anima nostra, ut Varro ait, sed & aer ipse hiet, Ab Hieme, Humber dictus, quasi hieber detracta litera. Hieme enim existunt frequentiores Himbres. Ab ipso autem Hembre fit Hibernus dempta M' litera, ut a patre paternus. & a Matre Maternus. Hyæna quam ex fœmina in marem uerti fabulæ tradunt. Est autem serpens quam uno anno marem, altero fœminam esse tradiderunt. Scribitur etiã Hyæna per A e' diphthongon, Hyci populi locridis. Hyella Oenotriæ oppidum a Phocensibus conditum. Ante F' quæ Latina est litera Y' scribi non potest, pro qua ph in græcis utimur.

ANTE G' Hygia proprium nomen, exstat Neapoli urna in qua hæc leguntur. M. AVRELIVS NICOLAUS AVRELIÆ HYGIÆ CONIUGI DVLCISS. B. M. FECIT. Hyginus nomen proprium.

ANTE L' hylas Herculis puer a nymphis raptus. Hylagmos nomen canis Hylacus hominis, Hyle materia, Hyllus nomē proprium.

ANTE M' hymen, hyemenæus, Hymnus. hymettus mons. Hymella flumius. Hymees uiri proprium.

ANTE N' uocem nullam accepimus quæ habeat Y' aspiratum.

ANTE O' hyoscyamus herba.

ANTE P' hyphe, Hypsiphile, Hypocastum. Hypsenor, Hypenor, Hypallage Hypanis, & Hypacaris flumina Scythiæ, Hyperbole, Hyperbaton, Hypothesis, Hypocrita, Hyparcus idest præfectus, Hypostasis, Hypermeter uersus, qui syllabam superabundantem habet. Hyperborei montes, Hyperiochus uiri proprium, & Hyperides, Hypermetra, Hypatos, Hypotheca, quæq; sunt ab ὑπέρ, & in his Hyperion, quo nomine dictus est sol, quod super terras feratur. Hyperion nomen nymphæ, Hyperia fontis, Hyperides nomen proprium, hy-

DE ASPIRATIONE

per borei, qui habitant super, id est ultra aquilonis flatum, quos tradunt humanae vitae modum excedere, Hypnus, & Hypneros nomina propria quae in antiquo sepulchro scripta inueni.

ANTE R hyre oppidum Bœotiae & Hyrcanus, Hyria etiam uicus aulidis, & Hyrie stagnum, seu fluuius Bœotiae, Hyrmne oppidum peloponnesi, Hyra nomen proprium, Hyrtacus, Hyrtacides. Hyrtius. Cuius meminit Homerus, refertq; eum ab Aiace occisum, Hyrgis flumen Scythiae. Hyroeades uiri proprium.

ANTE S' hystrix animal, Hyssopus herba. Hystaspes nomen persicum, Hespheus uiri proprium. indifferenter quoq; Hyostyanus, et Hyusquamus herba hodie dicitur. Et cum hoc nomen graece sit quinque syllabarum, à nostris ita pronuntiatum, ut quadrissyllabum appareat. graeci dicunt hypsipyle, nos autem P' abiecta saepe dicimus Hysiphyle. dicunt & hys pro quo nos sus. Aspirant etiam graeci y' ante ih'. ὕβλος id est nu gae, & dictum ridiculum. Sunt qui scribant per iota sine aspiratione.

FVISSET Non parui & certe ingrati laboris uoces omnes colligere, in quibus graeci aspirent huic literae y', quas si collegissem non multum tamen inde utilitatis attulissem latinis adolescentibus, quasdam tantum placuit annotare, quae à latinis acceptae in mentem uenerunt nulla diligentia adhibita, neq; enim graecis haec praecipio.

Atq; ut intellegas, quid ipse de huius literae usu sentiam, sic quidem censeo uenia dignum quisquis is sit, qui in eiusmodi dictionibus I' latinum scribat, modo aspirationem praeponat. Neq; enim necessitas aliqua coegit maiores nostros eam literam à graecis mutuari, quam ne antiquissimi eorum habuerunt, ex qua accepta haud scio an nobis utilitas parta sit aliqua, an non, pronuntiatio ipsa magis quam figura docere nos poterat, eam literam tenuiter sonare. tamen si non adeo diligentes in pronuntiandis literis simus, ut hanc differentiam seruet nostrum aliquis. quam ne graecorum quidem, quos noui seruet nunc unus. Graeci etiam cum producant ἰ & ω, quae ἰτα, & ωμερα ipsi appellant, alias dederunt figuras, qua in re fuisset profecto, non parua utilitas si illos imitati fuisset. Sed maiores nostri, quod cum utilitate etiam magna facturi erant, contempserunt, quod autem ab re fuit secuti sunt, in quo laboris aliquid utilitatis certe, aut omnino nihil, aut parum nobis est additum. Sed quoniam maioribus nostris sic placitum est, studeamus, quoad fieri poterit, ut in quibus oportet dictionibus u' scribamur, dum tamen ne dum nimis graeci uideri uolumus, latinos nos esse obliuiscamur, illud non ignoran-

tes, quod maiores nostri hanc literam in u' uocalem sæpissime uertebant, & pro Sylla Sulla, pro Thymo Thumus, pro Myrto Murtus dicebant.

O' ante B' & C' & D' & F' & G'.

A C De I' hætenus, nunc de O' dicam, quod quidem nec ante B' nec ante C', nec ante D', nec ante F', nec ante G' aspirationem habet in nostris dictionibus, præterquam in pronomine hoc. et aduerbio, hodie quod ab hoc, & die fit C' litera eiecta. Legimus etiã ueteres dixisse Hodidocos latrones ac uinarum obsessores. Fit enim a' græco ὁδός idest uia. Hodius habet aspirationem fuit nomen præconis. Ocnus aspiratione caret, & Ode, & Obeliscus.

O' ante E' & I' & L'.

ANTE E' quoq; & I' non aspiramus O'. At ante L' aspiramus Holus holeris, ea causa ut quibusdam placet, ut aspiratione differret ab infinitiuo olere, fuit enim aliquãdo tertiæ coniugationis, quod nullo modo probauerim. Nam prisca illi qui non Holus, sed Helus dicebant. nihilominus aspirabant. Dixere etiam heluela idest minuta holera, & Helusa pro quo dicimus olera. Ex quo satis clarum esse potest huic uoci naturalè esse aspirationem. Fit ab eo olus olitor. Græci aspirant Holophernes, & holocaustum, & Holor quos nos sequimur. Sunt tamen qui olor temuent.

O' ante M'.

ANTE M' aspiramus O' in nomine homo, ut aspiratione differat ab eo, quod est omen omnis. Ego tamen existimo huic uoci inesse aspirationem naturalem. Nam prisca cum non Homo, sed Hemo per E' dicebant, aspirabant ut nunc, & similiter cum dixere Homo, Homonis, ut

» Vultur in siluis miserum mandebat Homonem.

Quãquam multi pro nomine proprio accipiunt. Quibus in uocibus nulla tunc erat habenda differentie ratio. Aspirabant etiã illi huic uoci Homelium, quod erat pilei genus. Aspiramus etiam quæ græca sunt ὁμοιομερία similitudo partiũ, quo nomine Lucretius utitur.

Hinc & Anaxagoræ scrutemur Homoiomerian. Fit hæc dictio a uoce aspirata ὁμοιος idest similis, & ὁ μὲν μου idest eiusdem nominis, & Homonyma. ὁμοιογενής eiusdem generis. Vnde & homogenium, Homophonos eiusdem lingue, Homilia, Homelus mons thessaliæ, Homerus Homericus. Homeromastix, Homolobrus, Homonœa proprium mulieris. Significat autem græce ὁμόνοια concordiam. Exstat mulieris eius nominis epi gramma his uerbis.

DE ASPIRATIONE

17 TU qui secura procedis mente, parumper
 18 Siste gradum quaeso, uerbaq; pauca lege.
 19 Illa ego quæ claris fueram prælata puellis.
 20 Hoc homonœa breui condita sum tumulo.
 21 Cui formam paphiæ charites tribuere decorem.
 22 Quam Pallâs cunctis artibus erudit.
 23 Non dum bis denos ætas mea uiderat annos.
 24 Iniecere manus inuida fata mihi.
 25 Nec pro me queror, hoc morte est mihi tristior ipsa.
 26 Mæror athimeti coniugis ille mei.
 27 Sit tibi terra leuis, mulier, dignissima uita.
 28 Quæq; tuis olim perfruerere bonis.
 29 Si pensare animas sinerent crudelia fata.
 30 Et posset redimi morte aliena salus.
 31 Quantulacunq; meæ debentur tempora uitæ.
 32 Pensarem pro te cætra homonœa libens.
 33 At nunc quod possum fugiam, lucemq; deosq;
 34 Ut te matura per stygia morte sequar.
 35 Parce tuam coniux fletu quassare iuuentam.
 36 Fataq; mœrendo sollicitare mea.
 37 Nil profunt lacrimæ nec possunt fata moueri.
 38 Viximus, hic omnes exitus unus habet.
 39 Parce ita non unquam similem experiare; dolorem.
 40 Et faueant uotis numina cuncta tuis.
 41 Quodq; mihi eripuit mos immatura iuuentæ,
 42 Id tibi uicturo proroget ulterius.

ATHIMETVS PAMPHILI TIBERII CAESARIS AV-
 GVSTI .II. ANCEROCIANVS SIBI ET CLAVDIE
 HOMONOEAE CONLIBERTAE ET CONTV
 BERNALI.

O' ante N'.

ASPIRAMVS etiam O' cum præcedit literæ N' in his Honor,
 Honestus, Honoro, Honoratus, Honorius nomen proprium. à quo
 Claudianus Honorides patronymicum protulit. Honoraria ludî
 qui à romanis fiebant in honorem liberi patris. Sed honosi var-
 roni credimus dictus est ab honesto honere, & honestus quod ho-
 nus sustineat reip. Seruius quoq; inquit honestus dicitur cui honus
 ipsum honori est, ut si quis spolia de hostibus ferat. Retinet etiam
 aspirationem. Nam ab honere descendit, quæ uerba indicant honus
 honeris

honestis aspirationem exigere. quod Gellius quoque affirmat. & nomen honestus, atque honestus ab honore ducit. Sunt tamen & hodie que neque honestus, neque honestus aspirant, etiam eruditorum usu accedente. Sed cum honor, & honoro, honoras aspirationem retineant quod seruamus in deriuatis, non est abiciendum in primitiuis. Male qui aspirant Orno, Ornas, & Ornatus. Fiunt enim ab os oris. Honapis flumen Scythiæ habet aspirationem.

O' ante P', & R'.

ANTE P' nos non aspiramus O' quanquam græci aspirant quibusdam uocibus, male qui aspirant, Opus nomen Nymphæ, & Opicus. Fuere autem Opici Campaniæ populi in quibus numerabantur Baiani, Cumani, Puteolani, Neapolitani. Hæc namque urbes Opicorum dicuntur fuisse. Aulij Gelij ex undecimo noctium actiarum uerba sunt hæc. Percurrenti cupiam que & literarum, & uocum græcarum expers fuit. Cuius nam liber & qua de causa scriptus esset, nomen quidem scriptoris statim diximus. rem de qua scriptum fuit dicturi hæsimus. Paulo autem post subdit. Tum ille Opicus uerbis meis inchoatis & inconditis abductus. Hæc Gellij uerba aperte declarant, per ea tempora uocem Opicus, obprobrii uim habuisse, & in conuicijs in illos dici solitam, qui literas nescirent, & incultius, ineptiusque loquerentur. Idque etiam Iuuenalis uerba indicant, cum ait.

Opicæ castigat amicæ,

Id est quæ non latine loqueretur, sed opicæ. Et quid mirum cum ab oscis qui fuerunt Campaniæ populi, deductum sit nomen obscenus. Et festus dicat Opicum pro Oscio poni solitum. Et hodie que uino plus nimio indulserit, eum Theutonicum de uitio gentis increpant, inelamitant. Prisci quoque uerbum græcari ab eo protulerunt quod græca liberius se haberent in conuiujs. Multa enim uerba trahuntur à moribus nationum. At ante R' aspiramus Hortus Horti, ut differat à participio, & nomine ortus. Dictum autem esse Hortum à uerbo orior quod aspiratione caret, ex eo iudicari potest, quod, ut grammatica tradunt, veteres etiam uillas dixerunt Hortos, quod ibi orirentur qui capere arma possent. ab Horto, Hortensis, Hortensius, Hortulus, Horreo etiam, et Horror habent aspirationem. Additur enim ipsi uoci ex aspiratione nescio quid quod affectum augeat. Fiunt ab his Horresco, Horridus, Horribilis, Horrisonus. Itemque ordinem aspirationem habet. non quod fiat ab horreo (quanquam sunt etiam qui dictum uelint ab oriendi celeritate) sed quod fiat à nomine Fordus, Forda, Fordum. ac loco F' fuerit aspiratio posita. Prisci tamen illi di

DE ASPIRATIONE

- xerunt Hordus, Horda, Hordum cum aspiratione, cuius loco posteriores F' posuerunt, atq; inde aspiratio in nomine Hordeo mansit. Significat autem Fordus gravidū, ac prægnantem. ut apud Nasonē. Forda ferens bos est, secundaq; dicta ferendo.
- Quod ex eo etiam iudicari potest quod Hordeacia dicta sunt ab antiquis sacra, in quibus hostiæ Hordæ, id est prægnantes imolabantur. Hordeum igitur dictum est quasi Fordum id est gravidum, ac prægnans. ab Hordeo Hordeacius, Hordeia genus piscis. Hordearium æs, quod equiti pro Hordeo pendebatur. Hordeomius nomen proprium. Itemq; Hornus, Horna, Hornum. uel ut differat ab arbore orno, uel quod fiat ab eo quod est hoc & annus, ut multis placet. Dixerunt enim Hornam frugem quæ hoc anno provenit, Horreum quoq; habet aspirationem, uel quod fiat ab Horreo uerbo, quod non probō, uel quod dictum sit à Farre. Nam ueteres Farreum dixere, mutatisq; literis postea ex Farreo factum sit Horreum. Sunt qui à græco duci uelint. Aspiramus etiam Horatius, non quod fiat ab Hora, uel ore, aut oro uerbo. Nam si fieret ab oro uel ore saltem aspiratione careret, sin ab Hora prima produceretur quam corripit. Habet igitur aspirationem Horatius si latinum nomen est, quod ita maioribus placitum sit. Sin græcum est traxit eam à uerbo ὀράω, ὄ. quod significat uideo, & aspicio, Inuenio, & Horius nomen proprium. Fieri etiam posset ut Horatius dictus esset ab ὄρα quæ græce significat pulchritudinem mutata quantitate primæ syllabæ, quæ græce in nomine Hora producta est. Hortor, & quæ ab eo sunt usui ipso aspirationem habent. Ab eo enim quod est Os Oris, Ortor formatum est. Os autem aspiratione caret, & similiter Hortor si naturam originis sequi uelimus. Sunt tamen qui putent accepisse aspirationem differentie causa, ne uideretur esse frequentatiuum uerbi Orior. Veteres etiam dixerunt Oriam nauim piscatoriã. ut Plautus in rudēte.
- Mea opera laborare rete & oria.
- Cui debeat aspirari nec ne affirmare non ausim. Nam si latina uox est, aspiratione carebit. Fit enim ab ora oræ. Cuius uocis significatio manifesta est, ut ora maritima, et ora uestis, id est extremitas. Est etiã ora funis, quo naues ligantur in portu. ut apud Quintilianum.
- Oram soluentibus bene precemur. Sin autem sit à uerbo græco ὀρῶ, ut oreo quod significat moueo & excito carebit etiam aspiratione. Quod si forte deducere eam uolueris ab illa uoce ὀρῶ, quæ est pars portus. Vnde hodie à nautis dicitur Hormiço, aspirationem exigit. Aspiramus autem, quæ græca sunt hora quæ par-

tem temporis significat. Et item Hora pro dea iuuentæ. Nam et ὥρα græcè pulchritudinem etiam significat. Vnde ὥραιοσ ἀδολέσενσ for mosus. Significat item plurali numero quatuor anni tempora Horologium. Horiζon qui latine dicitur finitor. Est autem circulus quidā sphaeræ. Horoscopus, idest ea cæli pars quæ hora qualibet ab inferiori Hemisphærio surgit ab oriente, nostri astrologia ascendens appellant. Fiunt autem hæ uoces Horiζon, & Horoscopus ab eo quod est ὄρος idest terminus, & finis. Significat etiam Horoscopus apud ueteres instrumentum quoddā ad horas ostendendas. Aspiramus ēt Horus nomen proprium, & Horosius, & Hormenus, & Horontes fluius, & Horthes oppidum thessaliæ. Orpheus Orestes aspiratione carent. Itemq; Oreades quæ dictæ sunt ab eo, quod est ὄρος, ὄρεος idest mons, montis.

O' ante S'.

O' cum præcedit S' in nullis nostris uocibus aspiramus, quanquam uincat eruditorum usus in his quæ sunt Hostis, Hostia, Hostio uerbum, Hostimentum, Hostium, Hostarius. Dixere etiam Hostica, pax idest hostis captor. Hospes, Hospitium, Hospitalis, Hospitor, & quæ ab his fiunt. Hostis, inquit Apuleius, quem iam pudet totiens uocare in iudicium, ideo aspirationem habet ut genitiuus eius pluralis secer natur ab eo, quod est Ostiū in nominatiuo casu, uel quod ab Hostio uerbo ducatur, quod æquo significat, quoniam in hostium consti- ctu quædam consueuerit fieri ordinum æquatio. Concordat enim ut ait in hoc nomine aspirationis signum cum re quæ significatur quod nota aspirationis secundum ueterem scripturam ita formare- tur quasi biceps gladius inter duas hostiles partes. Ac primum qui dem illud, ut secernatur genitiuus eius pluralis à nominatiuo hostiū ineptum sane est. Hostis enim eodem tempore, quo hostium accepit aspirationem. idq; seruatum semper esse ne forte dubites. Inspice si uacat uetus codices, & me minime mentitum inuenies. Nam quod hostis fiat à uerbo Hostio, fieri id quidem potest. quanquam non minus uerisimile est fieri uerbum Hostio ab eo, quod est hostis ut uestio, à nomine uestis, & hospitor ab hospes. & Galeor à gilea, & gladior à nomine gladius. Sed licet Hostis ab hoc uerbo Hostio esset, non tamen ob id aspirationem sibi usurparet. Cum hoc uerbum Hostio aspirationem naturalem non habeat, quod probari ab Apulcio oportebat. Illud autem penitus anile, quod ait de bicipiti gladio. Ad hæc si ostire æquare est, aut æquum esse, & Hostimentum est æquamentum, ac beneficij pensatio. Et hostes, ut No-

DE ASPIRATIONE

nio etiam placere uideo, inde dicti quod æqua causa pugnam siue bellum ineat. Vel quod uerbum Hostio idem aliquando significaret quod ferio, & offendo, Quam ratione uetissimi Latini peregrinum ab initio hostem appellassent. Quod etiam Cicero, & Varro, & Plautus affirmare uidentur. Et duodecim tabulæ indicant? Si enim hostis ab hostiando, id est uel ab æquando, uel à feriando, seu offendendo, uel quod ex æqua causa pugnam adiret, dictus esset, prisci illi Latini peregrinum hostem non dixissent. Non conueniunt hæc sciam. Cum qui nunc hostis, id est inimicus dicitur perduellis ab illis diceretur. Et qui ab illis hostis à posterioribus dictus sit peregrinus.

» Ciceronis uerba sunt hæc. Equidem iam illud animaduerto, quod
 » qui proprio nomine perduellis esset, is hostis uocaretur lenitate uerbi
 » rei tristitiam mitigante. Hostis enim apud maiores nostros is diceba-
 » tur, quem nunc peregrinū dicimus. Indicant duodecim tabulæ, aut
 » status dies cum hoste. Itemq; aduersus hostem æterna auctoritas,
 » quid ad hanc mansuetudinem addi potest? eum qui cum bellum ge-
 » ras tam molli nomine appellare, quanquam id nomen durius efficit
 » iam uetustas, à peregrino enim iam recessit, et proprie in eo qui ar-
 » ma contra ferat remansit. Varro quoq; eadem sentit. ait enim mul-
 » ta uerba aliud nunc ostendunt. aliud ante significabant ut hostis.
 » Nā tum eo uerbo dicebant peregrinū, q̄ suis legibus uteretur, nunc
 » dicunt eum, quem tum dicebant perduellem. Ex quibus efficitur ut
 » non Hostis ab Hostio uerbo dicitur. Cum hostis non inimicum, sed
 » peregrinum significaret apud patres, & authores linguæ Latinæ.
 » Ut autem hostio uerbum aspirationem acceperit qua discerneretur
 » à sexto casu huius nominis Hostio, fieri id quidē potuit. Sed ut una
 » te absolua sententia. omnibus his quas posui uocibus aspiratum est
 » usu quodam, quem posteritas quasi regulam quādam secuta est, idq;
 » antiqua stemmata, & tituli indicant monimentorum ac sepulcro-
 » rum. Nam Hospes inde dictus quod Hostium nostrum petat, uel
 » quod ore, id est osculo adueniens non petat, ac mutuo petatur, quod
 » magis probo. Hostium uero inde dictum, quod sit os, id est ingressus
 » domus. Ab Hospite autem fit Hospitium, & Hospitor, Hospitalis.
 » Non desunt tamen, qui Hostium ab Hostando dictum uelint. uel à
 » græco ὄσειν quod est repellere, qđ utrunq; aspiratione caret. Quā
 » ita sentiunt uolunt cum ingressū arcemur aliquo ab obstando ho-
 » stium dici cum ingredimur, aditum ab aduendo. Differunt tamen et
 » alia ratione dicimus enim Nili fluminis hostia, & tiberina hostia
 » qua mare intrant, non aditus, & sacris est ad Regem aditus, non

facile hostium. Et hæc silua nullos habet aditus, non hostia. Et fenestra patefacta non hostium sed aditum feribus præbuit. Et murorum ruina militibus aditum fecit in urbem ingrediendi, non hostium. Et pulsa hostium, non pulsa aditum. Itaq; aditus, ad plura q̄ hostium pertinet. Apud græcos ostiarius, & ostia habent O' sine dæsea, Nam & græce hæc nomina leguntur, quamuis sint latina. Hostis quoq; cum à prisca diceretur peregrinus, uidetur uel dictus quasi Obistis, quod teras obiret, ut ab eo, quod est peregre peregrinus dictus, uel quod uero propius est. Hostis, idest qui tunc erat peregrinus ab ore dictus. Nam eo qui peregre ueniunt ore, idest osculo accipimus, Fit autem à uerbo Hostio, quod ut dixi, ferire significabat. Hostia. Vel fortasse ab hoc nomine hostis, quoniam id sacrificium ob uictoriam fiebat, idest pro uictis hostibus. Vnde etiam lares Hostiolos dixerunt, quod hostes ab eis pellerentur. Et Hostilius nomen proprium, & Hostilia, et hostius. Et Hostia, quod fuit uerum nomen eius puellæ quam à se amatam Propertius Cynthiam uocauit. Hostorium quoq; ab Hostendo, idest æquando dictum. Est autem Hostorium lignum æquatorium, idest baculus teres quo in dimentiendo tritico modij æquantur. Forsitan & Hasta ab hostio, idest æquo, uel ferio dicta est mutata litera. Significabat etiam apud ueteres hostire coercere, & comprimere, ut apud Pacuuium. nisi coercuero proteruitatem, atq; hostio ferociam. In perueteri urna scriptum est. C. OSTORIVS ITALVS C. OSTORIO ANTONIO NICONI LIBERTO B. M. FECIT. Hac in urna ipsi animaduertimus nomen Ostorius nullam habere aspirationis notam, quæ res satis indicat prisca illos his nominibus principio non aspirasse. Non tamen ignoro, quod ut ab antiquis Fedus nunc sine aspiratione, nunc Fedus cum litera F' dictus est. sic & Ostis, & Ostia nunc sine aspiratione fuerint. ab illis dicta, nunc cum litera F'. Nam fostem, & fostiam dixisse inueniuntur. idq; ex Sabinorum lingua, & fortasse Fostis, qui erat peregrinus, à Foris ueniret dictus est. In græcis autem aspiramus Hostius nomen proprium. Quæ uox significat pius, & religiosus. Et Hostion similiter hominis proprium. Ostiris autem aspiratione caret, & ossa mons.

O' ante T' & V' & X'.

ANTE T' & V' consonans et X' minime nos aspiramus O' præterquam in nomine hominum, ut aspiratione differat ab Ouo, Ouas, ut quibusdam placet, quanquam differt etiam tempore, literatorum tamen quos ego noui, nullus hodie aspirat. & græce ὄων δασεία

DE ASPIRATIONE

non habet.

De V'.

HIS explicatis ad V' transeam, dicamq; quibus in dictionibus aspirare ei conveniat. Ac primum quidem de ijs, quæ ante B' nam ante A' non aspiramus V' habent igitur O' aspiratum ante V' rationabiliter quidem quanquam usus quotidie multa immutat Huber, Hubertas, Hubertinus proprium nomen. Hubera, Exhubero, Hubertim, quod Valerius Catullus protulit, Fiunt enim à græco uerbo ὕω, ut quibusdam placet u' in V' productum uerso, ac B' litera Hiatus causa interiecta. Ego tamen opinatus semper sum Huber deductum esse ab Humco. ut Tuber à Tumco M' litera in B' uersa. Loca enim arida infœcunda sunt. Contra quæ humecta sunt feracia, & mulierum Vbera si humore careant, carebunt & lacte.

n Cogite oues pueri, si lac præceperit æstus.

n Ut nuper frustra pressabimus hubera palmis.

Videntur Virgilius indicare nobis uoluisse Hubera ab Humendo dicta, si inquit æstus humorem præceperit, atq; arefecerit, frustra Hubera quæ omni humore uacua erunt, exprimemus. Tumco autem de quo dixi, licet primam corripiat, tubera tamen producunt, quæ in multis & præsertim ubi fit aliqua literarum immutatio, usi uenit.

ANTE C' aspiramus V' In hoc aduerbio huc, cui aspiratio naturaliter hæret.

ANTE D' uel F' uel G' non aspiramus nisi Hudus, Huda, Hudum, quod fit per concisionem à nomine Humidus, uel, ut quibusdam placet, à græco, quod paulo ante posui D' litera interiecta, uel quod dicatur Hudus quasi Sudus, quanquam nomen sudor uelint etiã à græco duci.

ANTE L' autem hui quæ est uox dolentis. cui aspiratio naturaliter hæret, quippe qua affectus ille animi apertius significatur. Nam de obliquis casibus Huius, Huic, non est particulariter præcipiendū secuntur enim rectum, eodem modo huiusmodi, & huiusmodi.

ANTE L' aspiramus Hululo, Hululatus, Hululatio, Hululatio nomen uis quibus aspiratio natura hæret. Est enim Hululatio luporum, qui sine aspiratione satis exprimi non poterat. Hululatio quoq; à cantu suo nomen accepit. Hulcus, unde exhulcero traxit aspirationem à græco. Illi enim ἕλκος. Habent etiam non paucae dictiones nostræ V' aspiratum ante M' quæ sunt Humor, Humeo, Humesco, quas tamen uoces placet quibusdam à uerbo græco, quod paulo ante posui, originem ducere. Itemq; Humus, Humo, Humas, Huma

rium sacrificij genus, Humilis, Humilitas. Sunt qui uelint Humum
 ex eo dictam, quod humorem contineat. Licet non conueniant tem-
 pore, sicuti etiam humanus. Nam seu fiat humanus ab eo, quod est
 Homo, ut ego arbitror, seu ab eo quod est Humus non conuenit cum
 primitiuo in quantitate syllabæ. licet in hoc conueniat cū uerbo HU-
 meo à quo tamen non ducitur. Mea quidem sententia huic uoci Humus
 aspiratio inest natura. Similiterq; uerbo Humeo, et alijs uocibus, quas
 commemorauimus. Quin meum quoq; iudicium est Humus quo nomi-
 ne teram Poetas appellasse, Varro tradit, & Humor, & Humeo la-
 tinas dictiones esse. Fit ab Humo, Humatus. Nam cum sit Humus te-
 ra, Humatus dicitur, tera obrutus. De uoce autem Humanus, Huma-
 na, Humanum sic sentio, quod ducatur ab eo quod est homo, cui aspi-
 rationem naturalem esse dixi mutata O' in V'. Veteres enim Ho-
 manus dixere, ac tamen si differant tempore, tamen non omnes deri-
 uatiuæ dictiones secuntur etiam in tempore naturam primitiuarum,
 uti dixi de tegula & laterna, quæ habent primas syllabas produ-
 ctas, licet tego, & lateo illas corripiant, idq; in alijs multis usu ue-
 nit. Aspiramus etiam Humerus, quæ latina uox est, non ducta à
 græco ὄμος ὄμος quæ dictio apud græcos aspiratione caret, ha-
 betq; ω' idest o' productum. Ante alias literas non aspiramus V' præ-
 terquam in quibusdam barbaris. Hungaria, Hungarus, Hunus, in
 quo barbaros ipsos sequimur. Apud græcos V' non est litera, sed
 diphthongus connexa ex O' quod dicunt micron, idest correptum,
 & y quod appellant psylon. cui diphthongon aspirant in quibus-
 dam uocibus ut in hac uoce ὕτος ὕτος. Atq; hæc quidem de V'
 dixisse satis sit.

D iij

IOANNIS IOVIANI PONTANI DE
ASPIRATIONE LIBER

SECUNDVS.

OLLEGI MARINE QUANTO
maiori potui in pluribus, ac maximis occupa-
tionibus studio, dictiones eas quàm in prima-
rum syllabarum principijs ante uocales aspi-
rationem recipiunt, quarum si aliqua me fu-
gerunt, ut arbitror, certe fugisse, memoria ac
cusetur prius quàm quispiam credat meam il-

las fugisse cognitionem. Concedenda est etiam uenia occupationibus
meis. Nam multis, magnisq; districtus curis, siquando meipsum nego-
tius subtraho, quantumcumq; idest temporis poeticae, philosophiae, &
astrologiae studijs libētus impartior, tametsi ea totum sibi hominem
exigant, atq; ad haec ipsa quasi per diuerticula quaedam & de uia
digressus perueni. Ad haec inter assiduos armorum strepitus & con-
currentium militum clamores quis locus datus est uoluminibus euol-
uendis? Quin & tu ipse scis sex tantum dies me colligendis his prin-
cipio impendisse, quae nunc triennio post rogatu tuo in ordinem rede-
gi. Cum interim omnis mihi uita sit acta, aut in castris, aut in peri-
grinationibus procul non modo à libris, sed à literatis omnibus.
Quamobrem oratos omnes uolo ad quorum manus haec peruene-
rint equos sese ut mihi praebent. Etsi forte aliqua uel imbecilli-
tate mentis, uel occupationum magnitudine praetermissa sunt (nā non
paucā praetermissa esse arbitror) ea ut ipsi in locis suis suppleant, sub-
iungantq; occupationum mearum patrocinium suscipientes, quibus
tum uidebuntur ueniam ipsi dedisse. Cum non reprehensorum sed ad-
iutorum partes susceperint. Reliquum est ut de medijs & ultimis
syllabis dicam. Quapropter absoluta omnis mea praecipio ad illas
quatuor consonantes sese conuertet.

De aspirandis uocalibus in medijs & ultimis syllabis.

Vocales in medijs dictionibus, hoc est inter primas, & ultimas sylla-
bas, siue in ipsis ultimis syllabis constitutae, admittunt aspirationem
rarius quidem, & aut ratione compositionis, idest originis, à qua
eam trahunt, ut Inhabito, Inhaereo, Inhio, Exhorreo, inhumanus,

Anhelo, Anhelitus, Anhelus. in quibus A' uertitur in E'. Fiunt enī ab Halo, & Halitus, aut quod naturaliter aspiratio illis inhæserit, ut Aha, aut Hiatus ratione hoc suadente, ut mhi, & uehemens. Sed de compositis non uidetur necessarium ut particulariter, sigillatimq; præcipiam. Cognita enim simplicium natura de quibus satis multa dixi, facile intelleges exigat nec'ne aspirationem dictio de qua quæris. Dictiones igitur quibus aspiratio naturaliter hæret sunt hæc, uidelicet Aha, Vaha, Oho, pro quibus dicimus Ah, Vah, Oh. Itemq; Ehu cum duarum est syllabarum. ut apud Virgilium.

2) Ehu quā p̄ngi macer mhi taurus in auro.

Similiter ehem. Neq; etiam improbauerim si quis huic uoci Ohe aspirationem immiscuerit, quamuis Enoe quæ uox græca, & bacchantium caret aspiratione. Traho, & Veho possunt uideri accepisse aspirationem hac ratione, quod cum traso, & ueso dicerent Sabini, F' uersa fuerit in eam. Oportet meminisse deriuatorum, & compositorum qualia sunt Retraho, Contraho, Subtraho, Detraho, Extraho, Traha de qua Virgilius.

3) Tribulāq; trahēq; & iniquo pondere rāstri.

Cui & addidit literam. nam pro eo, quod est pluraliter Trahæ, Trahæ dixit. Vehiculum de Veho, Subueho, Aducho, Inueho, & Inuehor deponens, à quo dicitur Inuectiua. Fuit & Veha genus plaustrī, unde Osci uecturam, Vehaturam dixerunt, & Vehari, idest curru uehere. Atque, ut credam in uerbis traho & ueho aspirationem positam esse loco F' non hiatus causa, adducat me quod uideo hæc uerba Meo, Beo, Creo, Leo, Doleo, & similia aspiratione carere, & quod hiatus ratio haberi tum maxime debet, cum eadem uocales concurrunt. ne sonus ipse, qui idem est, inuicem collidatur, ut in his uerbis Reprehendo, Comprehendo. In quibus fit sæpe concisio, ut cum dicimus deprensus, pro deprehensus, & comprehendo, pro comprehendō. Item cohors, uehemens, mhi in quibus eadem uocales hiant. Sunt tamen qui putent hanc uocem uehemens traxisse aspirationem ab eo, quod est ueho. ut uehemens dictus sit, quod uehatur mente, et similiter Cohors, quod milites se inuicem ad pugnam hortentur. Quod si est cum uerbum Hortor solo usu aspirationem receperit, in nomine cohors aspiratio erit interiecta aut hiatus causa, aut quod usus uicerit, ut primitiuo aspiretur. Et similiter in uerbo cohortor, à quo ut dixi uolunt dictam cohortē. Siue autem ducatur ab eo uerbo, quod non probō, siue aliunde, certe aspirationem exigit cohors. etiam cum locum gallinarum, & anserum significat. ut apud Ouidium.

DE ASPIRATIONE

» Abstulerat multas illa cohortis aues.

Varro uult cohortem uile spatium esse intra maceriem ubi coercerentur, idest clausæ teneantur aues altilis. Itaq; si à Coercendo Cohors dicta est, mutata litera E' in O' habebit aspirationem hiatus causa. Ego quidem arbitror cohortem militum uel dictam esse à similitudine cohortis alitum, quæ potius uidetur inde dicta quod illic sint simul ortæ quasi coortæ. Vnde & Altilis dicta sunt eo, quod illic ualantur. Et propterea à cohorte dicuntur Cohortales, uel ab horto quod est uerisimilius. Nam cum ueteres Hortos uicos dicerent, quod qui arma ferre possent, ibi nascerentur, ut supra dixi, inde cohortem dixerunt manum hominum ex eodē uico ad pugnam exeuntem, quod illi essent eodem Horto idest uico geniti. Nam & Galli, ut est apud Cæsarem, hoc modo pugnabant, quisq; enim pagus per se idest diuisus ab alio pugnam capiebat, & pagus dicebatur, quod pagatim pugnabant. Conciditur etiã nomen ipsum & pro eo quod est cohors chors chortis dicitur. ut apud Martialem.

» Rauca chortis aues Et Houa matrum, quæ dictio aspirationem retinet. ut uetus etiam indicat epigramma. quod extat Venusiæ in templo Trinitatis. Cuius uerba sunt hæc C. OPTIO T. FILIO HORATIO LEGATO XII. CHORTIS PRIMVS OPTION PHILARGYRVS. Tradunt Virgilium in nomine ahenum, quod fit ad ære per diuisionem diphthongi interiecisæ aspirationem, idq; uideri factum uolunt hiatus causa, tametsi non eadem, sed uersæ concurrant uocales (tum enim maxime habenda est hiatus ratio, ut dixi, cum eadem uocales concurrunt). mihi uidetur Poëta non tam hiatus rationem habuisse, q̄ consuluisset legentibus, ut aspiratione interiecta, declararet Diphthongum solutam esse, & ex una duas syllabas factas, quod oculis cernerent ante pronuntiandum. Sed licuerit Poëtæ maximo, ut libuerit, à posteris tamen receptum id non est, quanquam & in hoc, & in aliquot etiam græcis nominibus optime consultum fuisset, si aspiratio fuisset interiecta. licet ea in græco non esset. Si enim Laertes, Danaë, Pasiphæ, Phæton aspiratione notata fuissent à nostris, haudquam multi & patrum nostrorum temporibus, et nostro etiam tempore decepti fuissent, ut quotidie etiam decipiuntur, existimantes hæc nomina diphthongum habere, nec trium ut sunt, sed duarum syllabarū esse. Danaë enim quæ græcæ dicitur Danai trium apud illos syllabarū est. nos autem illud in quod apud eos productum est uerimus in E' longum. Trium autem syllabarum esse nomen hoc etiam

apud Latinos docent poetæ, ut Petronius arbitret.

- » Vxorem ducit Danaën.
 » Ipsumq; licebit acrisium iubeat credere quod danaën.
 Et Horatius.
- » Inclusam Danaën turris acnea.
 In hoc enim metro secundum locum tenet dactylus. Ad hæc prima syllaba huius nominis brevis est, quemadmodum etiam illius nominis Danaus. Qui igitur duarum faciunt syllabarum falluntur etiam in hoc quod patriam syllabam productam esse credunt. cum sit correpta. Phaëton quoq; trium esse syllabarum et habere primam correptam etiam apud nos docet uersus ille.
- » Sustinuit genitor si phaëtona merops.
 Quamuis ex prisca illis poetis P. Varro Phaëthon in duas syllabas coegerit & e breuib; duabus unam productam subduxerit.
- » Tum te flagranti deiectum turbine Phaëthon.
 Laertes trium esse syllabarū etiam qui græca non norunt, ex Ouidij uersibus possunt cognoscere.
- » Laertesq; senex Telemachusq; puer.
 » Sed neq; Laertes ut qui sit inutilis annis.
 Pasiphe græce quatuor est syllabarum, habetq; secundā correptam. In hoc autem recedit hominum ignorantia ut dum A' E' quæ duæ syllabæ sunt, unam, idest diphthongon esse credunt, non quatuor sed trium syllabarum hoc nomen fecerint, produxerintq; secundam, quæ correpta est, ut dixi. Esse autem id nomen quatuor syllabarum. Propertius quoq; in suis elegijs docet. ait enim
- » Vobiscum europe nec proba pasiphæ.
 Quibus in nominibus si aspirationis nota à maioribus nostris inter uocales ipsas posita fuisset, nimirum tam multi in hoc decepti non fuissent. sed ad alia transeamus. Ahala nomen proprium aspirationem habet. de quo ita sentit Cicero. Quin etiam uerba sæpe contrahuntur non usus causa, sed aurium. quomodo enim uester axilla, ahala factus est nisi fuga literæ uastioris. Itaq; ut ex duello bellum, quemadmodum idem author tradit, & qui duillius fuerat bellum fecerunt, sic ex axilla ahala contractus est. Interiectam autem fuisse aspirationem ne uox hiaret, ueteres inscriptiones declarant. Isaac, Habraâ, Aaron quæ apud Iudæos sunt nomina propria, apud græcos aspirationem nõ habent. Sed quoniam Latini summo cum studio hiatum uocalium semper uitarunt, si quis aspirationem interiecerit fortasse

DE ASPIRATIONE

non fuerit reprehendendus. Nam Maharbal quod punicum est in ue-
teribus codicibus aspiratum inueni. Itemq; Phrahates, quod est ly-
dium, licet graeci non aspirent. Vtrum sequi quis uelit non impe-
dio. Ioannes quoq; & Ioacin quae Iudaea sunt aspirationem non ha-
bent ante A' apud graecos, licet nonnulli e' nostris illam adiecerint.
Proemum aspirare minime conuenit. Na graeci quorum ea uox est,
non aspirant. Quamquam propter rationes, quas dixi. si quis aspira-
tionem immiserit, id efficiet, ne diphihongus oe legentibus esse uidea-
tur. Panhormus, & Panhormitanus graece non habent dasean. Grae-
ci enim uix aspirant uocalibus in medijs dictionibus. Nam licet sim-
plicibus uocibus aspirent, tamen cum uocalis quae in simplicia erat pri-
ma, in composito sit media, abijciunt *ἄσπρον*. Homines tamen no-
stri temporis aspirant Panhormus, & Panhormita, & Panhormi-
tanus, & recte fortasse. Videtur autem Panhormus dicta a' nauium
applicatione quae undiq; illuc conueniunt. Est *ὁρμὸς* ut supra dixi
portus pars, inde nauiae dicunt *ὁρμῶν*, id est nauem ancoris, atq;
retinaculis instruere, quo se cura sit in portu a' repentinis procellis.
Aspirandum esse his uocibus satis aperte declarant lapidum inscri-
ptiones quae in ea urbe ab Hadriani temporibus in hunc usq; diem
exstant in quibus uisuntur uerba haec scripta. REIPVBLI-
CAE PANHORMII, Quae uox aspirationem illic habet et
geminum I'. Nam & Panhormium dixere, & Panhormum, & foe-
minino genere panhormus. Nihil, nihilumq; non tam hiatus causa
aspirationem acceperunt, quam traxerunt ab eo quod est hilu'. Est eni
nihilum ne hilum. Nihil autem fit ab eo quod est nihilu', abiectis ul-
timis literis. ut Lac ab eo quod erat lacte. Mihi hiatus causa sumpsit
aspirationem qua naturaliter carebat. Nam ut genitiuus erat mei si-
ne aspiratione, ita datiuus erat mi, & accusatiuus mee cum duplici
e', ut Quintilianus refert. Postea uero hiatus causa, id est ne eadem
litera concurrerent, interiecta est aspiratio. Quintilianus tamen cir-
ca tempora Catulli, dicit nimium aspirandi usum erupisse, atque
inde durare, ut uehementer, & Comprehendere & mihi aspira-
tionem habeant. Sed ut ad nihil et nihilum redea', patres nostri praeter
omnem rationem C' literam inter posuerunt, nihil nihilumq; pro-
nuntiantes, & scribentes qui abusus unde eruperit non erit alienum
ab hac praeeptione referre. Nam posteaquam Barbari Italiam occu-
pauere, cum nostras literas nequirent exacte, ac more nostro expri-
mere, sed earum sonos inculcarent, aspirationem efferebant horri-
dius, q' latinitas postulabat, quae, ubi sequente I' crassius sonat in guttu
re, praenimia

re, præ nimia crassitudine C' literam quamuis subobscurè uidetur re-
 ferre. Germani enim quod notare quotidie possumus, & Mauri aspi-
 rationem ita coartant, et quodammodo in glomerant in ipsis faucibus
 ut non quemadmodum Latini, Græciq; eam efflent, sed uehementius
 obdensent in gutture, hinc effectum est, ut cum barbari idest go-
 thi & postea Longobardi aspirationem in his uocibus raucus effe-
 rent, homines eiusdem temporis nequentes illos imitari nec ipsam
 aspirationem adeo coartare ut illi nihil, et michi pronuntiant, quæ
 & uehemens dixerit. Turcæ, & Mauri mahomet enuntiant O' aspi-
 rantes more suo, quorum sonum cum implere ipsi nequeamus macho-
 met dicimus. Verum ut ad pronomen quod est mihi redeam. Leo-
 nardus Aretinus cum ab Antonio quodam grammatico contempora-
 neo suo coargueretur quod mihi per ch scripsisset in hanc sententiam
 rescripsit. quod haberet eius rei auctores. Dantem, Petrarcam, Bocca-
 cum, et Coluacum, & qui & ipsi ita scripserint, & usus communis
 idem comprobaret. Quis enim inquit ita loquitur, ut dicat mihi præ-
 ter ineptos quosdam qui ostentare se uolunt antiquarios esse, nec in-
 tellegunt ita proferri ab se hanc dictionem mihi, ut iudæi & chal-
 dæi, magis quam Latini uideantur. nam illæ quidem nationes sic pro-
 ferunt coincidentiam earundem uocalium ab imo pectore aspiratio-
 nem deducant, nec tam lingua, & labijs, quam gutture loquuntur.
 Si igitur & usus hoc habet, & doctissimi homines nostræ uel supe-
 rioris ætatis id obseruarunt, cur ipse mihi non putem obseruandus
 usus nempe magister & dominus est sermonis nostri, & quidem
 nimium, ut ita dixerim, imperiosus, qui non tam ratione & uia, quàm
 pro arbitrio moueatur. Neq; enim cum mihi dixerunt antiqui ratio-
 nem secuti sunt sed uolunt item usus. Nam ratio quidem ut ana-
 logia ostendit nõ michi, sed mihi dicere iubebat, ut enim me, te, se, sic
 etiã mihi, tibi, sibi erat dicendum, quod præpotens usus aspernatus
 est, credo quia ineptum quiddam mihi sonare uidebatur, cum tibi, et
 sibi melius sonent. Usus ergo qui tunc dominus fuit, etiam hodie do-
 minus est, & potest improbare quod tunc probauit, alioquin uariatio
 nulla foret in uerbis, nec essent mutata tot antiquorum placita. Nam
 quid tu magis de hac dictione mihi, quam de cæteris pene innume-
 rabilius admiraris, non ne optime dicebant antiqui, & pessime? Eo-
 demq; modo alia permulta, ut Aeditumus, decimus, lubens, lubeter,
 & pro Pyrrho etiam Purrum dicebant, & pro phrygijs phrugi-
 bus. præterea sicut dicebant, non sit, & posuerunt, non posuerunt.
 Non uero hæc omnia uariauimus usu iubente. Quin etiam per Ci-

DE ASPIRATIONE

» ceronis tempora causam per duo ss. contra uero iussus per unum
 » scribebant, ut Aulus Gellius testatur, & marmoreis quibusdam
 » monumentis Romæ licet inspicere. Insuper coerauit faciendum dice-
 » bant antiqui. nos autem curauit dicimus & faciendum non fa-
 » ciendum. C. uero literam quam nobis hodie michi interponimus, an-
 » tiqui locis quibusdam interponebant nulla cogente causa præter so-
 » num, ut sicubi, necubi, alicubi. V. sus ergo apud illos hoc potuit. Cur
 » igitur idem usus apud nos idem non possit? Nichil quoque eodem
 » modo seribo & profero ductus authoribus & rationibus quas su-
 » pra dixi. Atque hæc quidem Leonardus. Contra quem si & ego
 » rationes meas attulerim, nemini uideri debet memoriæ eius iniu-
 » riam à me fieri, ad quod me non uoluntas, sed susceptæ materiæ
 » necessitas traxit. Nam ut famæ eius detrabere uelim, non est uere-
 » cundia meæ. an qui uiuentium nemini unquam detraxi, detraham
 » Leonardo? qui ante quidem mortuus est, quam ego ad grammaticū
 » fuerim deductus. Ut igitur ad rem ipsam ueniam, neq; à Petrar-
 » cha, neq; à Dante, neq; à Boetio, neq; à Colutio autoritas quærē-
 » da erat Leonardo, quorum scripta (de his enim quæ latinæ scripse-
 » runt loquor) tam parua præ se ferunt latinæ linguæ cognitionem,
 » ut non modo parum latine, sed ne grammaticæ quidem sæpenu-
 » ro loquantur, quod qui non credit eorum libros inspiciat. Quod au-
 » tem inquit, quis ita loquitur, ut dicat mihi præter ineptos quosdam q-
 » ostentare se uolunt antiquarios esse, nec intellegunt ita proferri ab se
 » hanc dictionem mihi, ut Iudæi, & Chaldei magis quam latini ui-
 » deantur. Nam ille quidem nationes sic proferunt coincidentiam earū
 » uocalium ut ab imo pectore aspirationem deducant, nec tam lingua,
 » & labijs, quam gutture loquuntur. Hæ rationes, quod pace eius li-
 » ceat dicere, indignæ sunt Leonardi. Nam si latinæ linguæ instituta
 » repetantur, concessum est nobis latinis aspirare uocalibus tantum, con-
 » sonantibus uero non, nisi in græcis, & barbaris uocabus, ut supra
 » dictum est. & dicitur inferius. & Cicero docet, affirmatq; Quinti-
 » lianus. Ergo cum latini uocalibus tantum aspirent. græci autem &
 » barbari etiam consonantibus, uidetur potius Iudæus, & Chaldeus
 » is esse qui mihi per E' pronutiat aspiratum. Nam qui mihi dicit à la-
 » tinitate non recedit, qui mihi discedit à ueteri, & probato latino-
 » rum instituto literæ C' non aspirantium, ac nisi græcorum obsta-
 » ret consuetudo consonantibus aspirantium, uideretur in eo Iudæus
 » esse, & Chaldeus. Cum Iudæi & Chaldæi consonantibus familia-
 » rissime aspirent. Itaq; si Leonardo credatur cum dicimus uehemens

comprehendo ab a trahatur, uehatur, Iudæi erimus, & Chaldæi, nõ
latini. Iudeus ergo Plautus qui Ohe, & Aha protulit, qui tantum
abest quominus dicatur Iudæus, ut linguæ latinæ pater habitus sit
a ueteribus. Iudæus etiam & Chaldæus virgilius nostrorum poe-
tarum maximus qui dixit.

Deniq; quid uesper serus uehat.

Iudæi tot linguæ latinæ authores, quos mihi pronuntiasse constat, et
nihil, & nihilum. Coincidentiam protulit Leonardus, quod uerbum
nec latinum est, nec si latinum esset, significaret id quod Leonardus
putat. Grammatici & alij docti uiri Hiatum appellant, aut uocali-
um congeminationem, utrunq; latinæ Cicero etiam hiare dicit. Co-
incidentiam quis doctus unquam dixit? sed ne coincido quidem.

Quod si quis proferat, puto dicet structum esse, ex con & incido.
cuius significatio quæ sit, Virgilius docet.

- Atq; mala uites incidere falce nouellas. Quod si sit nõ significabit
coincidentia, qd Leonardus arbitratus est, Sin fieri uelit ab incido, ut
Incidit in Syllam cupiens uitare Charybdim. Nec et coincidentia de
uocalibus recte dicitur. neq; n. literæ incidit, aut feruntur casu. Quid?
qd particula con nunq; præponitur uerbis, quæ composita sint ex præ-
positione In. nemo unquam dixit Coinuenio, Cohinero, Coinhabito,
Coindoleo, Coinfero, aut aliud huiusmodi. quamuis Coinquino di-
xerint. Nam Inquino, aut simplex uerbum est, aut si est compositum,
minus apparet eius compositio. Verbum enim illud ex quo gram-
matici quidam trahi uoluerunt hoc uerbum Inquino, ne tempori-
bus quidem Ciceronis erat in usu. Id autem fuit cunio, dicebant
cunire. stercus facere. Meum tamen iudicium est, Maiores illos non
coinquinare, sed conquinare dixisse, sicuti conuenire, & conferre, ac
temporum ruditate effectum esse. ut pro eo, quod erat Conquino di-
ctum sit Coinquino. Tolerabilius erat si dixisset Coincidentiam, a
uerbo concido, quod fit ex Con, & Cado, Cadis, quamuis neque
hoc usquequaq; fuisset latinè dictum, neque enim cadere dicuntur
aut uocales, aut consonantes cum eadem gemmantur. Ad hæc aspi-
ratio uocali præposita non tam crasse sonat latinis pronuntiantibus,
quàm Chaldæis, nec oportet ut ab imo illam pectore deducti-
mus, ut ipse dicit, neq; enim aut Heiulamus, aut suspiramus. cum aspi-
rationem efflamus, sed ultimo eam palato linguæ ictu explodimus,
neq; propterea Chaldæi sumus, aut Iudæi, cum illi suo nos nostro
more sic aspirationem ut quasdam etiam literas proferamus. Nam
non omnes nationes eodem modo natura affectæ sunt ad pronuntia-

DE ASPIRATIONE

dum. Subdit his, Si igitur & usus hoc habet & doctissimi homines
 nostræ uel superioris ætatis id obseruauerunt, cur ipse mihi non pu-
 tem obseruandum? Sic intulit si usus hoc habet & doctissimi homi-
 nes id obseruauerunt, tanquam usus id uellet, et doctissimorum homi-
 num consensus accessisset. De usu autem atq; consuetudine loquendi.
 Quintilianus hoc sentit. Constituendum in primis id ipsum quid sit
 quod consuetudinem uocemus, quæ si ex eo quod plures faciunt no-
 men accipiat periculosissimum dabit præceptum, non orationi modo,
 sed quod maius est, uitæ. Vnde enim tantum boni, ut pluribus quæ
 recta sunt placeant? Igitur ut uelli & comam in gradus frangere,
 & in balneis perpotare, quâlibet hæc inuaserint ciuitatem, non erit
 consuetudo, quia nihil horum caret reprehensione. At lauamur, &
 tondemur, & conuiuinus ex consuetudine, sic in loquendo, non si qd
 uitiose multis in se derit pro regula sermonis accipiendum erit. Nam
 ut transeam quemadmodum uulgo imperiti loquuntur, tota sæpe
 Theatra, & nomen Circi turbam exclamasse barbære scimus. Ego
 consuetudinem sermonis uocabo consensum eruditorum, sicut uiuen-
 di consensum bonorum. hæc Quintilianus. Non accessisse autem con-
 sensum eruditorum manifestum est. Siquidem (ut dixi) Dantes, & Pe-
 trarca, & Boccacius, & Colutus eruditi non fuerunt. Quippe cū
 sæpissime labantur etiam in grammaticis, & ipse eos quodam in loco
 irrideat, & contemnat, quos tu mihi Dantes, quos Petrarca nomina-
 nas? Ante hos etiam aliquod sæculis nemo fuit quem literatum iure
 possis dicere, quo tempore hic, & alij errores passim multi, & ma-
 gni inoleuerunt in lingua latina. Vsus, inquit magister, & dominus
 est sermonis nostri. Si hunc quem dicit usum secutus ipse fuisset, quæ
 homines sui temporis sequebantur. haudquaqu; multo quàm Boccacius
 & Petrarca fuisset elegantior. Quinimmo si usum imperitæ plebe-
 culæ secutus fuisset, non tam mihi quàm mihi dixisset. Nam illa æta-
 te, ut hodie Galli, & Hispani, maior Italiæ pars mihi dicebat sine
 aspiratione, idq; etiam nunc in multis durat, quo maxime modo eui-
 tare poterat, ne Iudæus, aut Chaldæus uideretur. Cum mihi, inq;,
 dixerunt ueteres non rationem secuti sunt, sed uoluntatem usus. Mi-
 hi quidem uidentur rationem fuisse secuti. Cum fugiendi hiatus gra-
 tia aspirationem huic uoci interiecerunt. Nam Hiatum uitare in lo-
 quendo ratio est, & magna quidem ratio. Cuius studium præcis illis
 tantum fuit, ut Mederga pro me erga dicerent D' adiecto, & redin-
 te grare, ne uox hiulca esset. unde dicimus Redeo, Prodeo. Quin etiã
 Plautus ut Hiatum hunc fugeret, inter dictiones quidem disiuinctas
 D' immisit,

D'immisit, & sine tedarbirro, pro eo quod est sine te arbitro dixit. Nec uoluntatem usus secuti sunt cum mihi dixerunt, aut usus causa aspirauerunt. sed aurium aquarum, ut Cicero inquit, iudicium superbissimum est, quod quidem latina lingua sic obseruat, nemo ut tarusticus sit, quin uocales nolit coniungere, Vitare igitur concursum & Hiatum, auctore Cicerone, non est propter usum, sed propter aures, ne illæ offendatur, quæ si offenduntur, cum in dicendo. uocem finientem in uocali sequatur uox a uocali incipiens, non sine magna ratione, & ut ne offenderentur aures, huic uoci mihi, & nihil & Vehemens, & Prehendo in quibus uocales eadem concurrunt, & hiant, aspirationem interiecerunt ueteres, idq; non usum secuti, sed aurium uoluptatem. Ratio, inquit, ut analogia ostendit non mihi sed mihi dicere iubebat. ut enim me te se, sic etiam mihi tibi sibi erat dicendum. Quæ hic analogia sit, ego nullo modo intellego. Cum analogiæ proprium sit referre id quod dubium est, ad aliquod simile de quo non quaeratur, ut incerta certis probet. Comparat autem extremas maxime syllabas, ut Species, Speciei, Speciem, Facies, Faciei, Faciem, Teges, Tegetis, Tegetem, Seges, Segetis, Segetem. Gaudiū, Gaudium, Gaudio, Studium, Studij, Studio. Tu Tui Tibi, et Su (si inueniretur) Sui Sibi. Ego autem, & tu, quam similitudinem habeant ignoro. In nominatiuo enim ego nulla omnino est litera earum quæ sunt in nominatiuo tu. Alterumq; habet rectum casum monosyllabum. Alterum duarum syllabarum. Non igitur quod sonarent melius tibi et sibi, quam mihi usus aspernatus est, ut Leonardus dicit, nec analogia id est proportio id exigebat ut mihi diceretur. Casus autem hi mei uel Mis, Mihi non dicuntur a recto in quibus latini uel grecos imitati sunt, uel sic a principio locuti. Vsus ergo, inquit, qui tunc dominus fuit, etiam hodie dominus est, eodem reuoluimur. Vsus est doctorum hominum consensus. Sed postquam usus præpotens est, ut ipse inquit, & potest improbare quod tunc probauit. Cur ipse relicto usu sui temporis conatus est imitari ueteres scriptores? Illi dicunt hoc accedit mihi ad gratiam, cur ipse relicto hoc uerbo gratiam non dixit accedet mihi ad complacentiam. quæ dictio sic adducta est in consuetudinem, ut uix aliud uerbum sit usitatus. Sunt & mille huiusmodi, puto propterea non dixit complacentiam, quia nec apud Ciceronem, nec apud quempiam latinorum scriptorum id uerbum inuenit, quanquam uulgo usitatum esset suo tempore. Non est igitur uerum quæ usus possit omnia, nisi cum eruditus uiris quippiam placuerit. Sed qui in alijs usum hominum suæ ætatis contempsit, aut non secu-

DE ASPIRATIONE

tus est in multis cur in hoc uno probauit adeo, ut di gladiari pro eo uoluerit? quod nec Carolus, nec Varinus, nec Ambrosius, nec Philadelphus, nec Antonius panhormita eruditi omnes uiri, & eius æquales unquam probauerunt. Nonne inquit optime dicebant antiqui & pes sume. Aliud est mutare literas, aliud adijcere. Sed nulla sit in hoc contentio, transeamus ad reliqua. C' uero literam quam nos inquit, hodie mihi interponimus, antiqui locis quibusdam interponebant nulla cogente causa præter sonum, ut sicubi, necubi. An quæso parua causa est sono consulere, sed alia quoq; illos mouit causa quod ille dictiones sicubi, Necubi, Alicubi, si absq; C' scribantur, uideri possunt non esse iunctæ, sed separatæ, adita fuit igitur litera C' ut quasi uinculum quoddam eas necleret, et colligaret. Nihil, inquit, eodem modo scribo & profero ductus authoribus et rationibus quas supra dixi. Sic concludit tanquam magnis se nixum authoribus, ac ueris adductum rationibus id facere ostendisset. Quam uere autem fuerint eius rationes illud declarat. Quod nemo eum nõ modo e' doctorum numero, sed ne e' scholarum turba, aut tunc secutus est, aut hodie sequitur. Hæc habui aduersus Leonardi opinionem quæ necessario diceret. Plura afferre desisti, ne uiderer subtilior, copiosiorq; quam oportebat in rebus præsertim minimis. Dicit hic aliq; cur cū fere ab oibus mihi, & nihil pronuntietur, non eodem modo etiã scribatur? Ratio hæc est, qd nõ semper ut loquimur sic scribimus, pronuntiamus Amurcam, et Caietã, et Cneũ, et curculionem, sic ut quæ inscribendo est litera C' fit G' in pronuntiendo. Pronuntiamus obsidẽ, et obsequiũ, et qd nunc scribimus B' contra maiorum instituta, in pronuntiendo tamen non B' sed P' sonat. Igitur cū usus, eruditorumq; fere consensus in his uocibus mihi, Nihil Nihilumq; C' aspiratum pronuntiet, in scribendo uero C' abijciat, et aspirationẽ tantum retineat, censeo hoc seruandũ esse ut absq; C' scribatur semper, quamuis a multis pronuntietur cum C' Malim tamẽ absq; illo si fieri possit ut paulatim ad rectã, latinãq; pronuntiationẽ redeamus, quod ego libenter facio. Quod si nõ dabitur impetrare, ut Cicero de se dicit, Vsum loquendi populo concedamus, scientiam nobis reseruemus, ut si in loquendo a uera latinitate deflexerimus, non deslectamus etiam scribendo. Erat uerecundiæ meæ quod ipse confiteor aduersus hanc Leonardi opinionem nihil omnino dicere, contentusq; esse poteram illa præcepisse, quæ ratio postulabat. quod profecto fecissem, ni me metus quidam inuasisset, ne si & mihi, et nihil absq; C' protulerõ, ut maiores nostri fecerunt, & ego libenter obseruo, iudæus aut chaldæus Leonardi

conuincat sententia. Frustrâq; tot annis contulerim faciendis uersibus, in quibus multo quàm in oratione soluta exquisitius subtilius, atq; cautius literarum soni attendendi sunt, & earum contentui consulendum.

De litera C'

LITERAE C' apud nos adeo tenuis, atq; exilis sonus est, ut ea aspirata, uocaliq; iuncta uix sonet crassius, quàm apud græcos u' quod elementum idem est, quod apud nos C'. Hanc literam in Latinis dictionibus aspirationem non habere superius à me dictum est. quam aliquot dictionibus usus aliquando aspirarit. Nam si uetustos codices inspexerit, ferè in omnibus pulchrum, sepulchrum, lachrimor aspirata inuenies. Catulli enim ueronensis ac Ciceronis temporibus erupit abusus quidam aspirandi. Nam & Præchonem, & Chenturionem, & Chenturiam, & Choronom quidam malebant. Cuius enim rei etiam meminit Quintilianus, idq; damnasse Catullum suo quodam epigrammate tradit, quod & si integrum apud nos hodie non exstat, ex uno tamen, atq; altero illius uersiculo facile potest intellegi. Reprehenditur enim quidam qui.

» Chommoda dicebat, si quando commoda uellet

» Dicere, & insidias acrius insidias, Et de eodem.

» Et tum mirifice sperabat se esse locutum.

» Cum quantum poterat dixerat hinsidias.

Vides igitur quosdam contra omnem rationem uoluisse Chommodum cum aspiratione pronuntiare, necnon & Hinsidias, & Hionium, ut hic idem poeta eodem irridet epigrammate.

» Ionios fluctus postquam illuc appulit ipse.

» Non iam Ionios esse, sed Hionios.

» Ciceronis etiam uerba sunt hæc. Quin ego ipse cum scirem ita maio-

» res locutos esse, ut nunquam nisi in uocali aspiratione uterentur, lo-

» quebar sic ut Pulchros, & Cethegos, Triumphos, & Chartaginè ali-

» quando, idq; sero conuicio aurium, cū extorta mihi ueritas esset, usum

» loquendi populo concessi, scientiam mihi reseruauit, Orcuios ta-

» men & mathones, chepiones, sepulchra choronas, lachrimas dici-

» mus, quia per aurium iudicium semper licet. Veteres autem Latinos

» tantum uocalibus ac parcissime quidem aspirasse, Illud etiam docet,

» quod è dictionibus quas à græcis accepissent, detrahebant illam.

Hinc est quod hodie quoq; et Arcere, & agnum sine aspiratione scri-

» bimus. Festus enim uult uerbum arceo duci à græco ἀρκεῖν con-

» cendi. Nanq; potestatem penes illos esse, qui in magistratu consti-

DE ASPIRATIONE

tuti sint. Agnum autem dici quod pura asset hostia. Est enim *ἀγνός* purus. Quid? quod Arcitectum sine aspiratione protulerunt. et cere uerbum salutandi, unde & Cere nomen oppidi. Et Arcippus & Arcippe, quæ fuit urbs Marsorum lacu fucino postea absorpta, ea scilicet ratione, quod ut idem festus ait. Antiqui nostris frequens mos fuerit illâ demere. Sed ut ad rem redeam. Nullâ ego ratione cõ uideo cur hodie C' subsequente R' aspiremus in his nominibus Lacrimor, Simulacrum, pulcrum, & Sepulcrum aspiratione notemus. Quamquam nec me latet Gellium asseuerare ueteres id fecisse studio, & exemplo linguæ attice, cuius uerba sunt hæc. in secundo notium atticarum H' literam siue illam spiritum magis, quam literâ dici oportet, inferebant eam ueteres nostri plerisque uocabus uerborum firmandis, roborâdisque, ut eorum sonus esset uiridior uegetiorque. atque id uidentur fecisse studio & exemplo linguæ atticæ. Satis enim notum est atticos *ἰχθὺν* pisces, *ἄμαξαν* currum, & multa itidem alia citra morem gentium græciæ cæterarum inspirantis primæ literæ dixisse sic lacrimas, sic Sepulchrum, sic Ahenum, sic Vehemens, sic Incohare, si Helluari, sic Hallucinari, sic Homustum dixerunt. In his enim uerbis omnibus literæ, seu spiritus istius nulla ratio uisa est, nisi ut firmitas, & uigor uocis quasi quibusdam neruis additis intendereetur. Hæc Gellius. Sunt tamen qui opinentur lacrimas à græco duci quod minime uerum est. Sunt enim lacrimæ dictæ quasi lacerime. Ex animi enim laceratione lacrimæ ciantur. quod Iuuenalis innuit cum ait.

- » Mollissima corda humano generi dare se natura fatetur
- » Quæ lacrimas dedit. Subdit etiam.
- » Naturæ imperio gemimus.

Ciceronis etiam & Gellij uerba quæ à me posita sunt declarant hanc uocem latinam esse non græcam, ut quidam arbitrati sunt. Est autem Simulacrum dictum à simulando, sepulcrum à sepeliendo, quemadmodum ab inuoluendo Inuolucrum. & à lauando lauacrum. Nam quod sepulcrum sit compositum ex se particula & nomine pulcrum, parum mihi placet. Pulcrum enim quod polcrum ueteres dixerunt, dicitur à pollendo id est quod polleat forma. uel magis igitur in his quam in lauacro, & inuolucro aspiratione utemur. uel cit tamen usus cui uix repugnari potest, ut pulcher in primo, & quinto casu cum aspiratione & pronuntiemus, & scribanus. Ex alijs quas dixi uocabus fere doctorum consensu abiecta est aspiratio. Natura autem non inesse eam huic nomini pulcher docere hoc sa-

tis potest, quod diminutiuum eius absq; aspiratione est pulcellus, pul-
 cella, pulcellum. Rationabiliter enim ut alacer, et uolucer, sic et pulcer
 dicere debemus, quod Antonium Panhormitam dicere semper aduer-
 ti, omnisq; uetus schola idem sensit, sed quid agas? accessit consensus
 doctorum hominum cui difficile est non assentiri. Quemadmodum au-
 tem ab eo, quod est uolo, uolas fit uolucer, quod quidem aspiratione
 caret, ita a pollendo pulcer, quod forma polleat. Vidi & in quibusda
 inscriptionibus nomen pulcher cum aspiratione scriptum ex abu-
 su illo Ciceroniani temporis quamuis latinæ linguæ regula minime
 id toleret, & tam ueterum latinorum, q̄ patrum, auorumq; nostro-
 rum temporibus huic uoci minime fuerit aspiratum, ut dixi. In Se-
 pulchro autem simulacro & lacrimis aspirationem minime scribe-
 mus, quoniam usus ipse non obtinuit, ut sicut in nomine pulcher aspi-
 rationem proferamus. nec necessitas ulla nos cogat ut eam cum aspi-
 ratione scribamus. E' Corona autem Cepione, Centurione, & præco-
 ne iam pridem eiecta est aspiratio. Nam Corona, ut grammatici di-
 cunt, aspiratione caret, siue a choro dicta sit, siue quod honoret eum
 cui imposta est Carthago et carthagnensis, quoniam greci non aspi-
 rant primæ literæ, nec nos quidem aspirare debemus, præsertim cum
 apud nos nemo doctus aspiret, & latina regula aspirationi repu-
 gnet. Hæc litera ut dixi apud grecos habet propriam figuram cum
 aspirata est quæ χ' dicitur, ea nonnunquam in σ' uertitur, ut cum
 ex cheta setam fecerunt. nonnunquam in Γ' ut in hoc nomine Gal-
 banus, cuius prima litera apud grecos est χ', aliquando est abijctur.
 ut cum pro chlæna qd est genus uestis, læna dicitur, ut apud Iuuenalē.
 » Non audent homines, pertusa dicere læna.
 Sed iã ad uoces ipsas ueniamus in qbus literæ C' aspirare oportet.

Ch' ante A'.

IN Principijs igitur dictionum quas a grecis accepimus, recipit aspi-
 rationem, C' ante omnes uocales. Et ut primum de ijs dicam, quæ
 ante A' eam exigunt. aspirare conuenit. Chaos, Chaon. a quo Chao-
 nia pars epiro olim sic dicta. Chabrias proprium ducis Atheniensis,
 Chalcas, Chalcidensis, Chalcidicus, Chalcedon urbs Asiæ. Vocata est
 etiam pallās Calcedonia, cuius nobilissimum templum fuisse tradi-
 tur in agro lacedæmonio. Chalcis auis, Chaladius nomen propriū.
 Vidi, & nomen proprium Calchedonius habere aspirationem post
 C' in secunda syllaba, non in prima. Est autem monumentum Sa-
 lerni his uerbis. C. LVCIO CALCHEDONIO. Chalestra urbs
 Thessaliæ. Chalinus nomē propriū, si gnificat autē Frenū. Calinus q̄

DE ASPIRATIONE

fuit, statuarius caret aspiratione. Chalybs genus æris, & Chalybes populi. Vnde Chalybs. Chalaius Apuliæ filius. Chalaris lapis. Chaldæa regio quædam habet diphthongum æ. Calæde sunt absq; aspiratione. Fiunt enim à uerbo καλέω, id est conuoco, Chamæleon animal, & genus herbæ. Habet diphthongon Ae in secunda. Sūt qui falso putent non habere aspirationem Chananæus ab oppido Iudæe, habet eandem diphthongum in penultima. Chamæcyssos genus hederæ, quod humiliter serpat, habet diphthongum Ae et u', Character Characteris mos, id est designatio. Charadæi populi iuxta pontum. Charites quas latine gratias uocamus quæ sunt A glæia Thalia et Euphrosyne. Charydemus, Chariaphas, Charilaus, Charinus. Carus, Cara, Carum aspiratione caret, ut antiquæ inscriptiones ostendunt. Est enim aut latinum nomen, aut licet à græco χάρης ductum sit, aspirationem non retinuit, cum eo tempore acceptum fuerit à latinis, quo uocalibus tantū aspirabant. Ergo multis in sepulchris uidi scriptum nomen Charissimus non C' litera sed K' quod probat græcum esse nomen. Fortasse ductum est à χάρα quæ dictio græce est caput. Quid enim capite Carius? ut sit Carus quasi capitalis, id est eius pretij cuius est caput. Charta, Chartilago, Charibdis, Charmilus. Charon. Charmandrus, Charopes, et Charopus, Charondas, Chalcon. Charaxes Scamandronymii filius, saphus frater Caropæus quem fuisse tradunt Herei patrem exigit. diphthongon oe' ante ultimam syllabam, Charisimus, Charmosyna nomen proprium, genus serici Charmosynum nunc dicitur, ex eo uidelicet qd' aspicientes delet. est enim χάρμα gaudium, & uoluptas. Chasma hiatus, & uorago neuiri generis, At Caranus morbus, quem latine cancerum dicunt, & Calypso. & Caunus Byblis frater aspirationem non habent. Itemq; Carmelus, & Carmelion mons.

Ch' ante E'.

ANTE E' quoq; utimur C' aspirato in his, Schedius proprium hominis. Schedia genus nauigij quod ex trabibus tantum inter se nexis factum erat. Vnde & mala poemata uolunt schedia fuisse appellata. Chelys, Chelæ. Sunt autem Chelæ signum caeleste. Chelas enim scorpionis brachia dicimus. Schema figura. Prisci Latini absq; aspiratione pronuntiabant. Vnde uetusti codices Plautini habent scriptum cum seruili scema sine aspiratione, id est habitus. Schesis orationis figura quædam. Chelydon irundo. Chelydonia herba, Chelonophagi populi dicti à uescendis testudinibus. Cherronesus Chersonesus peninsula, Chersidamas nomen proprium. Chessydros genus serpen-

tis habet *u'*, Chære uerbum salutandi, Chærea. Chærestatus, Chærephon, Cherecrates, Cheronea oppidum in quibus *æ'* diphthongus scribitur. Chemnis egypti Rex. Cheospes, etiã egypti Rex qui celeberrimam illam pyramidem struxit, habuitq; in ea tam multa hominum millia, opus illic tot annis facientium, ut pro apio, tepa, hallio expensa fuerint mille & octingenta talenta. Choenix, & Choenica genus mensuræ & diphthongon habet. Similiter Schoenobates, græce χοι'ορ funiculus, unde Sahoenobates artifex ludendi in funiculo. Chephren Aegypti Rex.

Ch' ante I'.

IN QVIBVS Autem utimur C' aspirato ante I' nomina sunt hæc, Chidnæi populi iuxta pontum. Chidorus Macedoniae fluiuius. Chione, Chilon unus e septem sapientibus, dicunt græci χείων labia per ei diphthongon scribentes, unde Chilonos cognominati sunt à magnitudine labiorum. Cilones uero sine aspiratione dicti fuerunt illi, quorum frons erat eminentior. Chilia mille. unde Chiliarchus qui mille præest militibus, idest tribunus. Chimæra monstrum cuius prima corripitur, & habet A*æ'* diphthogum in media. Estq; Chimæra latine capella, chimæra mons lyciæ. Significat græce χείμεινός nos per ei. idem quod hiemalis. At Cimmerius non habet aspirationem, geminatq; literã M' Cimmerij autem frigoribus occupatas terras incoluerunt, qđ declarã Tibullus ait. cū de Ulyssæ loqueretur.

» Cimmerion etiam obscuras accessit ad arces.

» Quers nunquam cadente dies apparuit ortu.

» Seu supra terras phæbus, seu curreret infra.

Inter Baias etiam, & Cumas conuallis fuisse dicitur, quæ cum esset satis edito iugo clausa, neque matutino, neque uespertino tempore radijs solis contingeretur. Hanc Regionem qui incoluerunt uocati sunt etiam Cimmerij. Vnde & apud eundem poetam legimus Cimmerios lacus, idest auernales. Fuit enim Cimmerium oppidum finitimum Auerno lacui, cuius ueteres scriptores memnerunt. Chironomia Idest lex gestus. ut Quintilianus asserit, & manuum motus. Vnde Chironomantem dixerunt. Est enim græce chir per ei manus. unde Chirotechnia, & Chiragra morbus. & Chirodita uestis, Chirurgus, et Chirurgicus, Chirographum quoq; et Chiromantia diuinationis species. Chirade insula Iapigiæ. Chiron habet aspirationem fuit Centaurus, & Achillis magister. Chytrapos tripes in quo collocatur ad ignem olla habet *u'*. Schisma scissura, dissensio. Chius insula cuius prima græce corripitur, cum prima possessiui, Chius

E iij

DE ASPIRATIONE

Chia Chium producat, ut uinum Chium, & populus Chius.
Horatius.

- » Quid tibi uisa chios bullati notaq; lesbos.
Vides primitiuum habere primam breuem, quam possessiuum ha-
bet productam. ut apud Tibullum.
- » Vos modo fumosos ueteris proferte phalernos.
- » Consulis, & chio soluite uincla cado.
Cylindrus aspiratione caret, & habet u' est lapis dictus à uerbo
κυλῆν idest uoluere, de quo Virgilius.
- » Area quam primum ingenti est æquanda cylindro.
- » Et uertenda manu & creta solidanda tenaa.

Ch' ante O'.

ANTE O' aspiramus C' in his choaspes fluuius, Cholera, Chole-
ricus. Est enim Chole fel, & bilis. Cholos, ira. Schola, Scholasticus,
Chorus, Choraules, Choreia, Choralista, Choriambus pes metricus.
Chorda, Chora oppidum, Chorasimus nomen propriū, et Chorasme
Asiæ populi. Male qui aspirant Corymbus. Corylus, Corydon, Co-
ryphas, Corybantes, Costum. Cous ab insula Co, Cora quod est pro-
prium Rhetoris, quæ omnia aspiratione carent. Itemq; Collybus ge-
nus monetæ, & Collossus. Colus, Colurus, Colax nomen parasiti ab
assentando. est enim κολακώω adulator. Cholas tamen choladis aspira-
tionem habet pro eo quæ significat uiscera, & intestina apud grecos.

Ch' ante V'.

ANTE V' dictiones nullas habemus in quibus C' aspiremus ad pri-
mas syllabas. nã Curetes non aspiramus.

Ch' ante A' in medijs, & ultimis syllabis.

MEDIAE quoq; & ultimæ syllabæ in quibusdã dictionibus habet
C' aspiratum, ante A' quæ sunt Michael, Achaia pars Peloponnesi
Achaicus. Ichaira quæ fuit leucippi filia, hæc eiusq; soror phæbe
ab Ida, et Lynceus Aphareus filius amatæ dicuntur, eas cū Leucippus
pater Idæ, ac Lynceus spondidisset nuptiarū die Castor, ac Pollux ra-
pere conati sunt. Nã et hi uocati ad nuptias uenerat. Et enī Aphare-
us, ac Tyndareus fratres erāt, quæ res pugna inter illos concitauit.
Machaon Aesculapij filius quæ cū Podalirio fratre Agamēnona secu-
tum Philoctetæ uulnus sanasse proditū est. de quo apud Propertium.

- » Tarda Philoctetæ sanauit crura machaon.
Orchades insulæ Oceani, & oliuæ genus, vnde apud Virgilium.
- » Orchades & radij & amara pausia baccæ. Sunt autem dictæ à
testiculo cuius similitudinem habeant. Est enim ὄρχης testiculus. Is-

ehagoras Panchaia. unde Panchaicus. Oechalia de qua Ovidius.
 Gratulor Oechaliam titulis accedere nostris. Oechalius flu-
 vius. Bacchanalia Archander proprium hominis fuit socer danai.
 Lachana numeri pluralis comprehendit omnes genus holeris. Ori-
 chalcum genus metalli. Bochanos turcarum dux temporibus Iusti-
 niani. Leochares nomen sculptoris. Epicharmus poëta. Epicharida ge-
 nus nauiculae. Anacharsis nomen philosophi. Ancharius nomē pro-
 prium quod uetus testatur epigramma. D. M. MARCIAE MAR-
 CIANAE ANCHARII. Proculus, & proculianus matri san-
 ctissime. Acharne maximum olim Attice oppidum. Ar' Acarnania
 aspirationem nō habet, quā habent hęc Mechanicus. Zacharias,
 Cāchasmos risus solutus. Achatus proprium, cuius media breuis est.
 Achates aeneae comes, Pirricha genus ludi. Tetrarcha, Monarcha, Po-
 liarcha, Patriarcha. Concha, Calchas, Apochia, Pascha, Dragma,
 quidam loci ch' G' scribunt. Mastica genus gummi. Moecha adulte-
 ra. Tabracha Africae fluvius. Carucha uehiculū, Tycha Nympha.
 Proseucha domus mendicantium est, græce προσευχή obsecratio. Bo-
 milchar nomen punicum. Rachab, & Achaz hebræa nomina.
 Ch' ante E'.

VTIMVR etiā C' aspiratio ante E' in his Achæus in quo scri-
 benda est diphthogus æ. Spercheides à Sperchio flumine. Echeclus,
 Echebrates, Archedicus. Archedice filia Hippiae Atheniensis tyranni
 quæ à nobis dicitur Carthago, græce dicitur Ἐρχηδών Archegetus
 Apollo cuius templum celeberrimum fuisse ante Naxon Siciliae oppi-
 dum memoriæ proditum est. eiq; eius ara qui nauigaturi essent. ora-
 cula solitos petere. Archelaus. Achelous Epiri fluvius. Vnde Ache-
 loius, et Acheloides. Enceladus unus è gigantibus aspiratione caret.
 Rhachel Iudæum nomen. Archemolus proprium uiri. & Arche-
 morus in cuius honorem celebrabantur ludi nemeæi. Apud nemeam
 autem dicitur Hercules Leonem occidisse. Fit autē à nemeæ nemeæus
 sicuti à Tegeæ Tegeæus, quæ uoces habent geminū è quod ideo nota-
 re hic uolui, quod multi dum putant habere unum tantum è errāt
 in quantitate syllabæ. Fieri autē : b eo quod est Tegeæ, Tegeæus Pro-
 pertius declarat cum ait.

- ⁂ Ergo musarum, & Sileni patris imago fictilis.
 ⁂ Et calami pan Tegeæe tui, Qui uocatiuus cum habeat triplex
 è declarat nominatiuum habere duplex è. Similiter apud Virgi-
 lim in primo georgicorum.
 ⁂ Assis o' tegeæe fauens. Vocatiuus ille triplex habet è. In quo

DE ASPIRATIONE

grammatici quidam falluntur arbitrati uocatiuum illum non quatuor, sed trium esse syllabarum. Quinetiam in hoc peccant, quod primam producunt syllabam, cum sit breuis. Nemeae habet primam breuem. ut apud Virgilium.

- n Vastum nemeae sub rupe Leonem. Et similiter apud alios poetarum, eius possessiuum primam quoque corripit. ut apud Naesonem.
- n Nempe sub his etiam pestis nemeaea lacertis. Si quis hoc possessiuum trisyllabum fecerit, errabit in quantitate primae syllabae. Echepolus nomen proprium. Echemmon unus ex Priami filijs. Machera genus gladij a quo Macheriphori gens Thraciae. habet etiam machera diphthongum ae. Epicherema syllogismus quo utuntur maxime oratores. Acheron fluvius infernus dictus a tristitia. *aito* enim doleo, et angor significat. Est et Acheron fluvius Thesprotidis. Acherusia palus. Acherras proprium hominis. Acherontia oppidum Apuliae, unde Acherontinus. Echenes proprium uiri phaeacis. Arcesilas uero, et Arcesilaus aspiratione carent. Archetypus, Archetimus, et omnia quae sunt ab eo, quod est ἀρχω aspirationem exigunt. Onchestus cuius filius Periphās a Marte oculus dicitur. Onchestus auus Hippomanis. Carchesium poculi genus et pars mali naualis. Orchestra locus in theatro est quo spectabat nobiles, quod significat Iuuenalis cum ait.
- n In tertia, orchestram et populum. Vitruuius quoque de eadem ait.
- n In orchestra autem senatorum sunt sedibus loca designata, et eius pulpita sit ne plus quinque pedum. Graeci ducunt hoc nomen a uerbo ὀρχομαι quod significat salto. Sunt tamen qui opinantur Orchestram dictam ab urgendo, ut orcus et urceus quod urgeat, id est capiat spectatores, quod si est, aspiratione carebit. mea sententia orchestram a graecis mutuati sumus. Onchestus locus in quo Neptuni templum fuisse Homerus refert. Euficheus nomen proprium. Extat epigramma his uerbis scriptum M. AVRELIVS EVFICHEVS. SE RA VICELIA RVFEN. HANC SEDEM VIVI SIBI POSVERVNT VNO ANIMO LABORANTES SINE IVLIANO FILIOLO. Sicheus, qui sua lingua erat Sicharbas. Trocheus pes metricus, recipitque diphthongum ae. Similiter Manichaeus, unde Manichaeorum secta, et Machoeus. Laches, Lachesis, Paches, Tarchetius nomina propria. Astyoche Nympha est qua dicunt poetae Herculem suscepisse Tlepolemmum, qui fuit dux Rhodiorum, qui ad Troiam profecti sunt, ex eademque Martem suscepisse Ascalaphum, et Ialmenum, Synecdoche,

Psyche. Andromache uxor Hectoris, Nam quæ Persei uxor fuit, ea Andromede dicta est, Ferunt enim Cassiopeam eius matrē elatam formæ raritate, præposuisse se Nereidibus, quod ægre ferens Neptunus cetum immisit, qui oram omnem Aethiopiæ uastaret. Quā tantam calamitatem, ut auerteret cepheus & Neptuni iram leniret. Andromedam filiam catenis ad scopulum alligatam cito deuorandam exposuit, quæ aduentu Persei liberata est, & in matrimoniū ab illo ducta. Vnde apud Propertium.

Non hic Andromedæ resonant pro matre catenæ.

Filia enim pro matris crimine in piaculū expostulata oraculo fuerat, quæ postea in cælum translata est, & in stellas uersa.

Ch' ante I'.

ANTE I' etiam aspiramus C' in his Anchialus nomen oppidi, & item uiri Bacchiadæ qui è corintho in Siciliam exules profecti sunt. Malachias uiri proprium, & Dicearchia oppidum Campaniæ dictum à cultu et principatu iustitiæ. Posteriores Puteolos appellauerunt. Hyperiochides uiri proprium, & Eutyichides, & Leoty chides. Simichida nomen pastoris, brachium Dyrrhachium urbs, ante Epidamnus dicta. Dulichium Ulyssis insula, unde Dulichius. Hemstichium dimidius uersus. Stichius nomen propriū. Eustochiū. Antiochia, Antiochius, Archiater, Archidamus, Archimedes, Archi episcopus, Archigenes, Archigallus, Anchilia nomen oppidi. Bacchylides nomen poetæ habet. Fuit autem Chius, ac de cognatione Symonidæ Poëtæ lyrici, & ipse quidem lyricus, Aeschines, Aeschylus habet, & Conchylia ut multis placet. Archippus hoc nomen uetustissimū sine aspiratione protulerunt, ut dixi. Archimagrus Cocorū præfectus, seu coquinæ magister, Archipolemus Auriga Hectoris. Oligarchia principatus paucorum. Monarchia unius. Polyarchia multorum. Tetrarchia, Archias. Fiunt enim ab eo, quod est ἀρχή. Echius, Echion, & Echionides. Pyrrichius pes metricus, Bacchius, et Palimbacchius Pedes metrici. Ambracia oppidum aspiratione caret, quam habet Entelechia Aristotelica definitio animæ. Et Aristolochia herba, et Oetychius faber à quo Aiaceus clypeus cōtextus dicitur, et Milichius Iupiter, idest mutus et suavis, cui Athenienses ante urbē faciēbāt dialia. Sperchios Thessaliæ flumini. Trochilos auis quæ dicitur pasti i ore Crocodili deuorans. Achilles, Achilleides, Echinus, Echidna uipe ra quæ uox habet D' in græco, quā nonnulli uertunt in N' Telchives populi, quos traditum est oculorum obtutu conuertisse uisa in quod

DE ASPIRATIONE

uellent. Pachynnus habet u' mons Siciliae. Echinades insula contra
 hostia Acheloi, Machina, Machinor, Cachinnus, Cachinor, Cachin
 no uerba, et Cachinno Cachinonis nomen. Enchiridion. Anchises,
 Anchisiades. Pachisus Siciliae fluvius Sexti Pompei clade nobilita-
 tus. Architectus, Architectonica. Puteolis tamen in latere uetustissimi
 templi est scriptum nomen Arcitectus absq; nota aspirationis, adeo
 quibusdam temporibus à latinis explosa fuit. Orchitis genus oliuae,
 Orchis graece est testiculus. Prochyta insula maris Tyrrheni habet
 u'. Achinnus, Achina, Achinum. Inachis, & Inachides, Colchis,
 Colchidos. Parastichis, Parastichidos titulus, Bacchis, Bacchidis à
 Baccho, Nam Bacis nomen proprium caret aspiratione. Conchis ui-
 ridis faba, quam hodie Neapolitani C' in G' uertentes dicunt gongu-
 lam, quam condiunt nunc porro, nunc cepa, addito pipere, aut cumi-
 no. Alij anethum miscent, alij Salsamenta tunni, pro cuiusq; gula.
 Cibus sane rusticus est, difficilisq; materiae. Colchi, Cholcorum.
 Vnde Colchicus. Achin Iudaeum nomen. Ezeccias uero, & Ezeael,
 & Eliacm, & Ioacin aspiratione carent.

Ch' ante O'.

ASPIRAMVS etiã Ch' ante O' in uerbo Inchoo si uerum est
 quod dicatur à Chao quod dixerunt rerum initium. Diomedes ta-
 men refert Verrium flacum eruditum uirum uoluisse, eiq; tranquil-
 lum assensum esse ut hoc uerbum in ultima syllaba aspirationem
 haberet, quod esset à nomine Choum, quod apud prisca mundum
 significabat, habebatq; aspirationem ante V' ut mundus dictus esset.
 Cohum, à cohibendo idest quod omnia cohiberet intra se, hinc et
 dixerunt Choum lorum, siue funiculum qui cohiberet hoc est colli-
 garet temonem buris cum iugo. Vnde homines nostri temporis, alij
 aspirant huic uerbo post C' alij ante ultimum O' quod ego magis
 probo & propter hiatum, & propter opinionem eorum, quos supra
 retuli, Sed liberum sit cuiusq; arbitrium, utram uelit opinionem se-
 qui. Veteres tamen, ut dixi, in hoc nomine non C' sed O' aspirabãt,
 quod inscriptio hæc declarat. IMP. CAESAR D. NERVAE
 F. NERVA TRAIANVS GERMANICVS PONT.
 MAX. TRIB. POT. VI. IMP. II. CONS. IIII.
 P. P. INCOHATAM A' D. NERVA PATRE SV
 AM PERFICIENDAM CVRAVIT. In hoc epi-
 grammate habet hæc dictio incohatus aspirationem ante A', quæ
 res arguit ueteres illos aspirasse in uerbo inchoo non literæ C', Sed
 uocali O'. Melancholia, Melancholicus. Orchomenon oppidum, quod
 ante Minyeum

ante Minyem post Bœotium uocatum est. Archonides. Traconso in
sula Nili. Oenochoron flumen Thessaliæ. Philochorus. Anachorita
monachus uiuēs in solitudine. Stesichorus. Terpsicore musa Bacchor,
Stomachor, Mæchor, Colchos. Græci etiam aspirant C' in hac uo-
ce dichotomos, et dichomenos quæ significat lunam semiplenam qua
uocæ astrologi nostri utuntur. Echo nomen nymphæ. Est autem Echo
uox resultans dictam a uerbo ἠχῶ, idest sono, & strepo. Hora-
tius cum eam per circuitum uerborum exprimeret inquit.

- » Simul & iocosa redderet laudes,
» Tibi uaticani montis imago. Et Virgilius.
» Vocisq; offensa resultat imago.

Iechonias Iudæum nomen. & Nabuchodonafor. Ancora aspiratio
ne caret quæ græce dicitur ἀνυρα nos G' in N' uertimus sicuti in
hoc nomine Anchises, & angelus, & Concha, Himelcha nomen pu-
nicum.

Ch' ante V'.

SVB SEQUENTE autem V' aspiramus C' in his uocibus Eu-
machus quem latine & exsectum, & euiratum dicimus, quanquam
& Spado alio nomine dicitur Stomachus quem latine uentriculū
dicimus. Stichus nomen proprium. Inachus Thessaliæ fluius. Viat
etiam usus apud maiores nostros, ut gracchus cum aspiratione scri-
beretur. Nunc uero uix est qui aspiret. Bacchus, Antimachus, Iama-
chus, Nicomachus, Telemachus, Amphimachus, Eumachus, Euty-
chus, Eurymachus, quem Homerus tradit ritu puellæ cultum, orna-
tumq; incessisse, Learchus, Plutarchus, Plistarachus, Aristarchus,
Clearchus, Demarchus, idest tribunus Dicæarchus. Nicharchus, Hip-
parchus, & quæ sunt ab eo, quod est ἀρχων. Iacchus. Est autem
Iacchus dictus à clamore, & sonitu. nam Iaccho est clamo, canto,
& resono, & Iacche sonitus, clamorq;. Amphiloachus, Antiloachus,
Archiloachus, Antiochus, Huius nominis secundam syllabam græco
more pronuntiamus. Nam non exhibemus literam T' quemadmo-
dum in latinis T' enim sequente I' in nominibus nostris exit, quasi
in sibulum, ut cum dicimus antium, hospitium, latium, stadius. Ho-
ratius, & huiusmodi nomina. An Antiochus ita à nobis profertur,
ut in secunda syllaba non exhibetur uocalis I' more latino, sed græ-
co potius pronuntietur, quemadmodum et tiaras, quæ uox græco so-
no à nobis profertur. Psamnitichus qui fuit Aegyptiorum Rex. Mu-
nichus nomen proprium, & locus ante pireum Phrynichus. Hippo-
lochus, qui fuit Bellerophonis filius. Est autem Bellerophontes apud
græcos primæ declinationis, ut Anchises, Promachus, Orsiloachus, &

DE ASPIRATIONE

ab alpheo flumine genus duxit. Trochus genus ludi cuius diminutum Trochifus. Aristoloahus. Axiochus, Deiochus, Ochus, Eniochus nomen proprium, & signum caeleste. Nos aurigam dicimus. graece ὄχος uehiculum dicitur. Monychus unus e centauris de quo apud Iuuenalem.

» Quantas iaculetur monichus ornos.

Hunc Nestor a Pirithoo uocatus ad nuptias, pugna iter conuiuas exorta superauit. Vnde est apud Valerium flacum.

» Fert grauis inuito uictorem Nestora collo.

» Monychus. Homerus dat hoc epitheton equis quod non habeant fissas ungulas. Furylochus, Moschus, Molorchus qui Hercule contra leonem profectum accepit hospitio. vnde apud Tibullum.

» Grata molorcheis posuit uestigia terris.

Amphibrachus pes metricus. Orcus ora latinum esse nomen uolunt, ac per mutationem literarum duci a uerbo urgeo, ut sit orcus, quasi urgus, a quo uerbo & urceus dictus est. Sunt qui uolunt orcum dictum, ex eo quod Di iurabant per stygem. Est enim orcus iusurandum. Est orcus apud Homerum thessaliae fluius qui penem olei instar supernatat, ut supra est dictum. Itaq; aspirationem nullo modo recipit. Batrachus, Merichus propria hominum. Muschus animalis. Moechus adulter. Nauarchus. Stenachus proprium nomen, Elenchus probatio, refutatio, argumentum. Bruchus bestiola nocens frugibus. Sampsuchum herba. Pocchus quod barbarum est, inuenies in antiquis codicibus aspirationem habere, & graeca aspirant. Inueni etiam nomen proprium Esichus in quodam sepulchro, In alio nomen Brocchus aspirationem habere. Est autem inscriptio haec quam uetustatis gratia inserui.

P. LAERTIUS P. F. BROCCIVS
LARTIA P. L. HORAEA. BONEIS PROBATA IN-
VEISA SVM A' NVLLA PROBA. FVI PARES DOMI-
NEIS SENIB. HVIC AVTEM OBSEQVENS ITA LEI-
BERTATE ILLEI ME. HIC DECORAAT STOLA A'
PVPVLA ANNOS XX. OPTINVI DOMVM OMNEM.
SVPREMVVS FECIT IVDICIVM DIES. MORS ANIMAM
ERIPVIT, NON VITAE ORNATVM ABSTVLIT L.
EPRIVS CHILO VIAT. TR. PL. Haec inscriptio declarat
uetustissimos Latinos frequentissime usos diphthongo ei quae post obli-
terata est. non etiam praese fert oscos. quoniam in oscis sepulchrum
hoc, idest lapis pro sepulchro hodie quoq; exstat enuntiasse praeteri-
tum uerbi decipro in tertia persona no decorauit, sed geminato a de-

coraat, & a pupa, Pula Pupulam, idest puellam dixisse.

DE C' in medijs uocabus aspirato ante V' nihil dixi, quia nulla uox succurrit in qua a grecis accepta ex illorum instituto C' aspiremus nisi forte sit conchula, quae fit ab eo quod est concha, quae graece dicitur κόχλη. Ch' ante L' & R', & N' & th'.

ET NE aliquid omisisse uidear, quae memoria suppetat, & praecipio haec exigat, aspiramus C' etiam ante I' in quibusdam dictionibus, quae sunt. Chloe, Chlamys, Clamydatus, Chlæna e qua uoce, ut dixi, ch abicamus. Cloris nymphea. Et ante R' Chresimus, Chrysippus, Chrysogonus, Chrysothemus Agamænonis filia, Chryseis, Chrysis, Chrysomelon malum aureum. Chrysolithos, Chrysopassus lapilli preciosi, Chrysendetum, Chrysostronius, Chrysocolla terae genus quae e Macedonia apportari, et illic fodi auctor est Vitruuius, Chrysidis, Chrysa uittus Phrygiae. Chrysa insula India, quae aureum solum habere proditum est. Chrysa stunius agri Syracusani, Chrysomalon graeci appellant arietem illum quae, ut est in fabulis, Lanam auream habuit. De quo etsi latini poetae dicunt, quod is phrixum, et hellen gestauerit, in graecorum quidam aliter retulere, Ferunt enim Neptunum correptum amore Theophanes althidis filiae illam rapuisse, tralatamque in insulam Chrymissam in ouem conuertisse, et in arietis forma cognouisse, ex quo compressu aries chrysomalus natus fuerit. Christus, Christianus, Chrisma, Chremes, Chresimus quae in ueteri sepulchro scriptum reperi. Chromius, Chronus, Chronius, Chreas Rhetores colores quosdam orationis uocant. In medijs quoque & ultimis syllabis aspiramus C' ante aliquot consonantes ante I' Cochlea et Cochlear, dicebantur apud antiquos cochlae lapides stuniales rotundi, ut cochlae. Cochlia nomen uirginis Romanae. Ante M' Menechmus nomen proprium, et brachamanes gens celebris propter solis mensam. et Pyrachmes proprium nomen quae habet A e diphthongum ante ch'. Ante N' techne, dicimus autem technas artes, dolosque, quae uoce nostri utuntur Coma. unde Cata technia mala ars, siue uitiositas, dolositasque; Graece naque τέχνη ars est, et dolus. Lychnus cereus, siue lucerna. Lychnites genus lapides. Vidi & prochne proprium nomen aspiratione habere post C' in quodam, quae hodie exstat epigramate apud oppidum. Apuliae labellum cuius uerba sunt haec. OPPIA PROCHNE ACVTIANA SECUNDA CREPERIA TIATICAЕ ISIDI. Graeci in hodie per hoc nomen scribunt, quae nos in G' uertentes non prochnē, sed prognē magis dicimus. Dicunt et graeci Arachnea, nos de pto C' & aspiratioe dicimus arachnea. In noie proprio Arachne uertunt multi C' aspiratum in G' et no

DE ASPIRATIONE

Arachnē sed Aragnē dicūt. Ante R' quoq; græci aspirāt C' in medijs syllabis, et ultimis ut Calæschrus proprium nomen, et Calæschra oppidum, quæ duo nomina habent Ae' diphthogum ante S', et Aeschriōn similiter. Hic cum esset poëticae studiosus Alexandrum in eius expeditionibus secutus dicitur. & Ochra genus cretæ, qua pictores uti dicuntur ad ducendos colores. Catachresis abusus, & Cenchrus genus serpentis. Ante T' græci aspirant huic nomini brachtea. Vnde brachteare, prisca tamen more suo detraxerunt aspirationem. Ante θ' etiā græci aspirant C' in nomine Ichthys, quæ uox piscem significat, unde Ichthyophagi populi quidam dicti, quod uescerentur piscibus, est & Ichthyocolla genus piscis. Habet etiā Ichthys aspiratio nem ante I' in prima syllaba secundū atticos, ut dixi. Ennosichthon, epitheton Neptuni. Erichthonius etiā habet C' aspiratum ante θ' ut initio dixi, hic, ut est in fabulis, e' Vulcani semine, dū ille Mineruam habere in complexibus contendit, nascitur, absconsusq; in cista a glauco, & pandroso custodiendus a matre traditur. Adulus autem Panathenæa idest ludos in palladis athenæ matris honorem primus constituisse, arcemq; & templum edificasse dicitur. Et, ut Virgilius inquit.

» Primus erichthonius currus & quattuor ausus.

» Iungere equos rapidisq; rotis insistere uictor.

Apud barbaros desinunt etiā nomina in ch' ut Enoch', & Lamech, & Sadoch.

De' Ph'.

POST hæc de P' aspirando præcipiam quam literam græci φ' appellant, et si de usu eius pauca admodum præcipienda sunt. Huius literæ loco prisca latini F' libenter ponebant. ex qua consuetudine est ut hodie quoq; in aliquot uocabus quas à græcis mutuati sumus F' scribamus loco ph, ut fama, Fuga, Fagus. Consueuere etiā maiores nostri de quibusdam uocabus demere aspirationem & P' tantum scribere contra I' quibusdā addere, ut in hac dictione trophæum, ex quo effectum est ut indifferenter dicamus phylemonem & pylemonem. thermophylas, & termopylas & alia quædam, eodem modo græci hypsipylen et Thermopylas, semper nos libentius thermophylas & hypsiphylen cum aspiratione, contra diphthongum magis quàm diphthongum. Illi quoq; ut nos indifferenter persephonē & phersephonem. At sphaeram & sphinga nos nunquam dicimus, quod latino non conueniat ponere S' ante F' uel P' aspiratum, quam in uernaculis quibusdam uerbis quibus italica nunc utuntur S' ante F' sepe ponatur ut in hoc nomine Sfortia. E' quibusdam dictionibus

tionibus latinæ pronuntiationi consilentes non modo aspirationem, sed ipsum etiam P' abieciunt, ut cum dicimus A pothegma, quod apud illos est A pophthema, quæ pronuntiatione habet asperum nescio quid, & quasi confragosum, quod lingua nostra uehementer horret, sed ad rem ueniamus.

A SPIRAMVS Igitur P' ante uocales in principijs dictionum, quas à græcis aut mutuamur, aut in quibus eos imitamur. Nam in multis quæ græca non sunt, græcum scribendi morem sequimur, ut in Hebraicis Ante A' ut in his Phaon, Phalerius Pharus, Phaneus, Pharsalia Phanostrata. Phasis. Ante E', ut Phæacia, Phæax, Phædrus, phædimus in quibus Ae' diphthongus scribenda est. Itemq; phœnix, & Phæbus Phæbasq; In quibus diphthongus oe'. Therecydes, et Phero nomina propria. et Pheræus à loco cū diphthongo Ae' in secunda. ante I' philippus Philyra. phyneus. Philirum poculū amatorium, Phyrne. Ante O' phonascus, Pholoe, Phorcus. Phocæ uituli marini, phosphoros, luifer. Ante V' quæ apud græcos simplex uocalis non est, sed diphthongus, nullā uocem habemus in qua Ph ponamus in principio dictionis. Multi tamen uolunt fucus fuci pro genere apis à græco dici.

Ante Y'.

ANTE Y' phyllis, phylacta custodia, & carcer, Phylacides, Physica, Physicus, Phytton. Similiter in medijs, & ultimis syllabis P' aspiratū locatur ante omnes uocales, ut in his Aristophanes, Tiphernus, Amphiarus, Theophilus, Symphonia, Periphias, Hyphe, Iphis, Seriphos, Sophos, Schyphus, Philosophus. Habent græci accusatiuos casus, non omnium tamen declinationum in us' diphthongum exeuntes, in quibus ubi natura nominis exigit phi ponunt, ut delphus. Ante L' quoq; & R' & T' & O' locatur P' aspiratum ut in his, paphlagonia phlebotomia, phlegitho, Phlexippus, Phrygia, Phryx. Cataphractus, id est equus loratus, Phlegra regio, in qua dicuntur gigantes coniuasse, Est autem campaniæ pars in qua est Vesuuius mons, et ager Neapolitanus. Itemq; Puteolanus, Phthia urbs, seu regio à qua Achilles Phthius. quanquam multi aspirationem tollunt, et Pthius dicunt, Phthis, Ophthalmos, Ophthalmia oculi morbus, quibus pleriq; aspirationem detrahunt. Desinunt etiā barbaræ dictiones in ph', ut Ioseph, qui latine dicitur Iosephus. Multa, & apud Iudeos, & apud Syros cadunt in Ph', uti apud Germanos in F' ut Astulf, et Rodulf, pro quibus nos Astulphus, & Rodulfus. Et ut omnia, quæ de aspiratione præcipi apud nos possunt una absoluā regula, id tibi generatim

DE ASPIRATIONE

præcipio in omnibus græcis dictionibus, & in quibus græcos imitari placuit, ut in Iudæis, & Syris P' aspirandū esse, ubicunq; si uellemus latine scribere F' ponendum esset. De qua re satis sit hæc dixisse.

De Th.

CONSEQUENS Est, ut dicam de litera T' idest in quibus dictionibus aspirari ei oporteat, quæ, ut de C' et P' supra dixi, solū aspiranda est in dictionibus græcis, & barbaris. Nam quæ latina uox sit nulla hoc exigit. Tamen si Ciceronis temporibus, ut supra retuli, placuerit Cethegum, & Mathonem aspiratione notare, quem usum hodie quoq; multi sequuntur, & græci aspirant, Observatum quoq; a me est nomen Posthumus in quibusdam uetustis Codicibus aspirationem habere. Est autem dictus Posthumus, quod sit posthumatum patre editus, Humatus autem quod sit ab humo aspirationem habet, quam multi uoluerunt, ut nomen Posthumus, quod est eius compositum retineret, quod usus aspernatur, & ut dixi, latina uetat regula. Habet autem hæc litera cum aspirata est non paruam cum D' conuenientiam. Hinc est quod ex eo, quod est græce θεός Deus fecerunt. quæ sunt qui putent Deum dictum, quod ei nihil desit, uel quod det mortalibus omnia, quæ commoda illis sint. De qua id primo tradam. Consueuisse græcos cum duæ uoces ita coeunt in unam dictionem, ut necesse sit e' duabus se collidentibus uocalibus alteram eijci loco suo, remanente uocali aspirata T' in o' conuertere. Nam θεός, quod nomen fit ex θεα, et ο'lor. accepit o' Dasea enim quæ erat in simplici uoce holon, concessit in o', et similiter Tethrippō, idest quadriga habet theta. Dasea enim quæ erat in nomine Hippos e' uocali concessit in consonantem T', et o' inde factum est.

Th' ante A'.

VTI MVR Antem T' aspirato ante A' in principijs quidem dictionū in his, Thais, Thalamus, Thallus ramulus, siue germē. Vnde puto dici Thellea arborū, Thales, Thalassius, Thalia, Thalpius nomen propriū, Thamyras, quem quod cum musis concertasse ausus sit, et musica et humano sensu multa tū Homerus refert. Thamor nomen hebræū, Tarsos, unde Tarsensis aspiratione caret. Vetus Iudæorum lingua Tharsis mare appellat, Thamanæi Scythiæ populi. Thanatos mors. Thasus insula, unde Thasius. Tasiū uinum si dicatur a Thaso insula seruat aspirationem, sin a nomine Tasis quæ est detentio caret ea. Thaumatas, Thaumatius, quæ uox græci miraculum, et admirationem uocat, Thaumacia Thessaliæ locus, habebat Athenienses mensem θαυμασία.

Th' ante E'.

ANTE E' Theano uxor Antenoris, Theanum nomen oppidi, quod tū

men in quibusdam monumentis marmoreis sine nota aspirationis scriptum inspexi, ex uetere illa consuetudine non aspirandi consonantibus, Theagenes, Theagoras, Theate oppidum Marucinorum, Theologia, Theologus, Theogonia, Theophilus, Theophania, Theodorus, Theocritus, Theodectes, Theognis, Theodosius, Theopompus. Theophrastus, Theotimus, & quae fiunt τὰ θεῶν uel θεῶν, Theon proprium pictoris, & Astrologi: item Theos mons, quem ferunt esse ultra campos Panum satyrorumque: perpetuis flagrantem ignibus, Theorema, Theorica. Graece enim θεωρῶ significat consydero, contemplor. Theatron locus ubi spectabantur ludi, Thebe nomen urbis, Thebaeus, Thebanus, Thebais. Thebaeus nomen proprium, quod habet diphthongum Ae' ante ultimam syllabam. Thebe nomen uirginis e' cuius gemmae columbae, ut est in fabulis, cum euolassent altera ad Ammonis fontem tetendit, & ibidem responsa dedit, altera ad syluam Dodoneam ubi futura mortalibus praecauit: unde a Tibullo dicitur.

» Quid referam ut uolitet crebras intacta per urbes.

» Alba palestino sancta columba syro.

Licet hoc referri ad semiramidem possit, quam in columbam uersam syri credidere, aut sit propterea dictum, quod syri columbis abstinebant, cum uenerem religiosissime colerent. & a Silio.

» Nam cui dona iouis non diuulgata per orbem.

» In gremio thebas gemmas sedisse columbas.

» Quarum chaonias pennis, quae contigit oras.

» Implet satidico dodonida murmure quercum.

» At quae carpathium super aequor uecta per auras.

» In libyen niueis tranauit concolor alis.

» Hanc sedem templo cithercia condidit ales.

» Hic ubi nunc arua, lucosque uidetis opacos,

» Ductore electo gregis admirabile dictu.

» Lanigeri capitis media inter cornua perstans.

» Marmaricas ales populis responsa canebat.

Herodotus tamen non albam, ut Tibullus, & Silius, sed nigram fuisse refert. Theca unde Apotheca, Thecla nomen proprium mulieris. Theclamenes uiri, & Thelgon, Thema, Themus, Themmon, Themustocles, Themisus, Themison, Thensa genus uehiculi, Theranne locus in agro Lacedaemonio. Thermæ balneae aquarum calidarum, Thermus nomen proprium, Thermocrates, Thermopyle sunt loca angusta in Oeta monte, in quibus fontes calidi, Thermodona Mærodonum fluius. Latini ultimum o' quod est graece ω' idest magnum fe

DE ASPIRATIONE

re semper soluunt & Thermoodon dicunt. Aliter enim ea uox bene locari non posset in uersu heroico. Ouidius tamen dixit.

10 Et tu faemineæ Thermodon cognite turbae.

Therma quæ postea uocata est Thessalonica, Thermantia, Theramenes, Theron qui uicit in olympia Pindari carminibus celebratus, Therodamas, Therses, Thersilochus, Thersites, Thersander, Thericlion poculi genus dictum ab artifice. Theseus, Thesides, Thescis, Thessalia, Thessalicus, Thessalonica, Thesis, Thesaurus, Thesmophora sacra cereris dicta quod ceres mortalibus leges tulerit. Thesportus, Thesis, unde Thespiades, quod nomen fuit & Poëtæ, & urbis, & fontis cuiusdam. Thesstor Enopi filius, à quo ducitur patronymicum Thesstorides. Thesstylis, Thesiphone, Thetta, Thetis, non cum Tethios, sed cum Thetidis genituum fact.

Th' ante I'.

ANTE I' Thias Thiadis Bacchi sacerdos, & quæ furore agitur. quidam malunt per y' scribere quod probabilius Thiasus similiter. Thinacria à Thinacro Rege, sine R' post ih'. Nā cum dicitur Trinacria caret aspiratione. Veteres latini triquetram dixerunt. ut Lucretius.

10 Insula quem triquetris terrarum gessit in oris. Thysbe nomen proprium, de quo apud Homerū, & ante y'. Thyamus Epiri mons, & nomen proprium hominis. Et Thyamus Epiri fluius secundum Thesprotidem, Thyestes, Thyestæus, Thyella nomen Harpyiæ. Thy miama aroma, quod incēdebatur in sacrificijs, appellabantq; græci Θυμαρίπια uasa odorum quibus utuntur in sacrificijs, quæ maiores nostri acerras dixerunt. Thymum herba, Thymbra herba. Thymbræus Apollo à loco agri Troiani ubi colebatur, Thymele, Thymelus, Thynnus piscis, quem hodie Thunnum dicimus. Thynnus, Thy-na, Thymum à loco, ut apud Horatium.

10 Thyna merce beatum.

Chyoneus bacchus. Thysbe nomen puellæ. Thyreæ ager, siue oppidum Peloponnesi, de quo pugnatum est inter Spartiatas, et argiuos. Thyrea insula Peloponnesi, Thyrsus, Thyrsiculus, Thyrsis pastor. Thyssagete populi Scythiæ. Thiodamas pater hyle.

Th' ante O'.

ANTE O' quoq; aspiramus T' in his Thoas, Thoantius, Thoastes, Thoon, Thous. Græce autem θοός, est uelox. Thootes nomen præconis apud Homerum. Thootæ mater polyphemi. Tholus pars templi, et testudo. Thorax, Thomās, Thon proprium. Errant qui in eo quod est

Torus aspirant T'. Est enim uox latina, & à torquendo dicta. nam Torus erat ex tortis herbis.

Th' ante V'.

PAVCA Etiam quædam nomina habent T' aspiratum ante V' quæ sunt Thucydides historicus. Thules Aegypti Rex. Thuria oppidum quondam Calabriae, unde Thurius, & Thurinus. In quodam ueteri epitaphio inueni nomen, Turia pro nomine mulieris scriptum sine aspirationis nota. De ture, & Tuscia post dicetur.

Th' ante A'.

IN MEDIIS autem & ultimis dictionum syllabis utimur T' aspirato in ijs, quæ sunt. Ithaca Vlyssis patria, unde Ithacus, et Ithacensis. Ithacus quoque nomen proprium. Declarat hoc etiam lapis quod hodie quoque Capuae exstat, in quo uerba hæc leguntur. INFERRI HOC NON LICET NISI QUORVM NOMINA SCRIPTA SVNT ET QVIB. CAVERO M. POMPEIO ITHACO POMPEIAE VRBANAETHACI LIBERTAE. Carthago aspirationem non exigit, præterquam si usum quorundam probaueris. Fuit tamen Cartha urbs haud procul Tyro, unde fortasse & Carthago habet th' aspiratum sicut habet Cartha urbs. Ereuthalion, quem Nestor uicit singulari certamine. Athamas, Athamantius. Epithalamium carmen nuptiale. Bethania quæ fuit in Iudæa. Athanatos immortalis. Biothanas uolenter mortuus. Bathani populi Galliae Rheno cincti. Amythaon, unde Amythaonius. Spitharus nomen poetæ. Pythacusa insula, Pythagoras, Pythagoricus. Agatharchidas. Cithara. Citharædus. Citharistius. Titaresius aspiratione caret. Est autem Thessaliae fluius, qui Peneon intrat, & ut poeta inquit,

» Nec aquis confunditur illis,

Sed olei instar innatans excurrit, quem etiam ferunt à styge manare. Cantharus uas, & Cantharus qui fuit Comicus Atheniensis. Cantharides species Scabæ, siue uermiculi. Lethargus. Lithargyrium argenti spuma dicitur. Scythia. Agatha. Cymætha nomen capræ. Egestha, quæ Acstem genuit ex Crimniso fluuio Iugurtha punicum nomen. Spatha ensis. Cerintha herba. Mentha græce habet aspirationem, quam latine non retinuit, quod diminutum ostendit. Oetha mons thessaliae clarus rogo Herculis, Et quæ Iudæa sunt nomina, Martha, Golgotha, Nathan, Ioathan. Matthan.

Th' ante E'.

EXIGVNT etiam T' aspiratum ante E', Alibæa. quæ habe

DE ASPIRATIONE

diphthongon ae', Leucothea Cadmi filia. Nabathea regio ad orientem sita. Amalthea nymphea Cretensis, quae Iouem caprino lacte nutrisse dicta est. Pasithea, Pithea, Pitheus. Critheis mater Homeri. Pantheon, idest templum omnium deorum. Pentheus, Pytheas nomen Rhetoris, habet u', Entheus, Enthea, Entheum, idest diuinus, & furore afflatus. quo uerbo frequenter usum inuenies Statuum in libris sylvarum. Etthea Cibeles à monte Ettheo, unde Martialis. Quem sectas matris hululat Etthea qillus.

Anthedon oppidum Bœotiae. Cercopihecus animal. Cathedra, Lethæus Cretæ fluius apud quem harmonia Veneris filia Cadmum dicitur fuisse oblita. Apotheigma, Anathema, Anathematiζo, idest deuoueo. Chrysothemus Agamemnonis filia. Anthemus urbs. Ethemon uiri proprium. Athenæ, Athenæus, Atheniensis, Panathenæica siue panathenæa, ludi qui Athenis celebrabantur in honorem palladis Atheniense. Athenagoras, Parthenius Archadiæ mons, & Paphlagoniæ fluius. Parthenias, Parthenopæus, Parthenope, Prothenor, Althænos nomen, fluius habet ae' diphthongum. Timosthenes. Plisthenes, fuit autem hic uerus Agamemnonis & Menelai pater, quo mortuo cum paruuli infantes ab Atreo qui illius frater erat summo cum studio educati essent, ætas posterior arbitrata est, non Plisthenis, sed atrei filios eos fuisse. Ouidius hoc sentiens inquit.

• Illam Plisthenio gaudia ferre uiro.

Fuit & Plisthenes ut impudicus à pœtis infamatus, quemadmodum Nereus ut imbellis. Eratosthenes, Borysthenes flumen à quo Borysthenidæ gens Scythiæ, sunt qui uelint aspirationem non habere. Barabosthenes mons Peloponnesi. Cythera Veneris insula, & urbs Cypri. Cythera, & Cytheriacus, Citheron mons Bœotiae. Pantherus nomen proprium. Panthera animal. Statera à nonnullis græcis esse dictio creditur & aspirationem exigere. Eleutherius, Mathesis, unde mathematicis Epenthesis. Synthesis, Hypothesis, Parenthesis, Metathesis, Antithesis, & quæ cum eo quod est Thesis compositionem inueniunt. Demosthenes, Alasthenes, Antisthenes, Calisthenes. Clisthenes, Epitheon, Athesis Galliæ Cisalpinæ fluius qui hodie quoq; nomen seruat, Græci huic nomini aspirant, vetustissimos Latinos puto non aspirasse, quippe qui solis uocalibus aspirabant. Penthesilea Regina Amætonum. Antitheton, Scyntheton, Logotheta magistratus Regni Neapolitani, & Imperatorum Byzantinorum. Prometheus, Menthæus, hoc nomen cum habet oe diphthongon in penultima caret aspiratione, & est græce quatuor syllabarum. Eurystheus, Mnesteus Pe-

rei filius, & Menesteus Pelei nepos ex Polydora filia, quam Spherochion fluuium amasse, & compressisse ferunt. Cytheus uiri propriū. Matthæus, & Orthæus habent post O' diphthongum ac. Antitheus. Pytheus habet u' & Pythermus. Epimetheus Iapeti filius, Epitherses, Aether, Alethes, Scythes, Cacoëthes uitiū. Polyāthes, Euanthes, Cleanthes, Ariapithes nomina propria. Lethe fluuius infernus. Vnde Lethæus, Ante Alcyonis gigantis filia. Lapithæ populi, unde Lapitheus. Seuthes Thraciæ Rex, et Ianthe nympa T' aspiratum exigunt.

Th' ante I'.

QVAE AVTEM exigunt T' aspiratum ante I' sunt Aethiopa, Aethiops, Aethiopicus, Anthia nomen urbis, in argolide. Ethica Ethicorum plurari numero, Alethia, Parthia, unde Parthicus. Scythia, unde Scythicus. Pythia, unde Pythicus, et Pythius, Pythia quæ dabat responsa. Amathia, Amathius, Amathion, Melanthia Deucalionis filia. Matibias, Salathiel Iudæum nomen, Cynthius, Cynthia, Tirynthius, Hercules. Tirynthia urbs. Zacynthius à Zacyntho insula. Corinthius. Melanthius. Struthion auis. Mythicus, Mythica, Mythicum, idest fabulosum. Est enim græce μῦθος fabula. Anthylla habet y' urbs Aegypti, quæ peculiaris dabatur in calciamenta uxori eius, qui in Aegypto regnabat. Erythinos mons paphlagoniæ. Tethippobatae populi Africæ. Damasythinus propriū hominis. Xanthippus. & Xanthippa. Anthissa quæ ex insula continens facta dicitur. Amethystus lapis pretiosus dicitur quod ebrietatē prohibeat. Patigites nomen Persicum aspiratione caret. Crathus flumen aureos reddens capillos à quo flumine ut arbitror Scylla Crathis dicta est. Psithium genus passi. Ariathis proprium uiri. Absinthium herba. Eustathius uiri proprium. Parnes nomen cuiusdam montis græciæ, emittit genitiuum Parnethis cum O'.

Th' ante y'.

ANTE Y' habent etiā T' aspiratum Ilihya Lucina. Orithya. Talthybius qui fuit præco Agamænonis. Bathycleus, qui fuit Chalconis filius. Catabathynos Aegypti latitudo deserta, ac decliuis. Euthymedon uiri propriū, et Euthymedes. Euthymedus, Euthyedes, Bathyllus, Ichthyophagus, Methymna, Methymnæus. Enthymema Syllogismus Rhetoricus. Dithyrambus quæ græci ferunt Arionem primum & fecisse, & docuisse. Ithyreus unde Ithyreos arcus dixit

DE ASPIRATIONE

Virgilius. Acanthis auicula quæ latine est carduelis. Bethys Hispaniæ fluvius, unde regio Bethycæ. Athyr proprium hominis. Agathyrsi gens Scythiæ, de quibus Virgilius.

- » Dryopesq; fremunt pictiq; Agathyrsi.
 - » Pomponij melæ de Agathyrsis uerba sunt hæc. Ora artusq;
 - » pingunt, ut quisque maioribus præstat, ita magis uel minus. Cæ-
 - » terum hisdem omnes notis, & sic ut ablui nequeant. Quo
- magis admiror Virgilij interpretem Sergium dixisse intellegendum esse picti, non stigmata habentes, sed pulchri hoc est coma placentes. Tethys Tethyos Oceani coniux. Nam Thetis mater Achillis habet aspirationem in priori T' neq; scribitur per u'. Vxor uero Oceani in priori T' non recipit aspirationem, sed in posteriori tantum & habet u'.

Th' ante O'.

HIS SVBIVNGAM Voces illas, in quibus ante O' aspiratus T'. Sunt autem Leucothoë, Alcahoë, Cymothoë, Amphithoë, Acaithous Thraciæ oppidum, Alcaithous Esij filius, cui ob uirtutem Anchises Hippodamiam filiã, quæ inter alias forma præstabat uxorem dedisse dicitur. Prothous, Prothoon. Arethous, Phæithon, unde Phæithontius. Hippothous, Panthous, unde Pãthoides, Pirithous, Methodus doctrina uia, & ratto. Baritholomæus hebraicum nomen. Catorthoma rectum officium, & faciuis, Ithome oppidum. Catholicus uniuersalis. Tithonus, unde Tithonius. Orthographia. Orthopia sine diphthongo recta, & suavis uocum expressio, Orthogonius angulus rectus. Arganthonius. Lithotomæ lapicidinæ ab eo, quod est λίθος idest lapis. Lithostraton. Methone oppidum. Citorus paphlagoniæ mons buxo abundans, de quo apud Catullum, caret aspiratione. Diphthongus. Python oppidum. Phocidis. Bethorium proprium loca. Anthores uiri, python serpens. Aethon unus equorum Hectoris, Crethon Orsilochi frater, eodem partu editus. Amithon phlœtæ patria, habet penultimam productam. Sithonia pars macedoniæ ad Athon montem. Athochari Scythiæ populi. Orithos urbs macedoniæ, Marathon & mons, & portus, & locus Atticæ, unde marathonijs. Pathos qui latine affectus dicitur, à recentioribus etiam passio. Phlegethon, unde phlegethontæus. Mythos fabula. Athos mons. Clothoparcæ, significat græcæ clotho uerbum id, quod neo, torqueo, & arcum uoluo. Otho, Othonis, Sethon nomen proprium Rex idem, & Vulcani sacerdos. Melantho nomen proprium. Carithos una ex Cycladibus insulis, Agathocles & alia quæ sunt ab Agathos. Co-

thon proprium, unde patronymicum cothonides, est & Cothon poculi genus, græci arbores quasdam uocant Cothonisteria. Menestho, & Pitho nomina puellarum, & item filiarum Oceani, Antho filia Amulij Regis Albanorum. Gnatho nomen parasiti. Sed ut sæpe dictum est, uetus consuetudo multis è uocibus aspirationem detraxit.

Th' ante V'.

VLTIMVS Locus est illarum dictionum quæ habent T' aspiratum ante V' hæc sunt. Arethusa fons. Phaetusa solis filia ex Neæra suscepta. Cothurnus, Cothurnatus. Nothus qui alio nomine dicitur Spurius. Nam pro uento caret aspiratione. Chrysolithus. Corinthus, unde corinthius. Olynthus oppidum, unde Olynthius. Marathus. Hyacinthus. unde Hyacinthinus. Erymanthus mons, unde Erimanthius, & Erimantheus. Carpathus insula, unde Carpathius. Melanthus, Vithus. Zetus Amphionis frater. Nã pro filio Boreæ caret aspiratione. Cynthus unde cynthius. Tirynthus. Bereanthus, unde Bereanthus, sunt tamen qui uelint habere aspirationem pro monte deli pro monte uero Phrygiæ minime. Cyathus parthus, Xanthus equus Hectoris. Xanthus Lyciæ fluius de cuius nomine, & urbs quondam dicta Panthus. Aegisthus. Xuthus propria nomina, & Cloanthus. Labyrinthus à quo labyrinthæus. Fuisse ante dicitur Labyrinthus cõmune opus duodecim Aegypti Regum, quæ Dædalus postea imitatus est. In hoc nomine sequitur u' post B' non O'. Amathus urbs Cypri, unde Venus Amathusia. græce hoc nomē Amathus habet diphthogum ou, unde Virgilius longam protulit ultimam syllabam.

» Est Amathus, est celsa mihi paphos, atq; cithera.

Nam si græce fuisset Amathos, in us' correptum uteretur. Ratio igitur diphthongi producit eam syllabam. Qui aspirant Cetegus secuntur ab usum Ciceroniani temporis. Calathus à quo, & Calathiscus, ut apud Catullum.

» Vellera uirgati custodibant Calathicti.

Rhadamanthus. Calamentus herba, quam latine Nepetam dici puto. Tementus genus stirpis. Terebinthus arbor. Cerinthus nomen proprium hominis, & oppidi. Nycithus proprium hominis. Bumastus genus unæ. Lapathum herba, & Anethum. Acanthus oppidum Thraciæ, & nomen spinæ, atque herbæ, de qua apud Virgilium.

» Et molli circumuest ansas amplexus acantho.

Atq; ut aliquantulum uager repetam historiam nõ iniucundã, Tradunt uirginem quandam Corinthi decessisse, nutricem uero eius po-

cula quibus illa delectata admodum fuerat, collegisse in calatho delataq; ad tumultum illic collocasse, & ut diutius sub dio permanerēt regula etiam texisse. Eum calathum forte super acanthi radicem fuisse collocatum, radicem uero pressam calathi pondere folia cauliculosq; profudisse, eosq; secundum calathi latera crescentes, ab angulis regule pressos arcumflexisse sese, ac delectabilem speciem uisentibus praeuisse. Tum Callimachum architectum nobilissimum delectatū genere, & formae nouitate ad id exemplar columnas fecisse, quas posteriores Corinthias appellarint. Quamobrem arbitror Virgilium huius historiae memorem dixisse Alamedontem illum suum ansas poculorum flexibili acantho fuisse complexum, graece acanthias est caedae epitheton, unde propertius. Lanam illam acanthidem nominauit, a sermonis tedio, & loquacitate, & aurium offensione. Sed ad nostra redeamus. Tus ut multi uolunt latina uox est a tundendo dicta, quod si est, aspiratione carebit, maior tamen & probabilior est illorum opinio, qui a graeco dicunt, quod est θυω idest sacrifico, unde thysia sacrificium, eius arbor est libanotus sine aspiratione. In his uocibus Tuscia & tuscus quidam nunc aspirant primae litterae, quod a thure, idest sacrificio, ritu tuscia dicta sit, non aspirasse autem ueteres, & codices uetusti & monumentorum inscriptiones indicant, quod ego sequendum arbitror, cum tusciam non a ture, licet ea gens dedita religioni fuerit, sed a Tusco Rege dictam magis censeam, quod & ueteres probant grammatici. Similiter etiam Tusculū nomen oppidi, & Tusculanus aspirationem non exigunt apud nos secundum ueterem consuetudinem, et regulam, q̄q̄ sunt qui nunc aspirant quos sequendos esse non censeo. Luthum, unde luthus est color purpureus, secundū graecam deductionem aspirationem exigit, quod si latinum putaueris ea carebit. scias tamen a praeis illis etiam e graecis dictionibus fuisse aspirationem eiectam, ut saepius dixi.

Th' ante L' uel M' uel N' uel R' uel S'.

QV I D Quod Θ' in multis dictionibus inuenitur positum ante I' ut in his Athleta. Athleticus. Mesthles nomen proprium. Pentathlum genus exercitationis, quod alij quinquertium, alij quinquarium dixerunt. Trulla ferramentum Cementariū, quo utuntur ad parietes calce illiniendos, q̄ thrullisare appellat Vitruuius. est autem graecum uerbum θρῦλλίζω cui tamen non omnes graeci aspirant. Trulla uas aspiratione caret, fitq; a trua per diminutionē. ANTE M' in his. Isthmos mons inter duo positus maria. Isthmicus. Isthmoneus. Isthmica ludi a Theseo in honorem Neptuni instituti. Rhythmus Rhyth-

micus. Arithmetica, Arithmeticus. Tmolus Lydiæ mons aspiratione caret, cui ad primam syllabam poetæ aliquando adijciunt literam I' ut Ovidius.

Deferuere sui nymphæ uineta Timoli,

Habet etiam T' aspiratum ante M' Eurythmia, qui est motus corporis aptus, et decens. Itemq; porthmeus in qua uoce femiuocalis R' præcedit O', quam femiuocalem multi abijciunt leniendæ uocis gratia.

Est autem porthmeus qui aliquem mercede ad alterum litus nauicula trāsuehit. Nam porthmos est mare angustius, idest fretum quod inter duas teras immissum illas dirimit, ut hellepontus, unde Iuuenalis eum quem Maro latine portitorem uocauit, ut

Potitor ille Charon. Ipse porthmea græce appellauit.

Tetrumq; nouitius horret porthmea,

Est etiam τὸρθμῶ τραϊκίῳ, ANTE N' Ethnicus, Sunt autem Ethnici gentiles quos Paulus insectatur dicti, ab Ethnos idest gens. ANTE R' thryos nomen oppidi habet u', est item flumini Elidis. Thriaessa habet oe diphthongū. Erythreæ Bœotiæ locus. Erithrea urbs, Erythraeus.

Erythrabolus urbs in quam omnes mulieres coniectas concremauit pheron Rex, qui accepto oraculo lauandi oculos urina mulieris uirum suum tantum expertæ, cum uxorem plurimasq; fuisset expertus nihilo magis cernebat, quibus ob hanc causam concrematis unius deinceps expertus urinam cernendi sibi uim restitutam sensit, eamq; in uxorem duxit. Theuthramides proprium uiri. Aethra mater Thesei & Helenæ ministra, uxor Atlantis, & pro eo quod ait uirgilius.

Nec lucidus æthra siderea polus.

Atreus, et Atrides aspiratione carent, q̄ habet Mithridates Othryoneus qui Cassandram cum sibi etiam indotatam peteret, eaq; spe egregram in bello operam nauaret, ab Idomeneo occisus dicitur. Et anthropophagi inde dicti, quod humanis carnibus uescerentur. Erythron mare rubrum, et Othryades hic cum inter Spartiatas, et Arguos conuenisset, ut triceni utrinq; delecti de agro quodam inter se decernerent, et utri superiores existissent eorum regio foret, unus hic è Spartiatis supersuit, spoliatisq; arguorum cadaueribus, eorum arma ad suorum castra contulit, seq; in suo ordine tenuit. Cum hi duo, qui ex arguis reliqui erant, a gros abissent, castris suorum relictis, aiunt tamen Othryadem cū puderet Spartā reuertere ob socios interfectos, illic apud Thyreas (id enim loco nomen erat) mortem sibi cōsciuisse, de quo Ouidius in libris fistorum.

DE ASPIRATIONE

- 77 Nec foret Otryades coniectis mersus in armis.
- 78 Heu quantum patriæ sanguinis ille dedit.
Thracia Thrax, Thraeus. Triumphus quem græci θρίαμβος, & triumpho uerbum quamuis triumphus, & triumphator in antiquis epitaphiis sine aspiratione legantur. & Cicero affirmet maiores non aspirasse, quod prisca consonantibus non aspirarent. placet tamen Prisciano aspirationem fuisse detractam literæ T' & additam literæ P'. Nam qui græce est θρίαμβος latine factus est triumphus. Thraso, Thrasonicus, Thrasimeneus lacus. Thrasyllus qui fuit astrologus suo tempore nobilis, huius à Iuuenale fit mentio. aut enim.
- 79 Numeris reuocata Thrasilli,
Thraseas, Thrasymbulus, Thrasymedes Nestoris filius. Multa etiam alia componuntur cum eo, quod est Thrasos. Exstat etiam monumentum in quo nomen Trasidius est sine aspiratione scriptum, D. M. TRASIDIO AMARANTHO VLPIA. M. FILIA FELICISS. CONIUGI SANCTISS. Trasiana nomen oppidi caret etiam aspiratione. Trepium nomen proprium quod inueni in uetere sepulchro, & da threpio, pone ad threpiū, apud Iuuenalem. Thronus solium. Thranum nomen oppidi, Barathrū, Antrax. Inueni tamen in ueteri epitaphio nomen proprium antrax quod fiat ab antro, aut quod sit detracta aspiratio prisca more aspirationem non habere, sed prius nomen à medicis nostris receptum est, habetq; aspirationem. significat autem tuberculum, quod sepe fit in locis corporis magis periculosis id nomen græce carbonem significat, unde & medici Anthraces carbunculos appellant, Anabathra, sunt autem Anabathra gradus ad sedendum dispositi, id est subsellia, è quibus spectatur in ludis. Quem nos articulare morbum, Græci uero ἀρθριὸν νόσον uocant, ἀρθρον enim articulum dicunt. Teuthras nomen proprium. Ante S' ponitur O' in hoc nomine Bethsaida quod est Iudæum. In quibusdam O' habet ante se C' aspiratum ut in his Erychtho, Erychthonius, Erychtheus, Erychthides, damas Ichthone, Erychthone. Ichthyocolla piscis. In quibusdam O' habet S' sibi præpositum ut in his Sthenelus, qui fuit Capanei filius. Stenelaidas. Stenobœa Proeti uxor. In quibusdam etiam habet P' aspiratum ut in his, Phthia pars Thessaliæ, Phthius. unde Horatius ait, Phthius Achilles, Phthongus uox, & sonus, & ab eo di-phthongus aspiratione de litera P' dempta, similiter phthiriasis morbus à pediculis dictus, et Pthisis quæ græce scribitur per ε. Nā græce φθίρ

ce $\rho\delta\epsilon\iota\omega$ est pediculus, & $\rho\delta\epsilon\iota\omega$ corrompo, at Ptysis quando scribitur per ypsilon caret aspiratione, & fit à uerbo quod significat spuo, $\pi\tau\acute{\iota}\omega$ græce habent duo priora Ph' ante Th', uerum à nostris dempta est aspiratio literæ P'. Similiter E' nomine Nephthim, quod scribitur per T' aspiratum, est Iudæi nomen. Desinunt Rhuth, & Seth in T' aspiratum.

De R'. **EX LITERIS** semiuocalibus sola R' apud græcos aspirationem recipit quæ propter rationes, quas dixi propriam apud illos figuram non habet, ut O' & X' sed a se a notatur. In dictione autem latina nunquam utimur R' aspirato, sed in græcis solum dictionibus, & in barbaris quibusdam ubi græcos imitari placuerit, ut in nomine Rhoboam quod hebræum est. Huic literæ græci familiarissime aspirant etiam, ubi gemnatur, ut Tyrrhenus. Maiores tamen nostri, quoniã supernacua uisa esset eius literæ aspiratio (Quippe qui initio, ut Cicero tradit, ea solum in uocalibus uterentur,) illam de græcis dictionibus aut detraxerunt, aut retinuerunt in paucis. Roma enim græca uox est, & robur, ualentiamq; significat, cui licet græci aspirant, latini tamen in hoc eos imitati non sunt. Raphanus quoq; græca uox est, radiculamq; significat, habetq; R' aspiratum apud illos. Similiter Regum urbis nomen, unde Reginus. quis unquam e' nostris aspirauit his uocibus, hodie tamen in plerisque græcis, ac barbaris græcum scribendi morẽ sequimur. Aspiramus quoq; R' ante uocales tam in primis quàm in medijs, & ultimis syllabis, ut Rhadamanthus iudex inferorum, Rhamnusius a loco, unde & Rhamnusia fortuna. rheia Saturni uxor. Rhemus fluuius qui Gallos a Germanis diuidit, siue græcum nomen id sit, siue barbarum. Et Rhæda, quæ habet diphthongum æ'. Rhemus frater Romuli, quamquam huic nomini pauci nunc aspirant. Et Rhemnius proprium hominis, & Rhesus, & Rhetheius a loco. Fuit enim Rhetum oppidum agri Troiani. Rhetor, Rhetorica, Rhætus proprium Centauri, et Rhæbus equi. de quo apud Virgilium. habent hæc duo nomina diphthongum œ. $\rho\acute{\epsilon}\omega$ græce significat id, quod apud nos fluo. ab hoc uerbo Reuma, id est capitis fluxus, ducitur. Cui uoca licet ea nuper recepta fuerit à medicis nostris, nemo tamen est qui aspiret. Rhinoceros animal $\rho\acute{\iota}$ s græce nasus dicitur, unde id animal nomẽ duxit. Rhindacus proprium hominis. Rhythmus habet hæc uox u'. Rhodus in sula, Rhodius, Rhodope thraciæ mons, unde Rhodopeius. Rhodanus Gallie fluuius. Rhombus piscis. Throsolani populi, Pyrrhus, Pyrrha Deuæ

DE ASPIRATIONE

lionis uxor, a quibus humanum genus post diluionem illam iactu lapidum instauratum Poetae fingunt. Rhabbi, Rhacca, Rhama, Iudae dictiones habent apud graecos. *ῥαββί* Apud quos etiam sunt qui hoc seruent post geminum R' daseam habent, Dyrrhachium urbs quae prius dicta est Epidamnus, & Cherronesus. Ac de aspiratione aspirandisq; dictionibus satis dictum sit.

HABES Marine de aspiratione librum quem tibi cum compatre nostro communem esse cupio, at tamen si alio in tempore, tua libentius paruissimam uoluntati, tibi tamen haec multis etiam grammaticae studiosis profutura petenti, negare qui nam aut potui, aut debui? Cui & magni uiri in scriptitandis his studiosissime uersati fuerint, & grammatica ipsa non solum sit necessaria pueris, sed senes quoque delectet, ac longe plura praestet, quam primo fuerit aspectu pollicata. Admirari autem nemo debet si praecipendis ijs, quae ad hanc literaturae partem pertinent, librum & eum quidem grandem impleuerim. Cum & Messala disertissimus orator de litera S' scribens, librum integrum occupauerit. Et tamen multa tradendis his ommissa esse satis scio, non tam ne gligentia, quam rerum occupatione plurimarum. Quamobrem uos ipsos ceterosque omnes, qui haec legerint iterum, atque iterum rogo, ea ut addere cura sit, etsi qua minus probabuntur, illa aut delere, aut mutare, in quo uterque uestrum utetur iudicio, & amicorum, & suo, quo liber emendatior prodeat. Nam quanquam detractores ipse fugio, emendatores non fugio.

FINIS.